

รัฐสภาสาร

ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๑๑ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

มูลนิธิสื่อและสื่อไทย
สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการศูนย์ฯ กสทช.

ผังรายการสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา (เปิดสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ) ระบบ F.M. เริ่มวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์	อาทิตย์	เวลา		
๐๕.๐๐	ศาสนาซิกข์/ พราหมณ์-ฮินดู	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม		ศาสนาคริสต์	๐๕.๐๐		
๐๖.๐๐	จับข่าวเช้า เล่าข่าวคู่					เข้านี้ที่สภา	สนทนากับ คลังสมอง วปอ.๑	๐๖.๐๐		
๐๗.๐๐	ถ่ายทอดเสียง ข่าว สวท.									
๐๗.๓๐	ต้นฉบับรัฐสภาไทย (ประมาณ ๕-๑๐ นาที)					วิซิก้าทั่วโลก	ทำดี ทำได้ ง่ายนิดเดียว	๐๗.๓๐		
๐๘.๐๐	การเมืองเรื่องของประชาชน							๐๘.๐๐		
๐๘.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที									
๐๘.๓๐	การเมืองฯ	การเมืองฯ	การเมืองเรื่องของประชาชน (ต่อ)		บันทึกประชุมสภา			๐๘.๓๐		
๐๘.๓๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที		ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที		ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที			๐๘.๐๐		
๐๘.๓๐	ถ่ายทอด เสียง การประชุม วุฒิสภา	สภาชนบท	ถ่ายทอดเสียง การประชุมสภา ผู้แทนราษฎร	ถ่ายทอดเสียง การประชุมสภา ผู้แทนราษฎร	รัฐสภาของ ประชา.	ร้อยเรื่องเมืองไทย / ชีวิตกับการเรียนรู้	ร้อยเรื่องเมืองไทย / สภาปริทัศน์	๐๘.๐๐		
๐๘.๓๐		สภาชนบท			สภาชนบท	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที			๐๙.๐๐	
๑๐.๐๐		ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที			สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)	สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)	สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)	สถานีนิติบัญญัติ (กมธ.ของ ส.ส.)	ตั้งคมคุณธรรม นำประชาธิปไตย	๑๐.๐๐
๑๑.๐๐		ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที			ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที	๑๑.๐๐
๑๒.๐๐		ถ่ายทอดเสียง			ถ่ายทอดเสียง	ถ่ายทอดเสียง	ถ่ายทอดเสียง	ถ่ายทอดเสียง	ถ่ายทอดเสียง	๑๒.๐๐
๑๓.๐๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๓.๐๐
๑๓.๓๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๓.๓๐
๑๔.๐๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๔.๐๐
๑๕.๐๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๕.๐๐
๑๕.๓๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๕.๓๐
๑๖.๐๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๖.๐๐
๑๖.๓๐		การประชุมวุฒิสภา			การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	การประชุมวุฒิสภา	๑๖.๓๐
๑๗.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที									
๑๗.๓๐	ประชาธิปไตย..นอกห้องเรียน					เจ้าตัวเล็กเล็กดี	สบาย สบาย ยามเย็น	๑๗.๓๐		
๑๘.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที									
๑๘.๓๐	คุยกับ	คุยกับ	ภาษาพาसर	ได้ฟังเดียวกัน	เพลงไทย		เพลงซีพี	๑๘.๓๐		
๑๙.๐๐	วิปรัฐบาล	วิปฝ่ายค้าน	ร้อยเรื่องข่าวมาเล่า		ศรีแผ่นดิน		เพื่อสยาม	๑๙.๐๐		
๑๙.๐๐	ถ่ายทอดเสียง ข่าว สวท.									
๑๙.๓๐	ปปช.	กรรมการสิทธิฯ	ศาล รธน.	สดง.	ผู้ตรวจการฯ	กกต.	สภาที่ปรึกษาฯ	๑๙.๓๐		
๒๐.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที									
๒๐.๐๐	มุ่งสู่ประชาธิปไตยไปกับสถาบันพระปกเกล้า					บ้านสุขภาพ			๒๐.๐๐	
๒๑.๐๐	ข่าวสั้นชั่วโมง และ สปดต่าง ๆ รวม ๓-๕ นาที									
๒๒.๐๐	กาแฟก่อนนอน								๒๒.๐๐	

หมายเหตุ - ในวันที่มีการประชุมสภา/การสัมมนาของกรมกิจการคนพิการต่างๆ /องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ฯลฯ สถานีฯ จะดำเนินการถ่ายทอดเสียงจนเสร็จสิ้นภารกิจ

หนังสือดี๑แฉะดี๑เทพยแพร์

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หนังสือและสื่อเผยแพร่

สำนักงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาร

ISSN 0125-0957

ที่ปรึกษา

นายพิฑูร พุ่มหิรัญ

นายคัมภีร์ ดิษฐากรณ์

บรรณาธิการ

นางสาวอัจฉราฉวี นิเมศิริ

ผู้จัดการ

นางบุษราคัม ชาวนันศิริ

เหรียญฎีก

นางสาวสุพัตรา กบิลคาม

กองบรรณาธิการ

นางพรรณพร สิ้นสวัสดิ์

นางสาวอรทัย แสนบุตร

นางสาวอารีย์วรรณ พูลทรัพย์

นางสาวจุฬีวรรณ เต็มผล

นางสาวสทวรรณ เพ็ชรไทย

นายสมยศ วงษ์มา

นายพรชัย แว่นแคว้น

ฝ่ายศิลปกรรม

นายมานะ เรืองสอน

นายนิธิทัศน์ องค์กรวิชัย

นางสาวทิพย์วิมล อ่อนกลิ่น

ฝ่ายธุรการ

นางสาวเสาวลักษณ์ ธนชัยอภิภัทร

นางสาวดลณี จุลนานนท์

นางสาวอาภรณ์ เนื่องเศรษฐ์

นายสุชานินทร์ อินทาบัจ

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตย และ

เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่น ๆ

ทั้งภายในและต่างประเทศ

การส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร

ส่งที่บรรณาธิการวารสารรัฐสภาสาร

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๑, ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๓-๕

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๕๒

e-mail : rattasapasarn@yahoo.com

การสมัครเป็นสมาชิก

ค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท (๑๒ เล่ม)

ราคาจำหน่ายเล่มละ ๕๐ บาท (รวมค่าจัดส่ง)

กำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

การส่งบทความลงเผยแพร่ในหนังสือรัฐสภาสารจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยลงพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน การพิจารณาอนุมัติบทความที่นำลงพิมพ์ดำเนินการโดยกองบรรณาธิการและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ บทความ ข้อความ ความคิดเห็น หรือข้อเขียนใดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นความเห็นส่วนตัว ไม่ผูกพันกับทางราชการแต่ประการใด

ประชาสัมพันธ์การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอเชิญชวนอาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการ นักการศึกษาสาขาต่าง ๆ และผู้สนใจทั่วไป ส่งบทความวิชาการด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลงตีพิมพ์ในวารสารรัฐสภาสาร ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีกำหนดออกเดือนละ ๑ ฉบับ

ข้อกำหนดบทความ

๑. บทความวิชาการ หมายถึง บทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือ เสนอแนวคิดใหม่ ๆ จากพื้นฐานวิชาการที่ได้เรียบเรียงมาจากผลงานทางวิชาการของตนหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป โดยบทความวิชาการ จะประกอบด้วย ส่วนเกริ่นนำ ส่วนเนื้อหา ส่วนสรุป เอกสารอ้างอิงและเชิงอรรถ

๒. บทความต้องมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน ๒๐ หน้ากระดาษขนาด A๔

๓. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน

การเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์

๑. ตัวอักษรขนาดและแบบเดียวกันทั้งเรื่อง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ใช้ตัวอักษรแบบ Angsana New/UPC ขนาด ๑๖ พอยท์ ตัวธรรมดาสำหรับเนื้อหาปกติ และ ตัวหนาสำหรับหัวข้อ โดยจัดพิมพ์เป็น ๑ คอลัมน์ ขนาด A๔ หน้าเดียว และเว้นระยะขอบกระดาษ ดังนี้

- ด้านบน ๑ นิ้ว
- ด้านล่าง ๑ นิ้ว
- ด้านซ้าย ๑ นิ้ว
- ด้านขวา ๑ นิ้ว

๒. การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

๓. ต้องระบุชื่อบทความ ชื่อ-สกุล ของผู้เขียนบทความ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน อย่างชัดเจน

กำรส่งบทควำม

สำมำรถส่งบทควำมได้ ๒ วิธี ดังนั้

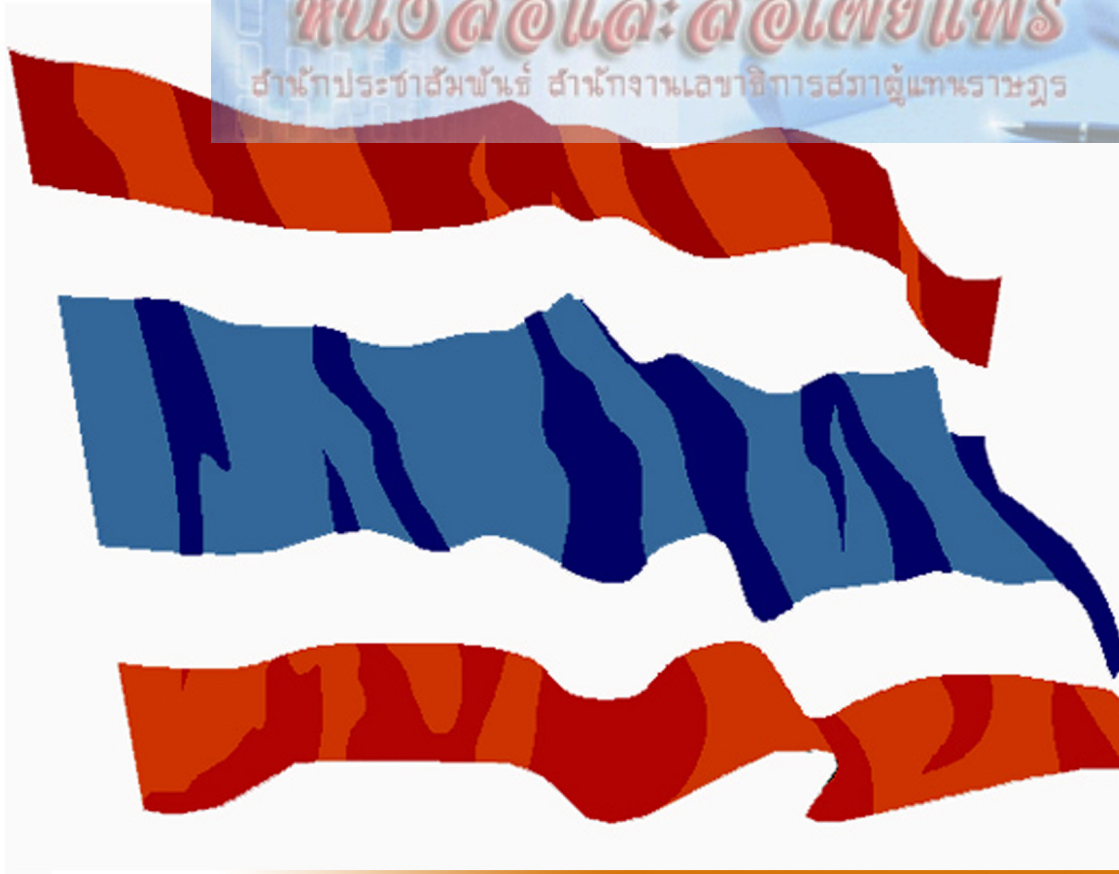
๑. ส่งต้นฉบับในรูปเอกสำร ๑ ชุด พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล ไปที่
บรรณำธิกำรวำรสำรรัฐสถำสร
กลุ่มงำนผลิตเอกสำร สำนักประชำสัมพันธ์
สำนักงำนเลขำธิกำรสถำผู้แทนรำชกร
ถนนประดิพัทธ์ แขวงสำมเสนใน เขตพญำไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
๒. ส่งไฟล์ข้อมูลทำง e-mail ไปที่ rattasapasarn@yahoo.com

ค้ำตอบแทน

หน้ำละ ๒๐๐ หรือ ๓๐๐ บำท ซึ่งกองบรรณำธิกำรรัฐสถำสรจะเป็นผู้กำรณำ
ว่ำสมควรจะจ่ำยเงินค้ำตอบแทนในจ่ำนวนหรืออัตราเท่ำใด โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์
ที่คณะกรรมกำรพิจารณาปรับอัตราค้ำเขียนบทควำมในหนังสือรัฐสถำสรกำหนด

ติดต่อสอบถามรำยละเอียดได้ที่

กองบรรณำธิกำรวำรสำรรัฐสถำสร โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๔ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๑
โทรสำร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๔๒

บทบรรณาธิการ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ยับยั้งการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ปัจจุบันนี้ปัญหาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนาก็ตาม และปัญหานี้ก็ยังมีที่ท่าว่าจะหมดไป ทั้ง ๆ ที่หลาย ๆ ประเทศได้ก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี สำหรับประเทศไทยนั้นแม้จะมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหลายฉบับ แต่ปัญหาการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เป็นระยะ ๆ และภาพลักษณ์แง่ลบดังกล่าวกลับปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อประเทศไทยถูกจัดอันดับโดยกลุ่มนักธุรกิจต่างประเทศว่าเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันสูงสุดอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

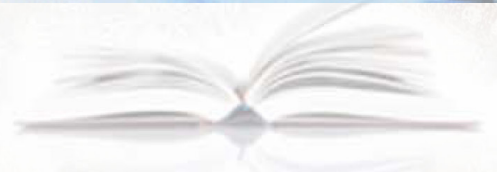
หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ จะพบว่าประเทศไทยมีการคอร์รัปชันค่อนข้างมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการของภาคธุรกิจไทยส่วนใหญ่

ยังขาดบรรษัทภิบาลที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกการตรวจสอบการบริหารธุรกิจ
ยังอ่อนแอเกินไป ประกอบกับการขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงาน
ภาครัฐในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น
จึงไม่เพียงทำลายความเข้มแข็งของภาคธุรกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติเท่านั้น
แต่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจโดยรวม รวมทั้ง
เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการคอร์รัปชันเป็นปัญหา
ที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง
หากพิจารณาการทำงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า
มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการกำหนดกฎเกณฑ์และการกำกับดูแลเพื่อแก้ไขปัญหา
ดังกล่าว ตลอดจนการคุ้มครองผู้ลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุนและ
ความแข็งแกร่งของตลาดทุนไทย มาตรการดังกล่าวจะเป็นเช่นไร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
โดยตรงจะมีบทลงโทษในการกระทำความผิดอย่างไร และการนำหลักจริยธรรมมาใช้
กับการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายหุ้น
ในตลาดหลักทรัพย์ นอกเหนือไปจากการผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินคดี
แบบกลุ่มในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ พ.ศ. ได้มีการประกาศบังคับใช้
จะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้จริงหรือไม่ สามารถติดตามได้จาก
บทความ เรื่อง การทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

บทความ เรื่อง อารยดุลพินิจ : ดุลพินิจบนฐานปรัชญาอารยยะ ผู้เขียน
ได้นำเสนอมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องอารยดุลพินิจในมิติที่กว้างและครอบคลุม
คนทุกกลุ่มในสังคม การที่สังคมจะมีความเจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ทุก ๆ คน
ควรต้องร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างมีอารยดุลพินิจบนรากฐานหลักปรัชญา
ปัจเจกอารยยะและสังคมอารยยะ ซึ่งเห็นคุณค่าของความดี ความงาม และความจริงแท้
ควบคู่ไปกับการตระหนักถึงการมีเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพที่พึงประสงค์

สำหรับบทความปิดท้ายเล่ม ขอแนะนำบทความ เรื่อง ข้อสังเกตบางประการ
เกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาตามกฎหมายสุขภาพจิต ซึ่งจะกล่าวถึงพระราชบัญญัติ
สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ในประเด็นที่ยอมให้ผู้มีความผิดปกติทางจิตสามารถลงลายมือชื่อ
ในหนังสือให้การยินยอมในการรักษาได้โดยลำพังโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ดูแล
หรือผู้รั้งปกครองดูแลผู้นั้น แล้วกลับมาพบกันอีกเช่นเคยในรัฐสภาสารณัปดาห์เดือนธันวาคม
ที่จะถึงนี้

สารบัญ

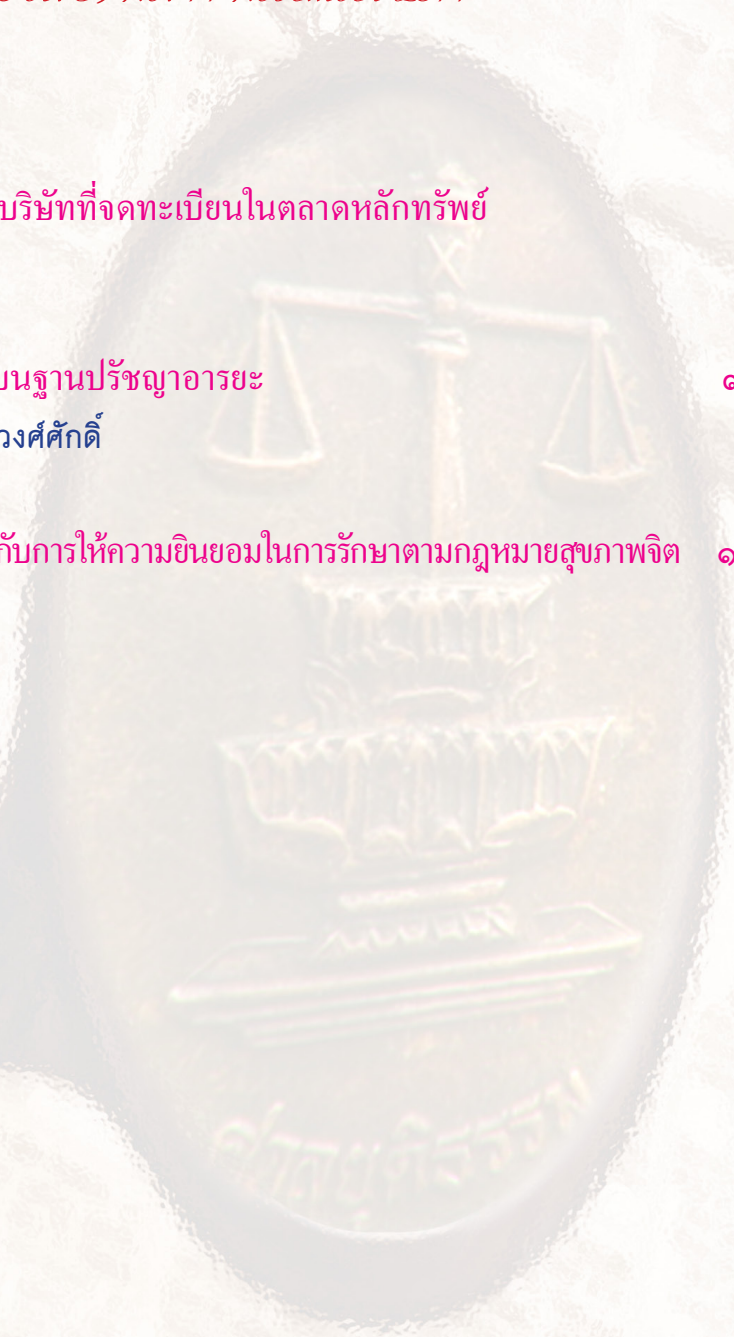

ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๑๑ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔
Vol. 59 No. 11 November 2011

การทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ๙
ดร.วิชัย จีระแพทย์

อารยคุณพินิจ : คุณพินิจบนฐานปรัชญาอารยะ ๙๘
ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาตามกฎหมายสุขภาพจิต ๑๐๖
ศลทร คงหวาน
วีรศักดิ์ พลาทิวานนท์

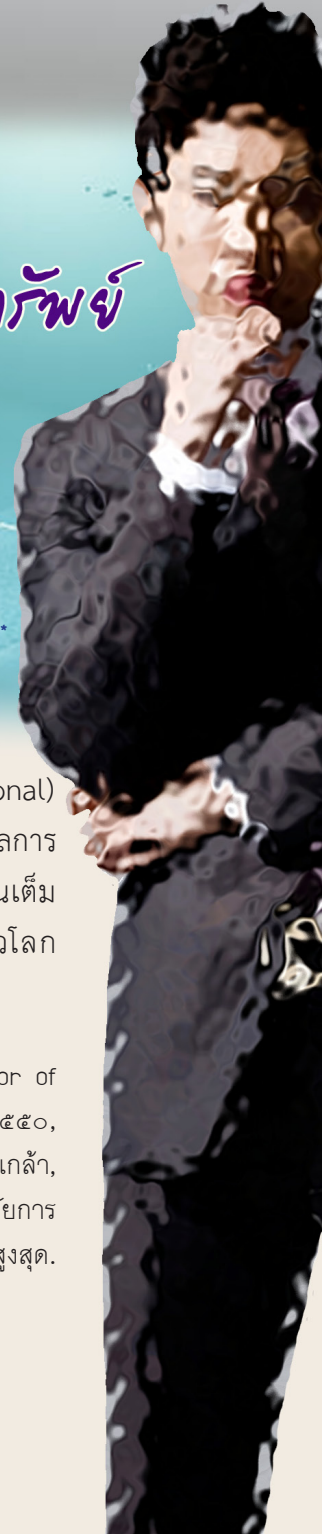

การทุจริต คอร์รัปชัน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

ดร.วิรัช จีระแพทย์*

จากการที่องค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้จัดทำดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index) โดยผลการจัดอันดับประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ประเทศไทยได้ ๓.๕ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน อยู่อันดับที่ ๗๘ จากการจัดอันดับทั้งหมด ๑๗๘ ประเทศทั่วโลก

*น.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๒) (จุฬา), น.บ.ท., น.ม. (จุฬา), น.ด. (Doctor of Laws มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) รางวัลสภาวิจัยแห่งชาติ : วิทยานิพนธ์ระดับดีเยี่ยม ปี ๒๕๕๐, นักปกครองระดับสูง กรมการปกครอง รุ่นที่ ๒๒, วปอ. ๓๕๕, ปปร. ๑ สถาบันพระปกเกล้า, บ.ย.ส. รุ่น ๙ สำนักงานศาลยุติธรรม, นักบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ ๔ สำนักงานอัยการสูงสุด, วตท. รุ่นที่ ๗ วิทยาลัยตลาดทุน, อธิบดีอัยการ สำนักงานวิชาการ สำนักงานอัยการสูงสุด.

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาร้ายแรงประการหนึ่ง ที่สร้างความเดือดร้อนเสียหายอย่างยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติ

ประเทศไทยมีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อแสวงหาวิธีแก้ปัญหาและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น โดยเป็นความพยายามในการกำหนดนโยบาย กำหนดแผนปฏิบัติการ สร้างความร่วมมือและข้อตกลงการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กร ตลอดจนความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันหลายฉบับ^๑

สาเหตุสำคัญของการทุจริตคอร์รัปชันนั้น นักธุรกิจเห็นว่าเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดคุณธรรมและไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นสาเหตุที่มีแนวโน้มมากขึ้นเมื่อเทียบกับ ๕ ปีที่ผ่านมา ส่วนสาเหตุอื่น ๆ อาทิ เรื่องของการขาดระบบการตรวจสอบที่มีคุณภาพ การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ ขาดกลไกในการลงโทษและการบังคับใช้กฎหมาย กลับเป็นสาเหตุของการคอร์รัปชันที่มีแนวโน้มคงเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องคุณภาพและประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งมีมักเป็นข้ออ้างและเหตุผลสำคัญของการที่ธุรกิจจ่ายเงินพิเศษให้แก่ข้าราชการที่ทุจริต กลับพบว่าในรอบ ๕ ปีที่ผ่านมา นักธุรกิจประเมินว่าหน่วยงานราชการส่วนใหญ่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการได้ดีขึ้นอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้คุณภาพการให้บริการของภาครัฐจะดีขึ้น แต่สถานการณ์จ่ายเงินพิเศษของนักธุรกิจแก่ข้าราชการที่ทุจริตมิได้ลดลงแต่อย่างไร^๒

ความรับผิดชอบของธุรกิจเอกชนต่อสังคมจะต้องผ่านกฎเกณฑ์พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ๕ ข้อก่อน ก่อนที่จะไปคิดทำอย่างอื่นที่นอกเหนือไปจากนี้ กฎเกณฑ์ ๕ ข้อนี้ คือ^๓

๑. ผู้บริหารจัดการธุรกิจเอกชนจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อรัฐ คือปฏิบัติตามระเบียบของรัฐและไม่หลีกเลี่ยงหน้าที่ เช่น ไม้โกงภาษีรัฐ
๒. มีความซื่อสัตย์ต่ออุตสาหกรรมหรือกิจกรรมที่ตนเองประกอบอยู่ หมายความว่า

^๑เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ และธนวรรณ พลวิชัย, สถานการณ์ด้านการทุจริตในประเทศไทย ในมุมมองของนักธุรกิจ, วารสารวิชาการ ป.ป.ช., ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม ๒๕๕๓, น. ๖๓.

^๒เฟิ่งอ้วง, น. ๘๔.

^๓เมธี ครองแก้ว, กรรมการ ป.ป.ช., นักเศรษฐศาสตร์มองความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจเอกชนต่อสังคมอย่างไร, วารสาร ป.ป.ช., อังแล้ว, เชียงรรถที่ ๑ น. ๔๕.

ไม่ทำให้งำนการอุตสำหกรรมหรือกิจกรรมนั้นเสื่อมเสีย เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน (เช่น ไม่สนใจกรณีอุตสำหกรรมที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม)

๓. มีความซื่อสัตย์ต่อคู่แข่งทางการค้ำโดยแข่งขันกันในตลาดทางการค้ำที่เป็นธรรม และเอาชนะกันด้วยประสิทธิภำพและควำมสมำรถในทางหำควำมก้ำวหน้ำ
๔. มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้ำโดยการไม่หลอกหลวงลูกค้ำ
๕. มีความซื่อสัตย์ต่อลูกจ้างโดยให้ค้ำจ้างที่เป็นธรรม และดูแลสวัสดิการในกำรทำงำนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ในส่วนของภำคเอกชนได้เล็งเห็นถึงควำมเลวร้ายของกำรทุจริตคอร์รัปชันในภำคเอกชน ตัวอย่างเช่น สหมคมส่งเสริมสถำบันกรรมการบริษัทไทย (The Institute of Directors Association : IOD) ได้เล็งเห็นถึงควำมเสียหายที่เกิดขึ้นจากกำรคอร์รัปชัน จึงมีโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภำคเอกชนไทยในกำรต่อต้านกำรทุจริต (Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption)^๔ โดยองค์กรร่วมในกำรดำเนินโครงการ ซึ่งจากเดิมที่มี IOD หอการค้าไทย หอการค้าต้ำงขำติ สหมคมบริษัทจดทะเบียนไทย และสหมคมธนำคารไทย ขณะนี้สถำกรกิจตลาดทุนไทย ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงำนที่เกี่ยวข้องในตลาดทุน ได้แก่ สหมคมบริษัทหลักทรัพย์ สหมคมบริษัทจดทะเบียนไทย สหมคมนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ สหมคมบริษัทจัดการลงทุน สหมคมส่งเสริมผู้ลงทุนไทย และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เข้ำมำเป็นองค์กรร่วมเพิ่มเติม โดยอนำคตค้ำควำว่าจะมีองค์กรอื่น ๆ ให้ความสนใจเข้ำมำเป็นองค์กรร่วมเพิ่มเติม เพื่อช่วยกันผลักดันให้เกิดกำรต่อต้านกำรทุจริตในวงกว้ำงต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีควำมค้ำบหน้ำในด้านจำนวนของบริษัทที่ร่วมประกาศเจตนำรณณ์ในกำรต่อต้านกำรทุจริต จากเดิมที่เคยนำเสนอไว้จำนวน ๒๓ บริษัท เพิ่มขึ้นเป็น ๔๖ บริษัท โดยแบ่งเป็น บริษัทจดทะเบียน ๓๕ บริษัท และบริษัทจำกัด ๑๑ บริษัท และหากแบ่งตามรายได้รวม สหมคมแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

BID	OFFER	VOLUME	STOCK	+	+	+	+	+
9.50	70.00	3,817,600	IEC	+	779,400	3.24	3.26	115,600
0.75	0.76	9,265,200	TOP	+	471,500	69.50	70.00	3,817,600
9.20	19.30	898,800	PTT	+ N	1,415,400	252	254	300,600
11.00	91.50	168,800	VNT	+ N	521,400	10.00	10.10	89,200
15.10	15.20	79,100	CITY	-	107,100	2.78	2.80	431,000
3.80	3.82	85,600	MAJOR W	-	20,800	4.40	4.42	157,000
1.31	1.32	1,527,600	LTB	+	269,600	2.08	2.10	229,600
2.18	2.20	85,900	ITD	-	3,762,000	7.65	7.70	16,200
15.10	15.20	12,000	SCC	-	923,800	244	246	435,200
70.00	70.50	2,012,900	IN-PARK	+	306,700	0.64	0.65	5,622,600
69.00	69.50	1,100,000			159,500			

⁴Boardroom magazine, Exclusively for Company Directors, IOD : Thai Institute of Directors, p. 14 - 20.

มากกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท	จำนวน ๑๘	บริษัท
๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท	จำนวน ๑๐	บริษัท
๑,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ ล้านบาท	จำนวน ๑๓	บริษัท
น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท	จำนวน ๕	บริษัท

ทั้งนี้ ยังมีอีกหลายบริษัทที่ให้ความสนใจติดต่อสอบถามและกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติ ซึ่งองค์กรร่วมมีแผนที่จะผลักดันให้บริษัททั้งขนาดใหญ่และเล็กเข้ามาเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตมากยิ่งขึ้น

ส่วนความคืบหน้าของคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption Council : CAC) นั้น ได้จัดให้มีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ในการประชุมคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติ ได้พิจารณาในเรื่องกฎบัตร ซึ่งหารือกันถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการชุดนี้ ได้แก่

๑. พิจารณาและพัฒนาจรรยาบรรณและข้อพึงปฏิบัติที่ดีของกลุ่มแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) เพื่อการต่อต้านการทุจริต

๒. พิจารณาและพัฒนากระบวนการในการให้การรับรองแก่บริษัทที่จะเข้าร่วมกลุ่มแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) เพื่อการต่อต้านการทุจริต

๓. พิจารณาแต่งตั้งและเพิกถอนบริษัทในกลุ่มแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) เพื่อการต่อต้านการทุจริต

๔. เป็นตัวแทนของกลุ่มบริษัทในกลุ่มแนวร่วมปฏิบัติเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องการต่อต้านการทุจริตให้กับภาครัฐและสื่อมวลชน

๕. ปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรร่วมและสมาชิกในแนวร่วมปฏิบัติ เพื่อกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ และแผนงานในการดำเนินโครงการ

๖. พิจารณา สนับสนุน และร่วมการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมป้องกันและต่อต้านการทุจริตตามยุทธศาสตร์และแผนงานที่กำหนดไว้ อันได้แก่ การสัมมนา การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดหลักสูตรการอบรม การสำรวจความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อพึงปฏิบัติที่ดี การประชาสัมพันธ์ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านการทุจริตของภาครัฐและ NGO เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้พิจารณาเห็นชอบในคำประกาศเจตนารมณ์ของแนวร่วมปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญ ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่

๑. จะจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตภายในบริษัท รวมถึงการนำนโยบายการต่อต้านการทุจริตและแผนการกำกับ การปฏิบัติงานไปปฏิบัติ และจัดให้มีคู่มือ/แนวทางในการดำเนินธุรกิจแก่ผู้บริหารและพนักงาน

๒. จะเปิดเผยและแลกเปลี่ยนนโยบายภายใน ประสบการณ์ แนวปฏิบัติที่ดี และแนวทางความสำเร็จในการสนับสนุนให้เกิดการทำรายการทางธุรกิจอย่างมีคุณธรรมถูกต้อง และโปร่งใสในประเทศไทย

๓. จะร่วมมือกับบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน คู่ค้า และผู้มีส่วนได้เสีย กลุ่มอื่น ๆ โดยการสร้างแนวร่วมปฏิบัติ และการเข้าร่วมในกิจกรรมต่อต้านการทุจริต

IOD คาดหวังว่าทุกบริษัทจะตระหนักถึงความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต และตัดสินใจเข้ามาเป็นแนวร่วมปฏิบัติฯ ของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้เกิดพลังที่ยิ่งใหญ่ในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยต่อไป

การทุจริตคอร์รัปชันไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชนเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งต่อความ มั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเหตุปัจจัยที่เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ในส่วนของภาคเอกชนดังกล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ สังเกต ได้ว่า แม้กระทั่งตราประจำตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้ออกแบบเป็นข้อเตือนใจ ผู้ลงทุน โดยตราประจำตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมี ๒ ส่วนประกอบกันขึ้นเป็นวงกลม ส่วนบนเป็นสีทอง และส่วนล่างเป็นสีดำ การออกแบบเกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากงานโบราณ ใบนี่ ซึ่งมีลายสลักรูปปลาคู่ที่มีลักษณะเวียนว่ายหนึ่งหัวจรดหนึ่งหาง ว่ายวนกันต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุดสอดคล้องกับหลักธรรมในลัทธิเต๋าที่กล่าวถึงความสมดุลของสิ่งสองสิ่งที่เป็นทั้งคู่และสิ่งที่ ตรงข้ามกัน คือ หยินกับหยาง เปรียบเหมือนสตรีกับบุรุษ ความมืดกับความสว่าง อันอาจ อุปมาได้ถึงสัจธรรมของการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ที่มีอุปสงค์และอุปทาน มีผลตอบแทน และความเสี่ยง มีความคึกคักขบเซา เป็นสองสิ่งที่ทำนายผู้ลงทุนเสมอมาทุกยุคทุกสมัย

BID	OFF	Volume	Symbol	Change	Price	Volume	Price	Volume	Price
9.50	70.00	3,817,600	IEC	+	7.400	252	254	300,000	
0.75	0.76	9,265,200	TOP		41,100				
9.20	19.30	898,800	PTT	+ N	1,415,400	252	254	300,000	
01.00	91.50	168,800	VNT	+ N	521,400	10.00	10.10	89,200	
15.10	15.20	79,100	CITY	-	107,100	2.78	2.80	431,000	
3.80	3.82	85,600	MAJOR-WI		20,800	4.40	4.42	157,000	
1.31	1.32	1,527,500	LVT	+	259,600	2.08	2.10	229,600	
2.18	2.20	83,900	KTB	+	3,762,000	12.40	12.50	16,200	
15.10	15.20	12,000	ITD	-	923,800	7.65	7.70	1,777,000	
70.00	70.50	2,012,900	SCC	-	306,700	244	246	426,200	
69.00	69.50	1,750,000	IN-PARK	+	159,500	0.64	0.65	5,622,600	

การทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

รูปตราสัญลักษณ์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๕๐ นอกจากมีสาเหตุมาจากการดำเนินนโยบายทางด้านมหภาคที่ผิดพลาด ความอ่อนแอในระบบการเงินของประเทศและภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แล้ว สาเหตุที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่แพร่ระบาดทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจ จากรายงานของ Transparency International ปี ๑๙๙๙ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันค่อนข้างสูง โดยพบว่าจากประเทศที่สำรวจทั้งหมด ๙๙ ประเทศนั้น ประเทศไทยมีความโปร่งใสเป็นลำดับที่ ๖๘ อยู่ในลำดับเดียวกับประเทศกัวเตมาลา และยังมีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าเม็กซิโก ซึ่งอยู่ในลำดับที่ ๕๘ นอกจากนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ประเทศไทยก็ยังมีปัญหาคอร์รัปชันมากกว่ามาเลเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งได้อันดับที่ ๓๒ และ ๕๔ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปัญหาคอร์รัปชันของไทยก็ยังไม่รุนแรงเท่าประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งถูกจัดเป็นลำดับเกือบสุดท้าย คือ อันดับที่ ๙๖^๕

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาคอร์รัปชันที่มีอย่างกว้างขวางในอดีตจวบจนปัจจุบัน มักมุ่งเป้าไปที่การทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะนักการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง ตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีการรับสินบนในการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งที่เรามองข้ามไปคือการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจ

การคอร์รัปชันที่ก่อความเสียหายให้แก่ประเทศชาติ นั้น มิได้จำกัดอยู่เฉพาะในส่วนของภาครัฐ แต่จะแฝงอยู่ในภาคธุรกิจในรูปแบบของการที่กรรมการและผู้บริหาร

^๕รายงานที่ตีอาร์ไอ, การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจกับบริษัทภิบาลในประเทศไทย, ฉบับที่ ๒๙ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔, น. ๓ - ๑๕.

ไม่รักษาผลประโยชน์ของบริษัท แต่กลับใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทำให้การบริหารธุรกิจไม่รอบคอบและไม่โปร่งใส การปล่อยกู้ให้แก่เครือญาติหรือบุคคลที่รู้จัก เพื่อการลงทุนในโครงการที่มีความเสี่ยงสูง การถ่ายโอนกำไรจากบริษัทหนึ่งไปยังอีกบริษัทหนึ่ง ตลอดจนการใช้ข้อมูลภายในของบริษัทเพื่อทำกำไรในการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นตัวอย่างของพฤติกรรมที่เป็นการเอาเปรียบผู้ถือหุ้น และเป็นตัวเร่งที่สำคัญในการทำลายความเข้มแข็งของภาคธุรกิจไทย ซึ่งนำไปสู่การล่มสลายไม่เพียงแต่ของธุรกิจนั้น ๆ แต่รวมถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่าการปล่อยกู้ที่ขาดความระมัดระวังของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ ทำให้เกิดการล่มสลายของระบบการเงินของประเทศ และสร้างภาระหนี้สินมหาศาล ซึ่งสุดท้ายแล้วผู้เสียหายทุกรายจะต้องเป็นผู้แบกรับภาระดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันในระดับบริษัทนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายเฉพาะแก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริษัท เช่น พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่ความเสียหายจะเกิดแก่ประเทศชาติ วิถีการดำเนินทางเศรษฐกิจครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการขาดบรรษัทภิบาล (Corporate governance) หรือการบริหารธุรกิจที่สุจริต โปร่งใส และเป็นธรรม เป็นปัญหาระดับชาติ ซึ่งต้องให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าการทุจริตในแวดวงการเมืองหรือในหน่วยงานราชการ

นิยามของการคอร์รัปชันในภาคธุรกิจ

ความหมายของการคอร์รัปชันที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ การใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว (Gray and Kaufmann ๑๙๙๘ ; Jayawickrama ๑๙๙๘ ; Bardhan ๑๙๙๓) โดยทั่วไปแล้ว ผลประโยชน์ดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของเงินหรือตำแหน่งหน้าที่ก็ได้ คำนิยามดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การคอร์รัปชันนั้นเกิดจากการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่มีใช้อำนาจส่วนบุคคลมาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว สามารถนำนิยามดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ได้กับภาคธุรกิจ การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจหมายถึงการที่กรรมการหรือผู้บริหารใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นหรือตัวแทนผู้ถือหุ้นในการบริหารและดำเนินนโยบายของบริษัทเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชันในแวดวงธุรกิจโดยส่วนมากแล้วจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน

รายงานที่ดิอาร์ไอ, การคอร์รัปชันในภาคธุรกิจกับบรรษัทภิบาลในประเทศไทย, ฉบับที่ ๒๔ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔, น. ๓ - ๑๕.

รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจ

การทุจริตคอร์รัปชันในวงการธุรกิจ ไม่ว่าจะในรูปแบบของการปล่อยกู้แก่เครือญาติ การถ่ายโอนกำไร การหลบเลี่ยงภาษี ตลอดจนการใช้ข้อมูลภายในของบริษัทในการค้ากำไรจากการซื้อหุ้น เป็นการยกยอกผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทพึงได้รับรวมถึงผู้ถือหุ้นที่ไม่เกี่ยวข้อง เจ้าหนี้ พนักงานและลูกจ้าง รัฐ และลูกค้า พฤติกรรมดังกล่าวมีอยู่อย่างแพร่หลาย เพราะการบริหารจัดการของภาคธุรกิจไทยโดยทั่วไปแล้วยังขาดบรรษัทภิบาลที่ดี

บรรษัทภิบาลที่ดีหมายถึงอะไร

บรรษัทภิบาลที่ดีหมายถึง การบริหารจัดการธุรกิจที่เป็นธรรมและโปร่งใส โดยผู้ที่มีอำนาจบริหารและอำนาจในการตัดสินใจในธุรกิจนั้น ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลการกระทำของตนต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท (Stakeholders) ทุกฝ่าย รวมถึงผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ พนักงาน รัฐ ลูกค้า ตลอดจนประชาชนทั่วไป คณะกรรมการ (Board) มีหน้าที่ตรวจสอบ (Monitor) การบริหารงาน (Management) ของผู้บริหาร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของบริษัท ในขณะที่ผู้บริหารเองก็จะต้องบริหารธุรกิจเพื่อที่จะสร้างผลกำไรให้แก่บริษัท ซึ่งมีผู้ถือหุ้นทุกฝ่ายเป็นเจ้าของโดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่และรายย่อย ในขณะเดียวกันทั้งกรรมการและผู้บริหารมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่นกับบริษัทด้วย เช่น เจ้าหนี้ในการชดเชยหนี้ตามภาระผูกพัน รัฐในการจ่ายภาษีและในการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ พนักงานให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ลูกค้าให้ได้รับสินค้าที่มีคุณภาพหรือบริการที่ดี ตลอดจนประชาชนให้ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีอีกด้วย

ธรรมาภิบาล (Good governance) ภาคเอกชนที่ดีนั้น มีรากฐานอยู่บนหลักการสำคัญสามประการ ได้แก่

๑. ความรับผิดชอบ (Accountability)
๒. ความโปร่งใส (Transparency)
๓. ความเสมอภาค (Equity)

๑. **ความรับผิดชอบ** หมายถึง ความรับผิดชอบของกรรมการและผู้ถือหุ้น มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารต่อผู้ถือหุ้น กรรมการในฐานะที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และความถูกต้องของบัญชี (Auditing) ในขณะที่

ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ในการประกอบหน้าที่ของทั้งกรรมการและผู้บริหารนั้น จะต้องคำนึงถึงภาระและหน้าที่ที่มีต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจรายอื่น ๆ ด้วย เช่น พนักงาน รัฐ เจ้าหนี้ และสังคม

๒. ความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใสในการบริหารธุรกิจ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นจะมีความมั่นใจว่าการดำเนินธุรกิจนั้น จะเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นโดยมิได้เป็นการแสวงหากำไรส่วนตัวของผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่แต่อย่างใด การดำเนินธุรกิจที่มีความโปร่งใสนั้นควรที่จะมีลักษณะสำคัญบางประการ เช่น

- มีโครงสร้างของกรรมการที่มีความเป็นอิสระจากผู้บริหาร
- เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน รายละเอียดเกี่ยวกับธุรกรรมที่ผู้บริหารหรือกรรมการมีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท ตลอดจนข้อกำหนดว่าด้วยธรรมาภิบาลของบริษัท
- มีระบบบัญชีที่มุ่งเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนและทันการณ์แก่ผู้ลงทุน (ผู้ถือหุ้น) และการตรวจสอบบัญชีที่ได้มาตรฐาน (Audit committee)
- มีการวางข้อกำหนดพฤติกรรมของกรรมการและผู้บริหาร (code of conduct)
- หลีกเลี่ยงการถือหุ้นไขว้ (Cross หรือ InterLocking share holding) เพื่อที่จะป้องกันมิให้เป้าหมายในการประกอบธุรกิจและการบริหารงานบิดเบือนไปจากการแสวงหาประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้นของบริษัท

๓. ความเสมอภาค หมายถึง การที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีสิทธิจะได้รับผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจเท่าเทียมกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมเท่าใดนั้นจะขึ้นอยู่กับกรรมการและความสามารถที่จะพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเองได้ (Minority shareholders' rights) คือ ขึ้นอยู่กับสิทธิของผู้ถือหุ้นในการออกเสียง ในการเลือกตั้งกรรมการ ในการเปลี่ยนหรือปลดกรรมการ สิทธิในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสำคัญของธุรกิจ ซึ่งได้กำหนดในกฎหมายมหาชน และขีดความสามารถของผู้ถือหุ้นรายย่อยในการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลของบริษัท (Access to information)

สรุปได้ว่า การมีบรรษัทภิบาลที่ดีจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่บริษัทต่อการทุจริตคอร์รัปชันที่อาจเกิดขึ้น การสร้างภูมิคุ้มกันดังกล่าวนี้มีฐานบนหลักการของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของกรรมการในฐานะของตัวแทนผู้ถือหุ้นทุกรายที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบอย่างจริงจัง และดำเนินการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง หลักการของความ

โปร่งใสที่จะช่วยส่งเสริมให้ระบบการตรวจสอบภายในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ให้ผู้ถือหุ้นมีความมั่นใจว่าการบริหารจัดการของบริษัทนั้นเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่บริษัท มิใช่ผลประโยชน์เฉพาะแก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่บางราย และช่วยป้องกันการทุจริตและฉ้อโกงในบริษัทอีกด้วย สุดท้าย หลักการของความเท่าเทียมกันจะรับรองว่าผู้ถือหุ้นทุกรายไม่ว่าใหญ่หรือเล็กจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม

บริษัทที่มีธรรมาภิบาลจะมีกรรมการและผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่โปร่งใส สอบทานได้ และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัททุกรายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เอาเปรียบผู้ที่ด้อยโอกาสมากกว่า บริษัทที่มีลักษณะดังกล่าวย่อมมีความมั่นคงและยั่งยืน

โครงสร้างและระบบการบริหารของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย

บริษัทเอกชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีพื้นฐานมาจากบริษัทครอบครัว โดยส่วนใหญ่บุกเบิกโดยคนไทยเชื้อสายจีน มีโครงสร้างการถือหุ้นที่กระจุกตัว โดยมีผู้ก่อตั้งบริษัทและสมาชิกครอบครัวเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ มีการบริหารธุรกิจแบบเบ็ดเสร็จ การดำเนินธุรกิจแบบครอบครัว ทำให้กระบวนการตัดสินใจรวดเร็วและการบริหารงานมีความคล่องตัวสูง ส่งผลให้บริษัทเหล่านี้เติบโตอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีการระดมทุนจากสาธารณชน

จุดแข็งของระบบการบริหารจัดการแบบครอบครัวกลายเป็นจุดอ่อน เมื่อบริษัทแปรสภาพจากบริษัทจำกัดมาเป็นบริษัทมหาชน ที่มีผู้ถือหุ้นรายย่อยหลายรายที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวที่เป็นผู้ก่อตั้งบริษัทและเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การถือหุ้นและการบริหารภายในครอบครัวกลายเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการคอร์รัปชัน เนื่องจากการออกเสียงแบบหนึ่งหุ้นหนึ่งเสียง ทำให้ผู้ที่มีหุ้นส่วนใหญ่ซึ่งก็คือ ผู้ก่อตั้งบริษัทและเครือญาติมีอำนาจในการเลือกกรรมการที่บริหารเอง โดยเฉพาะถ้าผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ ที่เข้ามาซื้อหุ้นเป็นเพียงผู้ถือหุ้นรายย่อย ผู้เป็นเจ้าของจะสามารถรักษาอำนาจในการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จได้ง่าย ทำให้การบริหารบริษัทมีแนวโน้มที่จะเอื้อผลประโยชน์เฉพาะแก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ การขาดการคานอำนาจจากผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ และการขาดระบบการตรวจสอบภายในที่ดี ทำให้การดำเนินธุรกิจไม่โปร่งใส และล่อแหลมต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ธนาคารโลกพบว่าลักษณะการดำเนินงานแบบครอบครัวเช่นนี้ มีมากในเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชีย ยกเว้นประเทศญี่ปุ่น ซึ่งโครงสร้างของผู้ถือหุ้นในบริษัทส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่กระจายตัว ประเทศไทยมีสัดส่วนจำนวนบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นแบบครอบครัวสูง

เป็นอันดับที่ ๔ รองจากอินโดนีเซีย มาเลเซียและฮ่องกงตามลำดับ การศึกษาชั้นนี้ยังชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างของธุรกิจครอบครัวของประเทศไทยมีความแตกต่างกับประเทศอินโดนีเซีย กล่าวคือ ธุรกิจใหญ่ในประเทศไทยไม่ได้ถูกควบคุมโดยครอบครัวเดี่ยวดังเช่นตระกูลซูฮาโตของอินโดนีเซีย ซึ่งควบคุมกิจการขนาดใหญ่ในหลายสาขาธุรกิจ แต่โดยหลายครอบครัว เช่นเดียวกับประเทศฮ่องกง

ลักษณะการคอร์รัปชันในภาคธุรกิจไทย

แม้ว่าโครงสร้างการถือหุ้นที่มีลักษณะกระจุกตัว จะมีข้อดีจากการทำให้บริษัทมีเจ้าของ ทำให้การตัดสินใจรวดเร็ว การบริหารธุรกิจและการจ้างงานมีเสถียรภาพและสายสัมพันธ์กับผู้ผลิต เจ้าหนี้ และลูกค้ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะเห็นได้จากตัวอย่างของภาคธุรกิจในประเทศเยอรมันและญี่ปุ่น ซึ่งมีลักษณะของการถือหุ้นที่กระจุกตัวเช่นเดียวกับกรณีของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ไม่โปร่งใสและขาดการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เจ้าของอาจดำเนินกิจการที่ผิดพลาด หรือที่สำคัญกว่านั้นคือเอาเปรียบผู้ถือหุ้นรายย่อยดังที่ได้กล่าวแล้ว

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจที่เกิดจากการที่กรรมการหรือผู้บริหารใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ของบริษัท ซึ่งผู้ถือหุ้นทุกรายเป็นเจ้าของ เป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุด เพราะนอกจากเป็นการฉ้อโกงผู้ถือหุ้นแล้วยังเป็นการบั่นทอนศักยภาพของบริษัทอีกด้วย

การคอร์รัปชันดังกล่าวมีหลายรูปแบบ เช่น การปล่อยเงินกู้แก่คนรู้จัก (Connected lending) โดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือเรียกว่า “Clean loan” การปล่อยกู้ดังกล่าวจะมีเพียงการค้ำประกันโดยบุคคล ซึ่งในกรณีลูกหนี้เบี้ยวหนี้ เจ้าหนี้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันจะเสียเปรียบเจ้าหนี้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ทำให้มีความเสี่ยงต่อหนี้เสียค่อนข้างสูง แม้การทำ Clean loan จะไม่ผิดกฎหมาย แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่ไม่รอบคอบและมีความเสี่ยงสูง

ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจสถาบันการเงินไทยมีการปล่อยกู้ในลักษณะดังกล่าวอย่างมาก ส่งผลให้เกิดปัญหานี้เสียอย่างรุนแรงในระบบการเงินไทย นอกจากนี้แล้วการปล่อยเงินกู้โดยอาศัยความคุ้นเคย ทำให้ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพในการประเมินโครงการเท่าที่ควร ปัญหาของการขาดหลักวิธีในการปล่อยเงินกู้ที่มีประสิทธิภาพทำให้ระบบการเงินในประเทศไทยอ่อนแอดังที่เห็นในปัจจุบัน

นอกจากการปล่อยกู้แก่เครือญาติและบุคคลที่รู้จักแล้ว รูปแบบของการคอร์รัปชันที่แพร่หลายในภาคธุรกิจอีกรูปแบบหนึ่งคือ การถ่ายโอนกำไรระหว่างบริษัท (Siphoning of company's fund) โดยทั่วไปแล้ว จะเป็นการถ่ายโอนกำไรบริษัทที่มีผู้ร่วมทุนหรือผู้ถือหุ้นหลายรายไปยังบริษัทที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นเจ้าของแต่ผู้เดียว การถ่ายโอนกำไรดังกล่าวจะทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ไม่ต้องแบ่งปันผลกำไรให้แก่ผู้ร่วมทุนหรือผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น บริษัทแห่งหนึ่งมีการร่วมทุนระหว่างผู้ถือหุ้นไทย ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากกับบริษัทต่างชาติซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นข้างน้อยในการผลิตสินค้า แต่ผลการดำเนินงานของบริษัทร่วมทุนดังกล่าวไม่เคยมีกำไรเลยแม้แต่ปีเดียว สาเหตุเนื่องมาจากการที่บริษัทดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบสูงเกินควร วัตถุดิบดังกล่าวผลิตโดยบริษัทที่ผู้ถือหุ้นไทยเป็นเจ้าของ การกำหนดวัตถุดิบในราคาสูง ทำให้บริษัทร่วมทุนขาดทุนในขณะที่บริษัทของผู้ถือหุ้นไทยกำไรสุดท้ายแล้ว ผู้ประกอบการต่างชาติก็ต้องถอนทุน ส่งผลให้ต้องปิดโรงงานทำให้พนักงานหลายร้อยคนต้องได้รับความเดือดร้อน การกระทำดังกล่าวเป็นการหลอกลวงนักลงทุนต่างชาติและเป็นการทำลายแหล่งรายได้ของพนักงานหลายร้อยคน พฤติกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการคอร์รัปชันที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่เพียงต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่เป็นการทำลายภาพพจน์ของประเทศอีกด้วย

การใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ในการค้ากำไร (Insider trading) เป็นรูปแบบการเอาเปรียบผู้ถือหุ้นอีกประเภทหนึ่งที่แพร่หลาย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ ช่วงก่อนที่สถาบันการเงินหลายแห่งจะต้องประสบกับปัญหาขาดทุนหรือหนี้เสียทั้งก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินหลายแห่งพากันเทขายหุ้นอย่างมากมาย โดยที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยไม่รู้ตัว เมื่อรู้ก็สายเกินไปแล้ว เมื่อมีการลดทุนของบริษัทส่งผลให้มูลค่าของหุ้นเกือบเป็นศูนย์ แม้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ระบุว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะต้องรายงานกิจกรรมการค้าขายหลักทรัพย์ของบริษัททุกครั้ง แต่ในหลายครั้งก็มีการเพิกเฉยต่อกฎเกณฑ์ดังกล่าว หรือมีการดำเนินการโดยการอาศัยตัวแทน (Nominee) ทำให้หลบเลี่ยงข้อกำหนดดังกล่าวได้

นอกจากการคอร์รัปชันทางธุรกิจสามรูปแบบที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว การเอาเปรียบผู้ถือหุ้นรายย่อยในรูปแบบอื่น ๆ ยังมีหลากหลาย เช่น การอนุมัติให้ผลตอบแทนที่สูงเกินควรแก่กรรมการ โดยไม่สอดคล้องกับผลงาน ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของการจ่ายค่าเบี้ยประชุมที่สูงมาก การแจกหุ้นในราคาพาร์ หรือใบจองหุ้น (Warrant) ก็ดี การนำผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจไปลงทุนในธุรกิจที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือกรรมการมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง

หรือการที่กรรมการหรือผู้บริหารค้ากำไรกับบริษัท โดยการซื้อถูกขายแพง ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายที่ดิน ทรัพย์สินอื่น ๆ หรือการให้บริการใด ๆ แก่บริษัทก็ดี พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นการคอร์รัปชันทั้งสิ้น เพราะเป็นการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันผิดกฎหมายที่เป็นการแสวงหากำไรส่วนตัวหรือแก่ญาติมิตร

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดบรรษัทภิบาลของภาคธุรกิจไทย

ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาบรรษัทภิบาลที่ดีในภาคธุรกิจไทยมีสามประการ คือ (๑) การที่ภาครัฐเองขาดธรรมาภิบาลโดยมีการคอร์รัปชันในหน่วยราชการ และในแวดวงการเมืองอย่างกว้างขวาง (๒) การขาดหลักนิติธรรม (Rules of Law) ที่ดีและบทลงโทษที่มีประสิทธิภาพและ (๓) บริษัทเองขาดระบบควบคุมภายใน (Internal control) และการตรวจสอบการบริหารงานที่มีประสิทธิผลจากภายนอกมี ๓ ประการ ดังนี้

๑. การขาดธรรมาภิบาลในภาครัฐ

การที่ภาครัฐมีการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง ย่อมทำให้การสร้างธรรมาภิบาลในภาคเอกชนเป็นไปได้อย่างยากลำบาก ตัวอย่างเช่น เป็นที่รู้กันว่าเพื่อที่จะชนะการประมูลก่อสร้าง บริษัทเอกชนจะต้องให้สินบนแก่พนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดเลือกผู้ประมูล การตรวจรับงานตลอดจนการเบิกจ่ายงวดเงิน บริษัทก่อสร้างรายใดที่ปฏิเสธการจ่ายสินบนมักจะไม่สามารถอยู่ในวงการธุรกิจได้ อีกตัวอย่างคือ ในบางพื้นที่บริษัทห้างร้านใดไม่จ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่สรรพากร ก็จะมีภาระภาษีสูงจากการประเมินรายได้สูง การคอร์รัปชันของภาครัฐดังกล่าว ทำให้ธุรกิจที่สุจริตเสียเปรียบธุรกิจที่พร้อมที่จะจ่ายสินบน ธุรกิจที่อยู่ได้จึงต้องมีการตกแต่งบัญชีและหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ เพื่อที่จะปกปิดความผิดปกติของค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการติดสินบน หรือรายได้ที่ประเมินไว้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง การประกอบธุรกิจอย่างไม่สุจริตทำให้บริษัทไม่สามารถสร้างบรรษัทภิบาลที่ดีได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้บุคคลภายนอกเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการบริหารอย่างจริงจัง การวางระบบการควบคุมและตรวจสอบภายในที่ดี หรือการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ร่วมทุนหรือผู้ถือหุ้น เพื่อที่จะให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใสมากขึ้น

๒. การขาดหลักนิติธรรม

อย่างไรก็ตาม การคอร์รัปชันของภาครัฐมิใช่เป็นปัจจัยเดียวที่บั่นทอนบรรษัทภิบาลที่ดีในประเทศไทย การขาดหลักนิติธรรม หรือ Rules of Law เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกามีการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการคอร์รัปชัน

ในต่างแดน (Foreign Corruption Law) ซึ่งระบุว่าบุคคลชาวอเมริกันและนิติบุคคลและลูกจ้างของนิติบุคคลอเมริกัน ที่ให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างแดน จะต้องถูกดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา บริษัทอเมริกันจะไม่กล้าติดสินบนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการแข่งขันการประมูลก่อสร้าง หรือจัดซื้อจัดจ้างในต่างประเทศ ซึ่งจะต่างกับบริษัทจากประเทศอื่น ๆ หรือการลงโทษการใช้ข้อมูลลับของบริษัทในการค้ากำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทที่รุนแรงและจริงจัง ทำให้กรรมการและผู้บริหารในธุรกิจอเมริกันมีความระมัดระวังอย่างยิ่งในการรักษาข้อมูลที่เป็นความลับของบริษัท

ในส่วนของ การคุ้มครองผู้ถือหุ้นนั้น แม้ธนาคารโลกจะประเมินว่าการคุ้มครองผู้ถือหุ้นในประเทศไทย ยังมีจุดอ่อนจากการวิเคราะห์ข้อกำหนดต่าง ๆ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ข้อกำหนดดังกล่าวมิได้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างบรรษัทภิบาลที่ดีในภาคธุรกิจไทย เนื่องจากบริษัททั่วไปใช้หลักการลงคะแนนเสียงแบบหนึ่งหุ้นหนึ่งเสียงอยู่แล้ว ไม่ว่าจะกฎหมายจะบังคับหรือไม่ก็ตาม ปัญหาอยู่เพียงที่ว่า ผู้ที่มีเสียงมากจะเป็นผู้ที่สามารถเข้ามาครอบงำการดำเนินธุรกิจแบบเบ็ดเสร็จได้ ประเด็นที่สำคัญคือ โดยทั่วไปแล้วผู้ถือหุ้นยังไม่รู้ว่าจะมีการลงคะแนนเสียงเรื่องอะไรบ้าง เพราะขาดรายละเอียดและข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจ สำหรับการให้สิทธิผู้ถือหุ้นรายย่อยในการเรียกประชุมนั้น การลดสัดส่วนของหุ้นส่วนขั้นต่ำที่สามารถเรียกประชุมได้ คงจะช่วยให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีโอกาสตรวจสอบการบริหารงานของบริษัทมากขึ้นได้ในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ถือหุ้นรายย่อยในประเทศไทยส่วนมากมีความสนใจน้อยและขาดความตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของทีมงานของบริษัท เพราะโดยส่วนมากแล้วจะถือหุ้นเพื่อเก็งกำไรเท่านั้น

โดยสรุปแล้ว วิกฤติทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ทำให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการทางศาล เพื่อที่จะให้กระบวนการล้มละลาย การปรับโครงสร้างหนี้และการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้การคุ้มครองเจ้าหนี้มากขึ้นไปในตัว สำหรับการคุ้มครองผู้ถือหุ้นนั้น ยังต้องมีการปรับปรุงกฎระเบียบในการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวาระการประชุมผู้ถือหุ้นพร้อมทั้งประเด็นที่ต้องมีการลงคะแนนเสียง พร้อมทั้งข้อมูลที่ต้องใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นด้วย การเปิดเผยและกระจายข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้แก่ผู้ถือหุ้น ตลอดจนการวางมาตรการเพื่อส่งเสริมให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีความกระตือรือร้นและมีช่องทางที่สะดวกในการที่จะรวมตัวกันมากขึ้น เพื่อเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานของบริษัทมากขึ้น

๓. การขาดระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากปัจจัยในรัฐและหลักนิติธรรมแล้ว การที่บริษัทขาดระบบควบคุมภายใน และการตรวจสอบจากภายนอก ทำให้การบริหารธุรกิจไม่โปร่งใสและล่อแหลมต่อการฉ้อโกง ปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบบริษัทคือ มาตรฐานบัญชีเป็นที่รู้กันว่า การแต่งบัญชีเพื่อหลบเลี่ยงภาษีหรือเพื่อที่จะปกปิดความเสียหายหรือซ่อนค่าใช้จ่ายที่มีเงื่อนงำของบริษัทมีอยู่มาก การมีตัวเลขผลการดำเนินงานและบัญชีทรัพย์สินหนี้สินที่ไม่สามารถเชื่อถือได้ ทำให้การตรวจสอบลำบากมากขึ้น

โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบนั้นมีหลายกลุ่ม ได้แก่ กรรมการบริษัทในฐานะตัวแทนผู้ถือหุ้น ผู้สอบบัญชี (Auditor) เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และผู้ถือหุ้นรายย่อยที่รวมตัวกัน ปัญหาของบริษัทไทยก็คือ กรรมการบริษัทส่วนมากเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ จึงไม่มีเจตนาที่ว่าจะคัดค้านหรือตรวจสอบความเหมาะสมของการบริหารงานของทีมบริหารที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่เป็นผู้แต่งตั้ง นอกจากนี้แล้ว ผู้ที่เป็นกรรมการโดยทั่วไปจะเป็นนักธุรกิจหรือบุคคลที่มีภาระมาก จึงมีเวลาจำกัดในการที่จะศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดข้อมูลของบริษัท

สำหรับผู้สอบบัญชีนั้น ปัญหาเกิดจากการรับงานมากเกินไป ทำให้งานล้นมือ การตรวจสอบจึงไม่ละเอียดถี่ถ้วนเท่าที่ควร โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์ไทยในฐานะเจ้าหนี้ จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการบริหารงานและการดำเนินธุรกิจของลูกค้า ซึ่งจะต่างกับในกรณีของธนาคารพาณิชย์ในญี่ปุ่นและเยอรมัน ซึ่งเป็นสองประเทศที่ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของภาคธุรกิจ เช่นเดียวกับประเทศไทยการที่ธนาคารพาณิชย์ไทยไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของลูกค้า อาจเกิดจากระบบการปล่อยกู้ที่อาศัยความคุ้นเคยและเชื่อใจกัน และกันในกลุ่มนักธุรกิจด้วยกัน สำหรับผู้ถือหุ้นนั้นยังมีบทบาทในการตรวจสอบน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ถือหุ้นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าของธุรกิจหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่มักเป็นผู้ถือหุ้นรายย่อยที่มีส่วนได้เสียน้อยเกินกว่าที่จะเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานของบริษัท

ประเทศไทยยังมีผู้ลงทุนรายใหญ่ที่เป็นสถาบัน (Institutional investors) เช่น บริษัทประกันภัย กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนประกันสังคมเป็นจำนวนน้อย ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้ลงทุนประเภทนี้จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรษัทภิบาลที่ดีในภาคธุรกิจ นอกจากนี้แล้ว ในฐานะที่กองทุนฯ เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่รายหนึ่งในบริษัท ในกรณีที่บริษัทประสบปัญหาทางธุรกิจที่รุนแรง กองทุนฯ จะส่งตัวแทนจากกองทุนฯ เข้าไปเป็นกรรมการเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย

โดยสรุปแล้ว กลไกการตรวจสอบการบริหารธุรกิจในประเทศไทยยังอ่อนแอ ทำให้การดำเนินธุรกิจของบริษัทมหาชนบางรายไม่โปร่งใสและเสี่ยงต่อการฉ้อโกง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวดี และได้มีการแก้ไขกฎหมายและออกกฎระเบียบ และมาตรการหลายประการที่จะช่วยปรับปรุงบรรษัทภิบาลของภาคธุรกิจไทย เช่น การกำหนดให้บริษัทมหาชนทุกรายต้องมีกรรมการอิสระอย่างน้อยสองคน และมีคณะกรรมการสอบบัญชีที่ประกอบด้วย กรรมการอิสระอย่างน้อยสามคน ตลอดจนการเปิดเผยชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ระเบียบตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน พ.ศ. ๒๕๓๕

การประเมินบรรษัทภิบาลของประเทศไทยโดย IMD

ในแต่ละปี Institute of Management and Development (IMD) ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์จะจัดทำดัชนีชี้วัดขีดความสามารถในการแข่งขันโดยรวมของหลายประเทศทั่วโลก โดยใช้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม (IMD จะคัดเลือกผู้ที่กรอกแบบสอบถามจากหลากหลายวิชาชีพทุกปี จำนวนประมาณ ๒,๕๐๐ คนในแต่ละประเทศ) และนำเสนอใน World Competitiveness Yearbook ในการจัดทำดัชนีดังกล่าวจะมีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง ด้านการค้า ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการศึกษา ด้านรัฐ และด้านธุรกิจด้วย

จากการพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละประเด็นที่มีการจัดอันดับพบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับท้าย ๆ แทบทุกข้อ โดยเฉพาะในส่วนของความชัดเจนของสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้น และการใช้ข้อมูลภายในเพื่อค้ำกำไรจากการซื้อขายหุ้น ผลการจัดอันดับทั้งหมดนี้ แม้จะมีความคลาดเคลื่อนอยู่บ้างแต่ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาบรรษัทภิบาลของภาคธุรกิจไทยได้อย่างชัดเจน トラบไต่ที่กรรมการและผู้บริหารยังไม่เล็งเห็นถึงผลประโยชน์ของการมีบรรษัทภิบาลที่ดี แต่กลับมองว่าการสร้างโปร่งใสในการบริหารกิจการ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการอิสระ การมีคณะกรรมการสอบบัญชี หรือการให้ข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้นเป็นอุปสรรคต่อความคล่องตัวในการบริหารงานและเป็นภาระต้นทุนที่ควรหลีกเลี่ยง การปรับปรุงกฎ กติกาของการกำกับดูแล ก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาบรรษัทภิบาลในภาคธุรกิจได้

นอกจากสภาพปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว มีปัจจัยทางกฎหมายในส่วนของภาคเอกชนเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ที่ใช้บังคับอยู่ที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบกัน ดังนี้

ประเภทของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

๑. บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ขณะนี้มีจำนวนมาก เป็นภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจด้านโรงงาน อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง เสื้อผ้า การให้บริการและสื่อโฆษณา น้ำมัน ยาง เครื่องจักรกล อสังหาริมทรัพย์ ซอฟต์แวร์ เป็นต้น

๒. บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ บริษัทที่มีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่า ๕๐ % เช่น บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ปตท. (PTT) เป็นต้น บริษัทประเภทนี้มีจำนวนสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนสัดส่วนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ แต่มูลค่า Market Cap สูงมาก โดยเฉพาะ ปตท. (PTT) เป็นบริษัทที่มี Market Cap เกือบ ๑ ใน ๔ ของตลาดหลักทรัพย์

สำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเอง ก็ได้กำหนดกฎเกณฑ์และการกำกับ เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่ว่าจะด้านการกำกับบริษัทจดทะเบียน การกำกับ การซื้อขาย การกำกับสมาชิก นโยบายกำกับตลาด รวมทั้งวินัยและคดี ตลอดจนการคุ้มครอง ผู้ลงทุน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุน และความแข็งแกร่งของตลาดทุนไทยอีกด้วย จำนวน ๘ ประการ ดังนี้

๑. การกำกับบริษัทจดทะเบียน^๑

- ฝ่ายกำกับบริษัทจดทะเบียน

ฝ่ายกำกับบริษัทจดทะเบียนเป็นฝ่ายงานในสายกำกับตลาด ที่มีบทบาทหน้าที่ในการรับหลักทรัพย์และกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดตลาดหลักทรัพย์ในเรื่องต่าง ๆ โดยยึดหลักการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนตามเจตนารมณ์ของข้อกำหนด รวมถึงทำความเข้าใจในลักษณะธุรกิจของแต่ละบริษัทจดทะเบียน ภายใต้วิสัยทัศน์ : “กำกับเชิงรุก เข้าใจธุรกิจ ยึดหลักเป็นธรรม” โดยมีขอบเขตการทำงาน ดังนี้

^๑ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/listed_p1.html 28/6/2554

(๑) วิเคราะห์ และพิจารณาคุณสมบัติของบริษัทที่ยื่นคำขอให้รับบริษัทและหลักทรัพย์ของบริษัทเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการรับหลักทรัพย์เป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว

(๒) ประสาน ติดตาม รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำบริษัทจดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ลงทุนทั่วไป และการดำรงสถานะการเป็นบริษัทจดทะเบียน เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้อย่างถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา โดยผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ผ่านคู่มือ บทความ รวมถึงการจัดสัมมนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายกำกับบริษัทจดทะเบียนและบริษัทจดทะเบียน นอกจากนี้ยังรวมถึงการรับฟังประเด็นข้อติดขัดของบริษัทจดทะเบียนมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อลดอุปสรรคสร้างคุณค่าเพิ่ม รวมถึงบริษัทจดทะเบียนได้ประโยชน์ในการเป็นบริษัทจดทะเบียน

(๓) วิเคราะห์และติดตามฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ตลอดจนดูแลคุณสมบัติในการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียน เพื่อพิจารณาดำเนินการกับบริษัทจดทะเบียนที่ประสบปัญหาการดำเนินงาน และดำเนินการกับบริษัทจดทะเบียนที่ฝ่าฝืนหรือขาดคุณสมบัติในการเป็นบริษัทจดทะเบียนตามแนวทางที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนเป็นบริษัทที่มีคุณภาพ มีระบบการบริหารงานและการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์

ทั้งนี้เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการเปิดเผยข้อมูลเป็นมาตรฐาน มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี และคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในตลาดอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ลงทุนเชื่อมั่นในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และส่งผลดีต่อการระดมเงินออมระยะยาวของประเทศ

๒. แนวทางการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน

๒.๑ การรับหลักทรัพย์จดทะเบียน : การกำหนดคุณสมบัติสำคัญ ๆ ของบริษัทที่จะยื่นคำขอเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยพิจารณาคุณสมบัติทั้งในเชิงตัวเลขและคุณภาพ เช่น ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่ดี มีการประกอบธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

มาระยะเวลาหนึ่ง ไม่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ผู้บริหารมีคุณสมบัติเหมาะสม รวมถึงมีการกระจายหุ้นที่พอเพียง เพื่อให้หุ้นนั้นมีสภาพคล่องในการซื้อขายเป็นต้น

๒.๒ การเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ : การกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนของผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุน ข้อมูลสามารถแบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) ข้อมูลที่เกิดขึ้นตามรอบระยะเวลาบัญชี ได้แก่ งบการเงินรายไตรมาส งบการเงินประจำปี และรายงานประจำปี

(๒) ข้อมูลที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ เช่น การประกาศจ่าย/งดจ่ายปันผล เพิ่มทุน การลงทุนการซื้อขายหลักทรัพย์สำคัญ การทำรายการกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน การควบรวมกิจการ เป็นต้น

โดยให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลนั้นมาตั้งแต่ตลาดหลักทรัพย์ทันทีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น หรืออย่างน้อยก่อน ๔.๐๐ นาฬิกา ของวันทำการถัดไป โดยเผยแพร่ผ่านระบบเผยแพร่ข้อมูลในตลาดหลักทรัพย์กำหนดเป็นการล่วงหน้าก่อนเปิดทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในแต่ละรอบอย่างน้อย ๑ ชั่วโมงหรือภายหลังตลาดหลักทรัพย์ปิดทำการซื้อขายแล้ว โดยจัดทำข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๒.๓ การดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียน : การกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนดำรงคุณสมบัติสำคัญไว้ตลอดเวลาเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เช่น คุณสมบัติด้านสภาพคล่องการซื้อขายหลักทรัพย์ การไม่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ คุณสมบัติของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการตรวจสอบ ผู้บริหารและผู้สอบบัญชี

๒.๔ การเพิกถอนหลักทรัพย์เป็นจดทะเบียน : การกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเพิกถอนหลักทรัพย์เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้น เนื่องจากการเพิกถอนหลักทรัพย์ส่งผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและสภาพคล่องของหลักทรัพย์ของผู้ถือหุ้น ทั้งนี้การเพิกถอนหลักทรัพย์มี ๒ ลักษณะ คือ

(๑) ตลาดหลักทรัพย์สั่งเพิกถอน เกิดขึ้นเมื่อบริษัทมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเป็นบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์อาจสั่งเพิกถอนบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

(๑.๑) ฐานะการเงินและผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด เช่น ส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่าศูนย์ ทรัพย์สินลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การหยุดประกอบธุรกิจทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด บริษัทจะมีเวลาในการแก้ไขปัญหาฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ๒ ปี โดยจะขึ้นเครื่องหมาย NC (Non Compliance) และ SP (Suspension) บนหลักทรัพย์ของบริษัทไว้จนกว่าบริษัทจะฟื้นฟูกิจการและย้ายกลับหมวดปกติได้ แต่หากครบ ๒ ปีแล้ว บริษัทยังไม่สามารถย้ายกลับหมวดปกติได้ ตลาดหลักทรัพย์จะถอนชื่อหลักทรัพย์ออกจากกระดานซื้อขายและย้ายหลักทรัพย์ไปยังกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดหรือ NPG (Non-Performing Group)

(๑.๒) บริษัทจดทะเบียนขาดคุณสมบัติ หรือฝ่าฝืน/ละเลย/การปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างร้ายแรง เช่น เปิดเผยข้อมูลเท็จ นำส่งงบการเงินล่าช้า หรือไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบได้ตามกำหนดเวลา ตลาดหลักทรัพย์อาจพิจารณาเพิกถอนหลักทรัพย์ของบริษัท

(๑.๓) บริษัทจดทะเบียนชำระบัญชีเพื่อเลิกกิจการ/ศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งเป็นกรณีที่หน่วยงานทางการสั่งให้ปิดกิจการ หรือการดำเนินการฟื้นฟูกิจการไม่สำเร็จ เป็นผลให้ศาลพิทักษ์ทรัพย์หรือล้มละลาย ตลาดหลักทรัพย์อาจพิจารณาเพิกถอนหลักทรัพย์ของบริษัทเช่นกัน

(๒) บริษัทประสงค์จะขอเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์โดยสมัครใจ กรณีนี้ตลาดหลักทรัพย์จะถือว่าเป็นความสมัครใจระหว่างบริษัทและผู้ถือหุ้น ดังนั้น หากที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทมีมติให้เพิกถอนด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของทุนชำระแล้ว และไม่มีผู้คัดค้านเกินกว่า ๑๐% บริษัทก็สามารถที่จะเพิกถอนหลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ บริษัทต้องจัดให้มีการทำคำเสนอซื้อเพื่อซื้อหุ้นคืนจากผู้ถือหุ้นรายย่อย

๓. มาตรการการกำกับดูแล

๓.๑ **รู้และเข้าใจ** : ในการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน ตลาดหลักทรัพย์จะรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ หรือการออกหลักเกณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อมิให้เกิดข้อติดขัดในทางปฏิบัติ รวมถึงให้บริษัทจดทะเบียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการของข้อกำหนดร่วมกัน และจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดและพัฒนาการที่สำคัญแก่กรรมการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของบริษัทจดทะเบียนเป็นประจำ

๓.๒ ปฏิบัติตาม :

(๑) ติดตาม ประสานงาน รวมทั้งให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่บริษัทจดทะเบียนและผู้เกี่ยวข้องอื่น เช่น ที่ปรึกษาทางการเงิน ที่ปรึกษากฎหมาย เป็นต้น เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนได้อย่างถูกต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลา นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของตลาดหลักทรัพย์ โดยตลาดหลักทรัพย์อาจส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียน

(๒) ติดตามฐานะการเงินและการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ตลอดจนดูแลคุณสมบัติในการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียน เพื่อพิจารณาดำเนินการกับบริษัทจดทะเบียนที่ประสบปัญหาการดำเนินงาน และดำเนินการกับบริษัทจดทะเบียนที่ฝ่าฝืนหรือขาดคุณสมบัติ ในการเป็นบริษัทจดทะเบียนตามแนวทางที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนเป็นบริษัทที่มีคุณภาพ มีระบบการบริหารงานและการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุนทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์

(๓) ฝ่าฝืนหรือละเลยการปฏิบัติตามข้อกำหนด

บริษัทจดทะเบียน

ผู้บริหาร

ตักเตือน

ตักเตือน

ขึ้นเครื่องหมายเตือนผู้ลงทุน

- Alert, Halt (H)

- Notice pending (NP)

- Suspension (SP)

- Non-Compliance (NC)

ดำเนินการต่อสาธารณชน

ดำเนินการต่อสาธารณชน

รายงานต่อสำนักงาน ก.ล.ต.

รายงานต่อสำนักงาน ก.ล.ต.

เพิกถอนหลักทรัพย์

-

(๔) การเปิดเผยสารสนเทศ

(๔.๑) สารสนเทศที่มีลักษณะต้องเปิดเผยทันที ได้แก่

หลักทรัพย์ของบริษัท

- สารสนเทศที่อาจมีผลกระทบต่อ

ลงทุนในหลักทรัพย์

- สารสนเทศที่อาจมีความสำคัญต่อการตัดสินใจ

ของผู้ถือหุ้น

- สารสนเทศที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์

(๔.๒) ช่วงเวลาในการเปิดเผยสารสนเทศ

ช่วงเวลาก่อนเปิดการซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละรอบอย่างน้อย

๑ ชั่วโมงหรือหลังปิดการซื้อขายประจำวันแล้ว เพื่อให้นักลงทุนสามารถรับข้อมูลของทุกบริษัทได้โดยเท่าเทียมกัน

(๔.๓) ลักษณะของการเปิดเผยสารสนเทศ

เปิดเผยข้อมูลถูกต้อง เพียงพอและทันเวลา ทั้งนี้ เพื่อความโปร่งใสและเป็นธรรมต่อการลงทุน โดยส่งข้อมูลผ่านโทรสารและเผยแพร่ผ่านระบบเผยแพร่ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด โดยจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ในกรณีบริษัทจดทะเบียนเปิดเผยสารสนเทศที่สำคัญในระหว่างเวลาทำการซื้อขาย ตลาดหลักทรัพย์จะสั่งห้ามซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนเป็นการชั่วคราว โดยการขึ้นเครื่องหมาย H (Trading Halt) หรือ SP (Suspension) หลักทรัพย์นั้น จนกว่าสารสนเทศดังกล่าวได้เผยแพร่อย่างครบถ้วนและทั่วถึง

๔. แนวทางการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ :

ให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำและนำส่งข้อมูลในระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้

(๑) ข้อมูลตามรอบระยะเวลาบัญชี

(๑.๑) งบการเงิน นำส่งตลาดหลักทรัพย์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละ ๑ ฉบับ

- ชุดงบการเงินก่อนสอบทานและก่อนตรวจสอบให้นำส่งภายใน ๓๐ วันนับแต่วันสิ้นไตรมาสหรือสิ้นงวดบัญชีของบริษัท ทั้งนี้ ให้เป็นความสมัครใจของบริษัทจดทะเบียน และจะต้องถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ

- งบการเงินรายไตรมาสที่ผ่านการสอบทานโดยผู้สอบบัญชี (กรณีบริษัทมีบริษัทย่อยให้จัดทำงบการเงินรวมด้วย) นำส่งภายใน ๔๕ วันนับแต่วันสุดท้ายของแต่ละไตรมาส

- งบการเงินประจำปีที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีให้นำส่งภายใน ๓ เดือนนับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี อนึ่งบริษัทจดทะเบียนอาจเลือกที่จะนำส่งงบการเงินประจำปีฉบับที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีภายใน ๖๐ วัน แทนการนำส่งงบการเงินไตรมาส ๔ ได้ โดยบริษัทจดทะเบียนต้องแจ้งตลาดหลักทรัพย์ล่วงหน้าก่อนดำเนินการภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่สิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

ทั้งนี้ หากผลการดำเนินงานของบริษัทเปลี่ยนแปลงเกินกว่า ๒๐% เมื่อเทียบกับงวดเดียวกันของปีก่อน ให้บริษัทชี้แจงข้อมูลเพื่ออธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงให้ผู้ลงทุนได้รับทราบ

(๑.๒) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี : นำส่งภายใน ๓ เดือนนับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี จำนวน ๑ ฉบับ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการที่สำคัญของบริษัทจดทะเบียนในรอบปีที่ผ่านมา การประกอบธุรกิจ คณะกรรมการ โครงสร้างผู้ถือหุ้น สรุปรฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน ภาวะอุตสาหกรรมรวมถึงปัจจัยเสี่ยงของธุรกิจ พร้อมทั้งให้บริษัทเผยแพร่ผ่านระบบเผยแพร่ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของตลาดหลักทรัพย์

(๑.๓) รายงานประจำปี : นำส่งภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่บริษัทจดทะเบียนได้นำส่งให้กับผู้ถือหุ้นของบริษัทเพื่อใช้ประกอบการประชุมสามัญผู้ถือหุ้นประจำปีจำนวน ๔ ชุด พร้อม CD-ROM (ถ้ามี) ซึ่งหากบริษัทจดทะเบียนมีผู้ถือหุ้นที่เป็นต่างชาติให้จัดทำและนำส่งฉบับภาษาอังกฤษด้วย ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์สนับสนุนให้บริษัทเผยแพร่รายงานประจำปีผ่านระบบเผยแพร่ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของตลาดหลักทรัพย์

(๒) ข้อมูลตามเหตุการณ์ : ในกรณีที่มีเหตุการณ์ใดสำคัญเกิดขึ้น เช่น คณะกรรมการบริษัทมีมติจ่าย/งดจ่ายเงินปันผล การเพิ่มทุน การควบรวมกิจการ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผู้ถือหุ้น หรือ

มีเหตุการณ์ที่กระทบต่อการประกอบธุรกิจของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ ให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลมายังตลาดหลักทรัพย์ทันทีภายในวันที่มีเหตุการณ์นั้น หรืออย่างน้อยก่อน ๙.๐๐ นาฬิกาของวันทำการถัดไป โดยให้บริษัทจดทะเบียนนำส่งอย่างน้อย ๑ ชั่วโมง ก่อนการเปิดซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละรอบ ถ้ามีการเปิดเผยข้อมูลระหว่างการซื้อขาย ตลาดหลักทรัพย์จะขึ้นเครื่องหมาย H เพื่อห้ามการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ผู้ลงทุนได้รับรู้ข่าวอย่างทั่วถึงก่อนที่อนุญาตให้ซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทต่อไป

(๓) การติดต่อกับตลาดหลักทรัพย์

บริษัทจดทะเบียนแต่ละบริษัทจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นผู้แทนในการติดต่อประสานงานกับตลาดหลักทรัพย์อย่างน้อย ๒ ท่าน ซึ่งตลาดหลักทรัพย์สนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนหารือกับตลาดหลักทรัพย์หากประสบปัญหา หรือต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนด ซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างบริษัทจดทะเบียนและตลาดหลักทรัพย์

นอกจากนี้ หากการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทมีความผิดปกติหรือมีข้อมูลสำคัญที่ยังไม่ได้เปิดเผย ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์หรือการตัดสินใจลงทุน ตลาดหลักทรัพย์อาจสอบถามผู้ประสานงานดังกล่าวเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงหรือพัฒนาการที่สำคัญใด ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อให้ผู้ลงทุนและผู้ถือหุ้นได้รับทราบข้อเท็จจริงที่เป็นทางการจากบริษัทจดทะเบียนโดยเร็ว

๕. การกำกับการซื้อขาย^๔

๕.๑ ฝ่ายกำกับการซื้อขาย (Market Surveillance Department)

ฝ่ายกำกับการซื้อขาย (Market Surveillance Department) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยมีหน้าที่หลักดังต่อไปนี้

(๑) **ดูแลการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียน** ในกรณีที่มีสารสนเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อภาวะการซื้อขายของหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญ เช่น ข่าวลือเกี่ยวกับการควบรวมกิจการ การเปิดเผยตัวเลขกำไรผ่านสื่อต่าง ๆ ของผู้บริหารบริษัท

^๔ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/Listed_p1.html 28/6/2554

จดทะเบียนในช่วงใกล้ หรือก่อนการเปิดเผยต่อตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น บริษัทจดทะเบียน มีหน้าที่เปิดเผยสารสนเทศดังกล่าวให้นักลงทุนรับทราบอย่างทั่วถึง แต่หากพบว่ามี การเผยแพร่ ข้อมูลผ่านสื่อก่อนการแจ้งอย่างเป็นทางการผ่านตลาดหลักทรัพย์ ฝ่ายกำกับ การซื้อขายจะแจ้ง ให้บริษัทจดทะเบียนทราบ เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนชี้แจงสารสนเทศดังกล่าวว่าเป็นจริงหรือไม่ ผ่านระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้ นักลงทุนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นทางการ อย่างครบถ้วนและเท่าเทียมกันก่อนการตัดสินใจลงทุน และป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ข้อมูลภายใน (Inside Information) ในการซื้อขายหลักทรัพย์

(๒) ติดตามภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์และตราสารอนุพันธ์ ฝ่ายกำกับ การซื้อขายมีหน้าที่ป้องกันการส่งคำสั่งซื้อขายในลักษณะที่ไม่เหมาะสม โดยมีมาตรการ ดำเนินการในกรณีดังกล่าวเพื่อมิให้นำไปสู่ความผิดที่เกี่ยวกับการสร้างราคาหลักทรัพย์หรือ การปั่นหุ้น แต่หากยังคงพบการกระทำที่ไม่เหมาะสมและเข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติ หลักทรัพย์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายกำกับ การซื้อขายจะทำหน้าที่ตรวจสอบในกรณี ดังกล่าวต่อไป

ทั้งนี้ การกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้แก่

(๑) การปล่อยข่าวลือหรือกล่าวข้อความอันเป็นเท็จ (Misstatement) ซึ่งได้แก่ การบอกกล่าว การแพร่ข่าว หรือข้อความอันเป็นเท็จ รวมถึงข้อความ ใด ๆ โดยเจตนาให้ผู้อื่นสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบริษัทจดทะเบียน หรือเข้าใจว่า หลักทรัพย์ใดจะมีราคาสูงขึ้นหรือลดลง

(๒) การใช้ข้อมูลภายใน (Insider Trading) ซึ่งได้แก่ การที่บุคคลใดอาศัยตำแหน่งหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของบริษัท ได้รับทราบข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์ และเข้ามาทำการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ โดยอาศัยข้อเท็จจริงดังกล่าว ก่อนที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวจะถูกเปิดเผยต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นการเอาเปรียบบุคคลอื่นและเป็นการซื้อขายที่ไม่เป็นธรรม

(๓) การสร้างราคาหลักทรัพย์ หรือการปั่นหุ้น (Market Manipulation) ซึ่งได้แก่ การซื้อขายในลักษณะจงใจบิดเบือนราคาและปริมาณการซื้อขายของ หลักทรัพย์ให้ผิดไปจากสภาพปกติ โดยมีเจตนาหลอกลวงให้ผู้อื่นสำคัญผิดเกี่ยวกับราคาและ

ปริมาณการซื้อขายของหลักทรัพย์นั้น ๆ เช่น การซื้อขายในลักษณะจับคู่กันเอง โดยไม่มีการเปลี่ยนมือกันจริง เพื่อลวงให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าหลักทรัพย์นั้นมีผู้เข้ามาทำการซื้อขายในปริมาณมาก เป็นต้น

๕.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ

เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการกำกับดูแลให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขาย ตลาดหลักทรัพย์จึงนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อช่วยในการตรวจสอบ โดยมีเครื่องมือหลัก ได้แก่

(๑) เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์

(๑.๑) Market Surveillance Terminal (MS-Term)

: แสดงข้อมูลการซื้อขายแบบ Realtime เพื่อใช้ในการติดตามภาวะการซื้อขาย การเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ รวมถึงคำสั่งซื้อขายทุก ๆ คำสั่งที่ถูกส่งเข้ามาในระบบซื้อขาย

(๒) Securities Markets Automated Research Trading Surveillance (SMARTS) : ระบบที่ช่วยติดตาม และตรวจสอบการซื้อขายให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้รับการยอมรับในหลายประเทศ ประกอบด้วย Module หลัก ๆ ที่สำคัญหลาย Module ตัวอย่างเช่น

(๒.๑) ALMAS : ระบบ Alert ที่ช่วยคัดกรองหลักทรัพย์ที่มีสภาพการซื้อขายผิดปกติ โดยระบบจะ Alert เพื่อแจ้งเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ราคาหรือปริมาณการซื้อขายของหลักทรัพย์ใด ๆ มีการเคลื่อนไหวผิดไปจากลักษณะการเคลื่อนไหวของหลักทรัพย์นั้น ๆ ในอดีต รวมถึงในกรณีที่หลักทรัพย์ใด ๆ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามค่า parameter หรือค่าสถิติที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

(๒.๒) SPREAD : ระบบที่ช่วยแปลงข้อมูลการซื้อขายให้เป็นกราฟเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ โดยสามารถแสดงการเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณการซื้อขายของหลักทรัพย์ในช่วงเวลาที่ต้องการ และสามารถแสดงรายละเอียดคำสั่งซื้อขายของผู้ที่เข้ามาทำการซื้อขายในช่วงดังกล่าวได้

(๒.๓) REPLAY : ระบบที่ใช้จำลองสภาพการซื้อขายในช่วงเวลาใด ๆ ย้อนหลัง โดยสามารถแสดงสภาพการซื้อขายของหลักทรัพย์ที่เกิดขึ้น และแสดง

ขั้นตอนการส่งคำสั่งของผู้ต้องสงสัยเพื่อช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องสงสัยในช่วงที่
ต้องการ

(๒.๔) REPORT : ระบบที่ใช้สรุปรายละเอียดการซื้อขาย
ของหลักทรัพย์ทุกหลักทรัพย์ในตลาด โดยสามารถเรียกดูข้อมูลการซื้อขายย้อนหลังตามเงื่อนไข
ที่กำหนด เช่น ข้อมูลการซื้อขายรายหลักทรัพย์ ข้อมูลการซื้อขายรายบัญชีลูกค้า เป็นต้น

(๓) กระบวนการตรวจสอบ

ฝ่ายกำกับการซื้อขาย (Market Surveillance Department)
ประกอบไปด้วย ๓ ส่วนงาน ได้แก่

(๓.๑) ส่วนกำกับการซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities
Surveillance) ทำหน้าที่ติดตามการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และตรวจสอบ
เบื้องต้น (Preliminary Investigation) ในกรณีที่พบความผิดปกติ

(๓.๒) ส่วนกำกับการซื้อขายอนุพันธ์ (Derivatives
Surveillance) ทำหน้าที่ติดตามการซื้อขายในตลาดอนุพันธ์ และตรวจสอบเบื้องต้น
(Preliminary Investigation) ในกรณีที่พบความผิดปกติ

(๓.๓) ส่วนตรวจสอบการซื้อขาย (Investigation) ทำหน้าที่
ตรวจสอบเชิงลึก หากส่วนกำกับการซื้อขายหลักทรัพย์ และส่วนกำกับการซื้อขายอนุพันธ์
พบว่าการซื้อขายในลักษณะที่อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และ
ตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์

(๔) กรณีการใช้ข้อมูลภายใน (Insider Trading)

หากปรากฏสารสนเทศที่มีนัยสำคัญเกี่ยวกับบริษัท เจ้าหน้าที่จะ
ทำการตรวจสอบย้อนหลังด้วยระบบ SMARTS ว่ามีบุคคลที่เข้าข่ายบุคคลวงในที่อาจล่วงรู้
สารสนเทศดังกล่าวเข้ามาทำการซื้อหรือขายในหลักทรัพย์นั้น ๆ ก่อนที่จะมีการเปิดเผยข้อมูล
ต่อสาธารณชนหรือไม่ โดยหากเชื่อได้ว่าจะมีการซื้อขายโดยใช้ข้อมูลภายใน ซึ่งถือเป็นการ
เอาเปรียบบุคคลอื่น เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบเชิงลึกภายใต้กรอบอำนาจของ
ตลาดหลักทรัพย์ต่อไป

(๕) กรณีการสร้างราคาหลักทรัพย์ (Market Manipulation)

หากเจ้าหน้าที่พบว่าหลักทรัพย์ใด ๆ มีการเคลื่อนไหวของราคา และปริมาณการซื้อขายที่ผิดปกติ เจ้าหน้าที่จะพิจารณาว่ามีปัจจัยใดที่สามารถอธิบายการเคลื่อนไหวของราคา และปริมาณการซื้อขายที่ผิดปกติดังกล่าวหรือไม่ เช่น ปรากฏสารสนเทศที่มีนัยสำคัญ เป็นต้น ทั้งนี้ หากไม่พบว่ามีปัจจัยใดที่สามารถอธิบายความผิดปกติที่เกิดขึ้นได้ เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบการซื้อขายเบื้องต้น (Preliminary Investigation) ด้วยระบบ SMARTS เพื่อหาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้ามาทำให้เกิดความผิดปกติดังกล่าว หากพบหลักฐานที่จะชี้ได้ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบเชิงลึกภายใต้กรอบอำนาจของตลาดหลักทรัพย์ต่อไป หากการตรวจสอบเชิงลึกพบการกระทำผิดจริง เจ้าหน้าที่จะส่งรายงานการตรวจสอบกรณีดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๖. การกำกับสมาชิก^๔

๖.๑ ฝ่ายกำกับบริษัทสมาชิก

ดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อกำหนด แนวทางและวิธีปฏิบัติงานแก่บริษัทสมาชิกทั้งในตลาดตราสารทุน ตลาดตราสารหนี้ และตลาดตราสารอนุพันธ์ รวมถึงการปฏิบัติงานของสมาชิกผู้ฝากหลักทรัพย์และสมาชิกสำนักหักบัญชี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย โดยมี ๒ ส่วนงานหลัก ดังนี้

(๑) ส่วนกำกับบริษัทสมาชิก (Member Supervision) ดูแลและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิกในส่วนที่เป็นข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก

(๒) ส่วนโครงการตรวจสอบพิเศษ (Special Audit Project) ดูแลและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของบริษัทสมาชิกเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหลักทรัพย์

^๔ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/Listed_p1.html 28/6/2554

๖.๒ นโยบายกำกับตลาด

(๑) ฝ่ายนโยบายกำกับตลาด^{๑๑}

ฝ่ายนโยบายกำกับตลาด ทำหน้าที่พัฒนาหลักเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์ฯ ในส่วนที่กำกับบริษัทจดทะเบียน บริษัทสมาชิก และการซื้อขาย ให้เหมาะสมกับธุรกิจผลิตภัณฑ์ ผู้ปฏิบัติ และเป็นไปในทางเดียวกับมาตรฐานการกำกับดูแลของต่างประเทศ ในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานทางการ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อตลาดหลักทรัพย์ฯ ในขณะเดียวกันก็สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของตลาดหลักทรัพย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๗. วินัยและคดี^{๑๒}

๗.๑ ฝ่ายวินัยและคดี

ให้คำปรึกษากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการบังคับใช้กฎหมายดูแลสิทธิประโยชน์และบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายที่มีต่อตลาดหลักทรัพย์ฯ และดำเนินการกระบวนการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ฯ รวมถึงกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์

๗.๒ กระบวนการพิจารณา

เมื่อเกิดการกระทำที่ตลาดหลักทรัพย์เห็นว่าอาจเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานภายในตลาดหลักทรัพย์ที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ การดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน หรือบริษัทสมาชิกแล้วแต่กรณี จะทำหน้าที่ในการตรวจสอบหรือสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว และรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักฐานส่งให้แก่ฝ่ายวินัยและคดี เพื่อให้ดำเนินการพิจารณาตามกระบวนการพิจารณาความผิดทางวินัย เพื่อดำเนินการลงโทษ

ในกรณีที่มีการพิจารณาและออกคำสั่งลงโทษแล้ว หากผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณาและคำสั่งลงโทษดังกล่าว หรือต้องการแสดงเอกสารหลักฐานใหม่เพิ่มเติม

^{๑๑}ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/listed_p1.html 28/6/2554

^{๑๒}เพ็ญอ้าง.

เพื่อแสดงว่าไม่ได้กระทำผิดตามที่ถูกลงโทษ ผู้ถูกลงโทษสามารถโต้แย้งคำสั่งลงโทษนั้นได้ โดยการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตามกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์

๓.๓ กระบวนการพิจารณาความผิดทางวินัย มีขั้นตอนดังนี้

(๑) เมื่อปรากฏข้อกล่าวหาหรือข้อสงสัยที่ตลาดหลักทรัพย์เชื่อได้ว่า มีหรืออาจมีการฝ่าฝืน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการฝ่าฝืนข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะนำส่งเรื่องและเอกสารหลักฐานให้แก่เลขานุการคณะอนุกรรมการวินัย

(๒) เลขานุการคณะอนุกรรมการวินัยพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เห็นว่ามีมูล ก็จะดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาเป็นหนังสือให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ

(๓) ผู้ถูกกล่าวหาต้องยื่นคำแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะอนุกรรมการวินัย ภายในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งข้อกล่าวหา

(๔) เลขานุการคณะอนุกรรมการวินัยจะพิจารณาคำแก้ข้อกล่าวหา และทำความเข้าใจพร้อมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเสนอคณะอนุกรรมการวินัย เพื่อพิจารณาต่อไป

(๕) คณะอนุกรรมการวินัยจะพิจารณาความผิดให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่เริ่มการพิจารณาความผิดนั้นครั้งแรก เมื่อคณะอนุกรรมการวินัยพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว เลขานุการคณะอนุกรรมการวินัยจะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ถูกกล่าวหา ทราบต่อไป

๓.๔ กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ มีขั้นตอน ดังนี้

(๑) เมื่อผู้ถูกลงโทษประสงค์จะโต้แย้งคำสั่งลงโทษที่อยู่ในขอบเขต การพิจารณาของคณะกรรมการอุทธรณ์ ผู้ถูกลงโทษต้องยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ภายในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งลงโทษ

(๒) การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นผลให้มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่งลงโทษ ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นคำขอทุเลาการบังคับตามคำสั่งลงโทษพร้อมคำขออุทธรณ์ และแสดงเหตุผล ที่ขอด้วย

(๓) การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์หรือผู้รับมอบอำนาจ โดยต้องระบุคำสั่งลงโทษอันเป็นเหตุให้ต้องอุทธรณ์ ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และเหตุผลที่เป็นข้อโต้แย้งว่าไม่เห็นด้วยกับคำสั่งลงโทษในเรื่องใด

(๔) เลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์ จะทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณา และจัดทำความเห็นพร้อมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเสนอต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ เพื่อพิจารณาต่อไป

(๕) การพิจารณาอุทธรณ์ คณะกรรมการอุทธรณ์ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่เริ่มการพิจารณาอุทธรณ์นั้นครั้งแรก

(๖) เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์พิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว เลขานุการคณะกรรมการอุทธรณ์จะจัดทำความเห็นของคณะกรรมการอุทธรณ์เสนอต่อคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

(๗) ตลาดหลักทรัพย์จะมีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาสั่งการ พร้อมด้วยเหตุผลประกอบการสั่งการให้ผู้อุทธรณ์ทราบต่อไป

๓.๕ การเปิดเผยการลงโทษ

ตลาดหลักทรัพย์ฯ จะมีหนังสือเวียนแจ้งให้บริษัทสมาชิกทราบถึงผลการพิจารณาความผิด และลงโทษผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ฯ และจะประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปถึงลักษณะการกระทำความผิดและโทษที่ได้รับผ่านทาง www.setsmart.set ในหัวข้อ News และ www.set.or.th ในหัวข้อ “ข่าวบริษัทจดทะเบียน” โดยสามารถค้นหาข่าวการลงโทษได้โดยระบุหัวข้อข่าวเป็นการลงโทษเจ้าหน้าที่รับอนุญาต หรือ Disciplinary Actions

ในส่วนของการเปิดเผยรายชื่อบุคคลที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ เห็นว่าไม่สมควรเป็นผู้บริหารนั้น ตลาดหลักทรัพย์ฯ จะเปิดเผยให้ประชาชนทราบผ่านทาง www.setsmart.set และ www.set.or.th

BID	OFFER	VOLUME	Stock	+	+	+	+
9.50	70.00		TOP	+	779,400	3.24	3.26 915,000
0.75	0.76	9,265,200	PTT	+	471,500	69.50	70.00 3,817,000
9.20	19.30	898,800	VNT	+	1,415,400	252	254 300,000
11.00	91.50	168,800	CITY	+	521,400	10.00	10.10 89,200
15.10	15.20	79,100	MAJOR-WI	-	107,100	2.78	2.80 431,000
3.80	3.82	85,600	LVT	+	20,800	4.40	4.42 157,000
1.31	1.32	1,527,500	KTB	+	259,600	2.08	2.10 229,600
2.18	2.20	83,900	ITD	-	3,762,000	12.40	12.50 16,200
15.10	15.20	12,000	SCC	-	923,800	7.65	7.70 1,777,000
70.00	70.50	2,012,900	IN-PARK	+	306,700	244	246 426,200
69.00	69.50			+	159,500	0.64	0.65 5,622,600

(๑) ข้อมูลการเปิดเผย

ปี

มติคณะอนุกรรมการวินัย	<u>๒๕๕๓</u> <u>๒๕๕๒</u> <u>๒๕๕๑</u> <u>๒๕๕๐</u> <u>๒๕๔๙</u> <u>๒๕๔๘</u> <u>๒๕๔๗</u>
ในการพิจารณาความผิด และลงโทษทางวินัย	<u>๒๕๔๖</u> <u>๒๕๔๕</u> <u>๒๕๔๔</u>
รายงานสรุปการพิจารณา ความผิดและลงโทษ ทางวินัย	<u>๒๕๕๓</u> <u>๒๕๕๒</u> <u>๒๕๕๑</u> <u>๒๕๕๐</u> <u>๒๕๔๙</u> <u>๒๕๔๘</u> <u>๒๕๔๗</u>
บัญชีรายชื่อบุคคลที่ ตลาดหลักทรัพย์ฯ เห็นว่า ไม่สมควรเป็นผู้บริหาร	<u>๒๕๔๖</u>

๘. การคุ้มครองผู้ลงทุน^{๑๒}

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ลงทุน เพราะนอกจากจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนที่ได้ลงทุนหรือต้องการที่จะลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ แล้ว ยังเป็นการกระตุนการขยายฐานของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ อีกด้วย ทั้งนี้ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ออกมาตรการหลายรูปแบบเพื่อคุ้มครองผู้ลงทุน อาทิ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนการกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์และบริษัทจดทะเบียนให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ของระบบการซื้อขาย การชำระราคา การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทให้มีความน่าเชื่อถือและมีความเท่าเทียมกันในการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสาร

^{๑๒}ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/Listed_p1.html 28/6/2554

นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์ฯ ยังได้ร่วมกับโบรกเกอร์จำนวนหนึ่งจัดตั้งกองทุนคุ้มครองผู้ลงทุนในหลักทรัพย์ (Securities Investor Protection Fund หรือ SIPF) ขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ลงทุนที่ซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านโบรกเกอร์ที่เป็นสมาชิกกองทุนว่าทรัพย์สินของผู้ลงทุนที่มอบไว้ในความดูแลของโบรกเกอร์ที่เป็นสมาชิกกองทุนนั้นจะได้รับความคุ้มครองจากกองทุน โดยกองทุนจะจ่ายเงินชดเชยให้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

๘.๑ กฎระเบียบและเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ

บริษัทสมาชิก บริษัทหลักทรัพย์อื่น ๆ ผู้ดูแลบัญชีของต่างด้าว และบริษัทจดทะเบียน จะต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่ในการกำกับดูแลบริษัทดังกล่าวอย่างใกล้ชิด แต่ผู้ลงทุนก็ควรระมัดระวังดูแลรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยการติดตามข้อมูลการซื้อขายอย่างสม่ำเสมอ และหากพบเหตุการณ์ที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องควรจะรายงานไปที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๘.๒ ระบบการซื้อขายที่มีประสิทธิภาพ

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการซื้อขายนับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งช่วยรองรับปริมาณการซื้อขายได้สูงขึ้นมาก อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและความโปร่งใส โดยระบบการซื้อขายดังกล่าวมีความสามารถในการรองรับคำสั่งซื้อขายถึงวันละ ๖๐๐,๐๐๐ รายการ

๘.๓ การชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์

มีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์แต่ผู้เดียว รวมทั้งยังทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนให้กับบริษัทอีกด้วย ระยะเวลาของการส่งมอบและชำระราคา ปัจจุบันกำหนดไว้ที่ ๓ วันหลังการซื้อหรือขายแล้วเสร็จ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ฯ ยังได้นำมาตรการการบริหารความเสี่ยงมาใช้ โดยเริ่มทำการจัดตั้งกองทุนในการชำระราคาหลักทรัพย์ เพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่มีการผิดนัดชำระราคา

๘.๔ การกำกับดูแลตลาด^{๑๓}

นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้เพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบการเคลื่อนไหวของการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ATOMS ในการตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ระบบ ATOMS ประกอบด้วย ๓ ระบบหลัก คือ

๑. ระบบตรวจสอบและส่งสัญญาณเตือนเมื่อตรวจพบการซื้อขายที่ผิดปกติ
๒. ระบบในการดึงข้อมูล เพื่อค้นหาสาเหตุของความผิดปกติ และ
๓. ระบบการวิเคราะห์และรายงานผลการตรวจสอบ

๘.๕ ข้อมูลต่าง ๆ จากตลาดหลักทรัพย์ฯ

ตลาดหลักทรัพย์ฯ ยึดหลักเกณฑ์ของการเปิดเผยข้อมูลว่าการเปิดเผยจะต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส เพื่อให้ผู้ลงทุนจะได้ใช้ข่าวสารข้อมูลในการตัดสินใจและสามารถใช้ประเมินสถานการณ์ และปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้

๘.๖ กองทุนคุ้มครองผู้ลงทุนในหลักทรัพย์ (Securities Investor Protection Fund หรือ SIPF)

กองทุนคุ้มครองผู้ลงทุนในหลักทรัพย์ (Securities Investor Protection Fund หรือ SIPF) คือ กองทุนที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยร่วมกับบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์ฯ (โบรกเกอร์) จำนวนหนึ่งซึ่งสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนฯ จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นใจให้กับผู้ลงทุนที่ซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านโบรกเกอร์ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯว่า จะได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินที่มอบไว้ในความดูแลของโบรกเกอร์ที่เป็นสมาชิกกองทุน โดยได้รับการจ่ายเงินชดเชยจากกองทุนตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์ฯ กำหนด

^{๑๓}ข้อมูลการกำกับหรือกฎเกณฑ์ทั้งหมดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาจาก http://www.set.or.th/th/regulations/supervision/Listed_p1.html 28/6/2554

๘.๗ เงื่อนไขการให้ความคุ้มครอง

ผู้ลงทุนมีสิทธิได้รับการชดเชยจากกองทุนฯ เป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ หากผู้ลงทุนไม่ได้รับคืนทรัพย์สินที่มอบไว้ในความดูแลของโบรกเกอร์ที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่โบรกเกอร์ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนฯ ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาดตามกฎหมายล้มละลาย

(๒) ในกรณีที่โบรกเกอร์ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนฯ กับผู้ลงทุนมีข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ และอนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดให้โบรกเกอร์รายนั้นคืนทรัพย์สินแก่ผู้ลงทุน แต่โบรกเกอร์รายดังกล่าวไม่ปฏิบัติตาม

ทั้งนี้ การคุ้มครองจะไม่รวมถึงผลขาดทุนที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์ฯ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจลงทุนด้วยตนเองหรือไม่ก็ตาม

๘.๘ จำนวนเงินคุ้มครอง

กองทุนฯ จะจ่ายชดเชยให้ผู้ลงทุนแต่ละรายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง แต่ไม่เกินรายละเอียด ๑ ล้านบาทต่อสมาชิกกองทุน ๑ แห่ง

๘.๙ วิธีการได้รับความคุ้มครอง

กองทุนฯ จะมอบความคุ้มครองให้ผู้ลงทุนโดยอัตโนมัติ ทันทีที่ผู้ลงทุนเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์กับโบรกเกอร์ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนฯ โดยผู้ลงทุนไม่จำเป็นต้องสมัคร และไม่มีค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น ความคุ้มครองจะคงอยู่ตราบเท่าที่โบรกเกอร์นั้นยังเป็นสมาชิกกองทุนฯ

๘.๑๐ ขั้นตอนการขอรับความคุ้มครอง

หากปรากฏว่าโบรกเกอร์ซึ่งเป็นสมาชิกกองทุนฯ ไม่คืนทรัพย์สินแก่ผู้ลงทุน เนื่องจากสมาชิกกองทุนฯ ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินเด็ดขาด หรือสมาชิกกองทุนฯ ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการที่ให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้ลงทุน ผู้ลงทุนสามารถยื่นคำขอรับความคุ้มครองพร้อมกับเอกสารหลักฐานมาที่ฝ่ายกำกับบริษัทสมาชิก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้ลงทุนสามารถมั่นใจได้ในความโปร่งใสและเป็นธรรมของกองทุนฯ เนื่องจากมีกลไกในการดำเนินการให้ความคุ้มครองผ่านทางตลาดหลักทรัพย์ฯ

๘.๑๑ บทบาท SET

ตลาดหลักทรัพย์ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนให้เป็นไปตามหลักการที่ดี โดยได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ออกข้อบังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และในปีเดียวกัน ตลาดหลักทรัพย์ได้จัดทำข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน (Code of Best Practice for Directors of Listed Companies) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของกรรมการ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ คณะอนุกรรมการเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance Committee) ประกอบด้วยผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ได้เผยแพร่รายงานการกำกับดูแลกิจการฉบับล่าสุดเพื่อให้องค์กรในตลาดทุนที่จะพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของตนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปฏิบัติตามที่เห็นว่าเหมาะสม

ในปี ๒๕๔๕ รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นปีเริ่มต้นรณรงค์เรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยจัดตั้งคณะกรรมการบรรษัทภิบาลแห่งชาติ ในส่วนของตลาดหลักทรัพย์ก็ได้เสนอหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้แก่บริษัทจดทะเบียน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในขั้นเริ่มแรก และกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนทุกบริษัทต้องเปิดเผยการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนสามารถนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลาดหลักทรัพย์ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance Center) ขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๔๕ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษา และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการให้แก่กรรมการและผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนปัจจุบัน รวมทั้งบริษัทที่อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อเข้าจดทะเบียนจนถึงปัจจุบัน

๘.๑๒ ศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน

ความเป็นมา

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยึดถือเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับการลงทุนในตลาดทุนของประเทศไทย เพื่อให้มีหน่วยงานเฉพาะรับภารกิจดังกล่าว ตลาดหลักทรัพย์ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียน (Corporate Governance

Center) เพื่อรณรงค์และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทั้งประโยชน์ต่อบริษัท และประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ผู้ถือหุ้น คู่ค้า ลูกค้า เจ้าหนี้ พนักงาน และชุมชน เป็นต้น และเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวปฏิบัติเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี ตลอดจนเพื่อผลักดันให้บริษัทจดทะเบียนนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปรับใช้และปฏิบัติอย่างจริงจัง

๘.๑๓ ขอบเขตงาน

(๑) ศูนย์กลางในการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ในการสร้างระบบการกำกับดูแลกิจการแก่คณะกรรมการและผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียน รวมทั้งบริษัทที่อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อเข้าจดทะเบียน

(๒) การประเมินผล ประเมินผลการปฏิบัติตามแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน

(๓) แหล่งข้อมูลความรู้ เผยแพร่ข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

(๔) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้กับกรรมการและบุคลากรของบริษัทจดทะเบียน

การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเภทที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจหรือประเภทที่เป็นรัฐวิสาหกิจ จะมีกฎหมายที่บังคับใช้เหมือนกันคือ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓

สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ จะมีกฎหมายที่นำมาบังคับใช้เพิ่มขึ้นคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงาน

ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ จะมีกฎหมายที่นำมาบังคับใช้เพิ่มขึ้นคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒

กฎหมายไทยที่ต้องนำมาพิจารณาคือ ความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งต้องพิจารณาถึงหลักทั่วไปแห่งการกระทำ การกระทำทุจริต จะต้องรับผิดชอบอย่างไร การกระทำไม่ทุจริต แต่ไม่สุจริต จะต้องรับผิดชอบอย่างไร แนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป กฎเกณฑ์และการกำกับโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

การนำทฤษฎี Corporate Governance มาใช้เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในบริษัทที่จดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์

๑. การกำกับดูแลของกรรมการบริษัท (Regulation of Director)

สำหรับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเอง ก็ให้กำหนดกฎเกณฑ์และการกำกับด้าน Regulator มีข้อเตือนใจในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการบริษัท ดังนี้

กรรมการทุกคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลการบริหารกิจการให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของผู้ถือหุ้น (Fiduciary Duty) ซึ่งเป็นเจ้าของเงินและเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ

๒. การปฏิบัติตาม Fiduciary Duty กรรมการมีหน้าที่สำคัญ ๔ ประการ ได้แก่^{๑๔}

- Duty of Care

การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบระมัดระวัง

- Duty of Loyalty

การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อรักษาผลประโยชน์ของบริษัท

และผู้ถือหุ้น

- Duty of Obedience

การปฏิบัติตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับ มติคณะกรรมการและมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

- Duty of Disclosure

การเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ถือหุ้นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใส และทันเวลา

๓. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง

ในการกระทำหรือตัดสินใจใด ๆ ในฐานะกรรมการบริษัท จะถือว่าท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังอย่างเพียงพอแล้ว หากการกระทำหรือการตัดสินใจนั้นท่านได้ทำในลักษณะ ดังนี้

^{๑๔}ศุภรีย์ แก้วเจริญ, นวรัตน์ เลขะกุล และศุภชัย ศรีสุชาติ, กว่าจะถึงวันนี้... ตลาดหุ้นไทย, ๓๕ ปี ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓.

- ตัดสินใจโดยมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเพียงพอ (Fully Informed)
- ตัดสินใจโดยสมเหตุสมผลเยี่ยงกรรมการที่ดีที่อยู่ภายใต้สถานการณ์ เช่นนั้นจะพึงกระทำ (Reasonable Judgment)
- ขยันและรอบคอบระมัดระวัง (Diligence)

๔. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

หน้าที่ของกรรมการในความซื่อสัตย์สุจริตต่อบริษัทหมายถึง หน้าที่ในการก่อประโยชน์ให้แก่บริษัทโดยไม่คำนึงถึงส่วนได้หรือประโยชน์ส่วนตัวของกรรมการ ซึ่งได้แก่ การกระทำใด ๆ ที่

- กระทำโดยสุจริตเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทโดยตนเองไม่มีส่วนได้เสีย (In good faith)
- กระทำไปโดยมีจุดมุ่งหมายโดยชอบ (Proper Purpose)
- ไม่มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญ (Avoid Conflict of Interest)
- ไม่เป็นการนำข้อมูลหรือโอกาสของบริษัทไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น (Misuse of Information)

๕. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติ

กรรมการต้องกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ทั้งที่กำหนดโดยองค์กรกำกับดูแลภายนอก และที่กำหนดขึ้นเพื่อบังคับใช้ภายในองค์กร อันได้แก่

- การปฏิบัติตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของบริษัท

- การปฏิบัติตามมติคณะกรรมการ และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น
- การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ออกตามนโยบายของคณะกรรมการ

BID	OFF	(Compliance)	STOCK	CHANGES	PERCENTAGE	PRICE
9.50	70.00	3,817,600	IEC	+	779,400	3.24
0.75	0.76	9,265,200	TOP	+	1,415,400	252
9.20	19.30	898,800	PTT	+	52,700	254
11.00	91.50	168,800	VNT	+	107,100	2.78
15.10	15.20	79,100	CITY	+	20,800	4.40
3.80	3.82	85,600	MAJOR-WI	+	259,600	2.08
1.31	1.32	1,527,500	LVT	+	3,762,000	12.40
2.18	2.20	83,900	KTB	+	923,800	7.65
15.10	15.20	12,000	ITD	-	306,700	244
70.00	70.50	2,012,900	SCC	+	159,500	0.64
69.00	69.50	1,125,000	IN-PARK	+		0.65

๖. การเปิดเผยข้อมูลต่อผู้ถือหุ้นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และโปร่งใส

การเปิดเผยข้อมูลมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ผู้ถือหุ้นใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ การตัดสินใจลงทุนหรือติดตามผลการลงทุน และการตัดสินใจใช้สิทธิหรือออกเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งคณะกรรมการมีหน้าที่ในการดูแลให้การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทไปในแนวทาง ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลที่เปิดเผยนั้นถูกต้อง ครบถ้วน เพียงพอ ตรงต่อความเป็นจริง ไม่เท็จ ไม่ทำให้สำคัญผิด และไม่ปกปิดข้อมูลที่ควรต้องแจ้งในสาระสำคัญ (Transparent)
- ข้อมูลที่เปิดเผยเป็นปัจจุบัน และทันตามกำหนดเวลา (Timely)
- ช่องทางที่เปิดเผยข้อมูลสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเท่าเทียมกัน (Equality)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องบังคับใช้โดยตรงกับการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในภาคเอกชน (ภาคความผิด)

ในที่นี้จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

ได้บัญญัติความผิดของการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไว้ ดังนี้

มาตรา ๘๙/๗ ในการดำเนินกิจการของบริษัท กรรมการและผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท และมติคณะกรรมการ ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๘๙/๑๔ กรรมการและผู้บริหารต้องรายงานให้บริษัททราบถึงการมีส่วนได้เสียของตนหรือของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการของบริษัทหรือบริษัทย่อย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศกำหนด

มาตรา ๘๔/๑๘ นอกจากการดำเนินการกับกรรมการตามมาตรา ๘๕ และ มาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว ในกรณีที่กรรมการ กระทำการหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๔/๗ จนเป็นเหตุให้ กรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องได้ประโยชน์ไปโดยมิชอบ บริษัทอาจฟ้องเรียก ให้กรรมการรับผิดชอบในการส่งคืนประโยชน์ดังกล่าวให้แก่บริษัทได้

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งหรือหลายคนซึ่งถือหุ้นและมีสิทธิออกเสียงนับรวมกันได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทได้แจ้งเป็นหนังสือให้บริษัท ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว และบริษัทไม่ดำเนินการตามที่ผู้ถือหุ้นแจ้งภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่แจ้ง ผู้ถือหุ้นดังกล่าวสามารถใช้สิทธิฟ้องเรียกคืนประโยชน์ตามวรรคหนึ่งแทนบริษัทได้

ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิดำเนินการกับกรรมการตามมาตรา นี้แทนบริษัท หากศาล เห็นว่าการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นเป็นไปโดยสุจริต ให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้บริษัทชดใช้ค่าใช้จ่าย ตามจำนวนที่เห็นสมควรซึ่งเกิดขึ้นจริงให้แก่ผู้ถือหุ้นที่ใช้สิทธิดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ในการ กำหนดค่าใช้จ่ายดังกล่าว ให้ศาลมีอำนาจเรียกให้บริษัทเข้ามาเป็นคู่ความในคดีด้วย

มาตรา ๘๔/๑๙ ให้นำความในมาตรา ๘๔/๑๘ มาใช้บังคับกับการฟ้องเรียกให้ ผู้บริหารกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดอันเป็นการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๔/๗ รับผิดชอบในการส่งคืนประโยชน์ที่ตนหรือกรรมการหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องได้ไปโดยมิชอบ โดยอนุโลม

มาตรา ๘๔/๒๑ กรรมการหรือผู้บริหารที่กระทำการหรือละเว้นกระทำการ โดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จนเป็นเหตุให้บริษัทเสียหายหรือเสียประโยชน์ที่ควรได้ จะยกเหตุที่ได้รับอนุมัติหรือให้สัตยาบันโดยที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือคณะกรรมการมาทำให้ตน หลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้

การกระทำการหรือละเว้นกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) การขอมติคณะกรรมการหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นโดยแสดงข้อความที่เป็นเท็จ ในสาระสำคัญหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญ
- (๒) กรณีที่เกี่ยวข้องกับการเบียดบังเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์ของบริษัท
- (๓) กรณีที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินของบริษัท

BID	OFFER	VOLUME
9.50	70.00	3,817,600
0.75	0.78	9,289,600
9.20	19.30	898,900
11.00	91.50	168,800
15.10	15.20	79,100
3.80	3.82	85,600
1.31	1.32	1,527,500
2.18	2.20	83,900
15.10	15.20	12,000
70.00	70.50	2,012,900
69.00	69.50	1,700,000

การทุจริตของบริษัทของบริษัที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

มาตรา ๒๘๑/๒ กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรา ๘๙/๓ จนเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหายหรือทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๑/๓ กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๑๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

บทกำหนดโทษ^{๑๔}

มาตรา ๒๖๓/๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๒/๑ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๖๕ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๗๐ ผู้ออกหุ้นกู้ผู้ใดออกใบหุ้นกู้โดยมีรายการไม่เป็นไปตามมาตรา ๔๐ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง หรือทำข้อกำหนดหรือสัญญาซึ่งขาดสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

^{๑๔}กำหนดโทษกรณีกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๒๓๑ ผู้ออกหุ้นกู้ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๓๒ ผู้แทนผู้ถือหุ้นกู้ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการที่กำหนดตามมาตรา ๕๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๓๓ บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ หรือมาตรา ๑๔๓ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการที่กำหนดตามมาตรา ๕๐ หรือมาตรา ๑๔๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๓๔ บริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ หรือมาตรา ๕๘ (๑) หรือ (๓) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของบริษัทใดไม่มาชี้แจงตามมาตรา ๕๘ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๕ กรรมการ ผู้จัดการ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร หรือผู้สอบบัญชีผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๙ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการที่กำหนดตามมาตรา ๕๙ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๓๖ ผู้ใดเสนอขายหรือขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใด ๆ โดยมีได้ยื่นแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนต่อสำนักงานตามมาตรา ๖๕ หรือในระหว่างที่สำนักงานสั่งระงับการมีผลใช้บังคับของแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๗ ผู้ใดเสนอขายหรือขายหลักทรัพย์ต่อประชาชนหรือบุคคลใด ๆ ก่อนที่แบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวนที่ยื่นไว้ต่อสำนักงานตามมาตรา ๖๕ มีผลใช้บังคับ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับเป็นเงิน

ไม่เกินหนึ่งเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๓๘ ผู้ใดแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์หรือร่างหนังสือชี้ชวนที่ยื่นตามมาตรา ๖๕ ในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของราคาขายของหลักทรัพย์ทั้งหมดซึ่งผู้นั้นได้เสนอขาย แต่ทั้งนี้เงินค่าปรับต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท

มาตรา ๒๓๙ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง มาตรา ๖๖ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการที่กำหนดตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๔๐ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ หรือมาตรา ๘๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๔๑/๑^{๖๖} บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทใดกระทำความผิดตามมาตรา^{๖๖}นี้ กรรมการผู้จัดการหรือนุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย

มาตรา ๒๔๑/๒^{๖๗} กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรา ๘๙/๓ จนเป็นเหตุให้บริษัท

^{๖๖}มาตรา ๒๔๑/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๖๗}มาตรา ๒๔๑/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

ได้รับความเสียหายหรือทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๑/๓^{๑๘} กรรมการหรือผู้บริหารบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๑๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๔๑/๔^{๑๙} คณะกรรมการบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๑๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ประธานกรรมการบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๑๕ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๔๑/๕^{๒๐} เลขานุการบริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดตามมาตรา ๘๙/๑๕ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือมาตรา ๘๙/๑๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๔๑/๖^{๒๑} บริษัทผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๑๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

BID	OFFER	VOLUME	PRICE	STATUS	TIME
9.50	70	14,515,810	779,400	+	3:24
0.75	0.76	9,265,200	1,415,400	+	2:52
9.20	15	238,800	521,400	+	10:10
11.00	91.50	168,800	20,800	+	4:40
15.10	15	79,100	259,600	+	2:08
3.80	3.82	85,600	3,762,000	+	7:55
1.31	1.22	1,527,500	923,800	+	7:10
2.18	2.20	83,900	306,700	-	2:44
15.10	15.20	12,000	159,500	+	0:54
70.00	70.50	2,012,900		+	
69.00	69.50			+	

^{๑๘}มาตรา ๒๔๑/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

^{๑๙}มาตรา ๒๔๑/๔ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

^{๒๐}มาตรา ๒๔๑/๕ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

^{๒๑}มาตรา ๒๔๑/๖ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

มาตรา ๒๘๑/๓^{๒๒} เลขานุการบริษัทผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๒๓ จนเป็นเหตุให้บริษัทได้รับความเสียหาย หรือทำให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหรือประโยชน์ที่ได้รับ แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๑/๘^{๒๓} ผู้สอบบัญชีผู้ใดหรือคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท หลักทรัพย์หรือบริษัทใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๒๕ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๘๑/๙^{๒๔} ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๙/๓๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๒๘๑/๑๐^{๒๕} ผู้ใดมีหน้าที่เปิดเผยเอกสารต่อผู้ถือหุ้นหรือประชาชนทั่วไป ตามที่บัญญัติในหมวด ๓/๑ การบริหารกิจการของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งในสาระสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๒^{๒๖} บริษัทหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๒ มาตรา ๙๔ มาตรา ๙๖ มาตรา ๙๗ มาตรา ๙๘ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๓

^{๒๒}มาตรา ๒๘๑/๓ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๒๓}มาตรา ๒๘๑/๘ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๒๔}มาตรา ๒๘๑/๙ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๒๕}มาตรา ๒๘๑/๑๐ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๒๖}มาตรา ๒๘๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐
 มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๒๒
 มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๖ มาตรา ๑๒๙ มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๔
 วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๓๙ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง
 วรรคสอง หรือวรรคสาม มาตรา ๑๕๑ หรือมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ
 ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการ หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๕๐ วรรคสี่ มาตรา ๕๑
 มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๘ (๓) หรือ (๑๐) มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๓๕
 มาตรา ๑๓๙ (๔) มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓
 มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๕๐ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละ
 หนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘๓^{๒๓} ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๕๒
 มาตรา ๕๖ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐
 มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๙
 มาตรา ๑๓๐ มาตรา ๑๓๕ มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม มาตรา ๑๕๑
 หรือมาตรา ๑๕๕ วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ หรือคำสั่ง
 ที่กำหนดตามมาตรา ๕๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๓๕ หรือมาตรา ๑๕๐ กรรมการ ผู้จัดการ หรือ
 บุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 หกเดือน หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการ
 กระทำความผิดนั้นด้วย

ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๕๓ มาตรา ๕๘
 มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๖ มาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง
 มาตรา ๑๓๖ หรือมาตรา ๑๓๙ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
 เงื่อนไข วิธีการ หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๕๐ วรรคสี่ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๘ (๓) หรือ
 (๑๐) มาตรา ๑๓๙ (๔) มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ หรือมาตรา ๑๔๔ กรรมการ
 ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์นั้นต้องระวางโทษ

ปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งปรับทั้งจำ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการ
 กระทำความผิดนั้นด้วย

มาตรา ๒๘๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)
 พ.ศ. ๒๕๕๑

จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย

มาตรา ๒๘๔ ผู้ดูแลผลประโยชน์ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒๗ หรือมาตรา ๑๒๘ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘๕ ผู้ชำระบัญชีผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๐ หรือมาตรา ๑๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๕ ทวิ^{๒๘} บริษัทหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่งด้วย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีฝ่าฝืนอยู่หรือยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย^{๒๙}

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสามเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่งด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๕ ตริ^{๓๐} ผู้จัดการกองทุนส่วนบุคคลใดไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการที่ประกาศกำหนดตามมาตรา ๑๓๔ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๒๘}มาตรา ๒๘๕ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๒๙}มาตรา ๒๘๕ ทวิ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๓๐}มาตรา ๒๘๕ ตริ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๓๔ วรรคสองด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘๖ ผู้รับฝากทรัพย์สินผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๘๖ ทวิ^{๓๑} บริษัทหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๘ หรือมาตรา ๑๓๙ (๕) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ในกรณีที่บริษัทหลักทรัพย์ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๘ หรือมาตรา ๑๓๙ (๕) กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย^{๓๒}

มาตรา ๒๘๗^{๓๓} ผู้สอบบัญชีผู้ใดของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๓๔ บริษัทหลักทรัพย์ กองทุนรวม กองทุนส่วนบุคคล บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือบริษัทที่มีหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ ปฏิบัติงานสอบบัญชี เพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชีหรือข้อกำหนดเพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนดหรือทำรายงานเท็จ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐๗ หรือมาตรา ๑๔๐ วรรคสี่ หรือวรรคห้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๓๑}มาตรา ๒๘๖ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๓๒}มาตรา ๒๘๖ ทวิ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๓๓}มาตรา ๒๘๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒

BID	OFFER	VOLUME	STOCK	PRICE	BUYER	SELLER	TIME
9.50	70.00	3,217,600	IFC	779,400	3.24	3.26	118,600
0.75	0.76	9,265,000	TOP	171,500	99.95	79.25	2,112,000
9.20	19.30	898,800	PTT	1,415,400	2.50	2.50	39,200
11.00	91.50	168,800	VNT	521,400	10.00	10.10	431,000
15.10	15.20	79,100	CTPT	20,800	4.40	4.42	223,600
3.80	3.82	85,800	MAJOR-WI	259,600	2.08	2.10	16,300
1.31	1.32	1,527,000	KTB	923,800	7.65	7.60	426,300
2.18	2.20	83,900	ITD	306,700	2.44	2.46	5,622,600
15.10	15.20	12,000	SCC	159,500	0.64	0.65	
70.00	70.50	2,012,900	IN-PARK				
69.00	69.50	1,000	PTT				

มาตรา ๒๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ หรือมาตรา ๑๕๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๔๙ ผู้ใดประกอบธุรกิจหลักทรัพย์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีตามมาตรา ๙๐ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๕๕ มาตรา ๒๐๙ มาตรา ๒๑๙ มาตรา ๒๒๐ หรือมาตรา ๒๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๕๐^{๓๔} ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘ หรือมาตรา ๒๑๓ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการ หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๒๔๖ (๑) หรือมาตรา ๒๐๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๕๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๑๔๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕๒ ผู้ประกอบการเป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ หรือนายทะเบียนหลักทรัพย์ผู้ใดไม่ดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือวิธีการที่กำหนดตามมาตรา ๒๒๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕๓ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๒๕๔ บริษัทหลักทรัพย์ใดตกลงเข้ากันเพื่อทำการส่งเสริมการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์อันมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้แบ่งปันกัน โดยมีได้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

^{๓๔}มาตรา ๒๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

มาตรา ๒๔๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงานตามมาตรา ๒๓๒ วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๔๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓๘ มาตรา ๒๓๙ มาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๑ หรือมาตรา ๒๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเป็นเงินไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้น ๆ ได้รับไว้ หรือพึงจะได้รับเพราะการกระทำฝ่าฝืนดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๗ ผู้ใดทำการวิเคราะห์ฐานะการเงินผลการดำเนินงานหรือราคาซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหรือนิติบุคคลที่ออกหลักทรัพย์หรือที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ โดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ หรือใช้ข้อมูลซึ่งรู้หรือควรจะเป็นเท็จมาใช้ในการวิเคราะห์ และผลของการวิเคราะห์นั้นอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทหรือนิติบุคคลหรือบุคคลใด ๆ หรือมีผลกระทบต่อราคาซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัทหรือนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ มาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๕๐ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ หรือมาตรา ๒๕๖ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดตามมาตรา ๒๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๔๙^{๓๕} ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๐ หรือมาตรา ๒๕๐/๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๓๐๐^{๓๖} ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๖๘ มาตรา ๒๖๙

BID	OF	มาตรา ๒๓๐	มาตรา ๒๓๑	มาตรา ๒๓๒	มาตรา ๒๓๓	มาตรา ๒๓๔	มาตรา ๒๓๕	
9.50	70.00	3,817,600	IEC	+	779,400	3.24	3.26	115,800
0.75	0.76	9,265,200	TOP	+	471,500	69.50	70.00	3,817,600
9.20	19.30	898,800	PTT	+	1,415,400	252	254	300,600
11.00	91.50	168,800	VNT	+	521,400	10.00	10.10	89,200
15.10	15.20	79,100	CITY	+	20,800	4.40	4.52	16,300
3.80	3.82	85,600	MAJOR-WI	+	259,600	2.08	2.10	229,600
1.31	1.32	1,527,500	LTC	+	3,782,000	7.65	7.70	1,170,000
2.18	2.20	83,900	KTB	+	923,800	244	246	426,300
15.10	15.20	12,000	ITD	+	306,700	0.64	0.65	5,822,600
70.00	70.50	2,012,900	SCC	+	159,500			
69.00	69.50		IN-PARK	+				

มาตรา ๒๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๓๐๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๘๐ มาตรา ๒๘๑ มาตรา ๒๘๑/๖ มาตรา ๒๘๑/๗ มาตรา ๒๘๑/๑๐ มาตรา ๒๘๔
มาตรา ๒๘๖ มาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๒ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๗ มาตรา ๒๙๘ หรือ
มาตรา ๒๙๙ เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน
ของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า
ตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๓๐๑^{๓๓} ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๘๘ หรือ
มาตรา ๒๘๙ เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ
นิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า
ตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๓๐๒ ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่น
หรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

มาตรา ๓๐๓ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่อำนวยความสะดวก
แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๖๔ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕ วรรคสาม
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

มาตรา ๓๐๔ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือ
เครื่องหมาย ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม
มาตรา ๒๖๔ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรืออายัด หรือรักษาสิ่งนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา ๓๐๕ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย
หรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด อายัด รักษาไว้ หรือ
สั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๖๔ ไม่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะรักษาทรัพย์สินหรือ
เอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่
หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

^{๓๓}มาตรา ๓๐๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔)

มาตรา ๓๐๖ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ โดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน และโดยการหลอกลวงตั้งว่านั่นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๐๗ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของนิติบุคคลดังกล่าวหรือทรัพย์สินที่นิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๐๘ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของนิติบุคคลดังกล่าว หรือซึ่งนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๐๙ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันนิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของนิติบุคคลนั้น ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๓๑๐ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ รู้ว่าเจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่นซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่นิติบุคคลนั้นบังคับการชำระหนี้จากนิติบุคคล ใช้หรือน่าจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้

(๑) ย้ายไปเสีย ช้อนเงิน หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น

หรือ

๗๑

๒๕๐.๐๐

๕๘๔.๐๐

๒๕๐.๐๐

๕๘๔.๐๐

๒๕๐.๐๐

๕๘๔.๐๐

(๒) แกล้งให้นิติบุคคลนั้นเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

ถ้าได้กระทำเพื่อมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๑๑ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการเสียหายแก่นิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๑๒ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำหรือยินยอมให้กระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสารหรือหลักประกันของนิติบุคคลดังกล่าว หรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลดังกล่าว

(๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของนิติบุคคลหรือที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น หรือ

(๓) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

ถ้ากระทำหรือยินยอมให้กระทำเพื่อลวงให้นิติบุคคลดังกล่าวหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลวงบุคคลใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๓๑๓ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทหรือนิติบุคคลที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือหลักทรัพย์ซื้อขายในศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ใด ผ่าฝืนมาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ หรือมาตรา ๓๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับเป็นเงินสองเท่าของราคาทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่บุคคลดังกล่าวได้กระทำการฝ่าฝืนในมาตรานั้น ๆ แล้วแต่กรณี แต่ทั้งนี้ค่าปรับดังกล่าวต้องไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท

มาตรา ๓๑๔ ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้สอบบัญชี กระทำ ความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา ๒๔๗ มาตรา ๓๐๖ มาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐

มาตรา ๓๑๑ หรือมาตรา ๓๑๒ ไม่ว่าจะด้วยการใช้ สั่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

มาตรา ๓๑๕ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลใด ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้สอบบัญชี กระทำ ความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา ๒๘๓ มาตรา ๓๐๖ มาตรา ๓๐๗ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๑ หรือมาตรา ๓๑๒ ไม่ว่าจะก่อนหรือขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้น มิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

มาตรา ๓๑๕/๑^๔ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดตามมาตรา ๒๔๑ หรือมาตรา ๒๔๓ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้จ่ายเงินสินบนให้แก่ผู้นำจับหรือผู้ที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด และเงินรางวัลให้แก่ผู้จับ จากเงินค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้นำมาชำระต่อศาลไม่เกินร้อยละสามสิบของจำนวนเงินค่าปรับนั้น และให้จ่ายเงินได้เมื่อคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดแล้ว

ในกรณีที่มีการเปรียบเทียบในความผิดตามมาตรา ๒๔๑ หรือมาตรา ๒๔๓ ให้สำนักงานมีอำนาจร้องขอต่อคณะกรรมการเปรียบเทียบให้จ่ายเงินสินบนให้แก่ผู้ที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด จากเงินค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ชำระตามคำสั่งคณะกรรมการเปรียบเทียบไม่เกินร้อยละสามสิบของจำนวนเงินค่าปรับนั้น

ให้คณะกรรมการกำกับตลาดทุนมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรานี้ได้

บุคคลดังต่อไปนี้ไม่มีสิทธิได้รับเงินสินบนและเงินรางวัลตามมาตรา

(๑) กรรมการ ก.ล.ต. กรรมการกำกับตลาดทุน เลขานุการ และพนักงานของสำนักงาน

(๒) กรรมการ ผู้จัดการ และพนักงานตลาดหลักทรัพย์หรือศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

มาตรา ๓๑๕/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑

BID	OFFER	VOLUME	STOCK	PRICE	AMOUNT
9.50	70.00	3,817,000	TOP	471,500	69.50
0.75	0.76	9,265,200	PTT	1,415,400	252
9.20	19.30	898,800	VNT	521,400	10.00
1.00	91.50	168,800	CITY	107,100	2.78
15.10	15.20	79,100	MAJOR-WI	20,800	4.40
3.80	3.82	85,600	LVT	269,600	2.08
1.31	1.32	1,527,500	KTB	923,000	246
2.18	2.20	83,900	ITD	306,700	244
15.10	15.20	12,000	SCC	159,500	0.64
70.00	70.50	2,012,900	IN-PARK	1,777,000	12.40
69.00	69.50	1,777,000		16,300	12.50

การทุจริตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

มาตรา ๓๑๖ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยตามหน้าที่
- (๒) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
- (๓) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์
- (๕) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้
- (๖) การเปิดเผยแก่ทางการหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่ทำหน้าที่กำกับหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ หรือกำกับดูแลสถาบันการเงิน
- (๗) การเปิดเผยเมื่อได้รับความเห็นชอบจากบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร

มาตรา ๓๑๗^{๓๔} ความผิดตามมาตรา ๒๖๘ มาตรา ๒๖๙ มาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๗๑ มาตรา ๒๗๒ มาตรา ๒๗๓ มาตรา ๒๗๔ มาตรา ๒๗๕ มาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๘๐ มาตรา ๒๘๑ มาตรา ๒๘๑/๑ มาตรา ๒๘๑/๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘๑/๓ มาตรา ๒๘๑/๔ มาตรา ๒๘๑/๕ มาตรา ๒๘๑/๖ มาตรา ๒๘๑/๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘๑/๘ มาตรา ๒๘๑/๙ มาตรา ๒๘๑/๑๐ มาตรา ๒๘๒ มาตรา ๒๘๓ มาตรา ๒๘๔ มาตรา ๒๘๕ มาตรา ๒๘๕ ทวิ มาตรา ๒๘๕ ตริ มาตรา ๒๘๖ มาตรา ๒๘๖ ทวิ มาตรา ๒๘๗ มาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ มาตรา ๒๙๓ มาตรา ๒๙๔ มาตรา ๒๙๕ มาตรา ๒๙๖ มาตรา ๒๙๗ มาตรา ๒๙๘ มาตรา ๒๙๙ และมาตรา ๓๐๐ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้

^{๓๔}มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑

คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน ซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใด และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน

การเทียบเคียงกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ

หลักสุจริตและหลักทฤษฎิตามมาตรฐานของกฎหมายต่างประเทศ และทฤษฎี Corporate Governance

มาตรฐานที่ควรนำมาใช้กับประเทศไทย การกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีของบริษัทที่มีการระดมทุนในตลาดทุน หน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหาร การกำกับดูแล สิทธิของผู้ถือหุ้น การคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยข้อมูล รวมถึงการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะเป็นเครื่องยืนยันและรับรองความสุจริตและโปร่งใสในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือโดยใช้หลัก Best Practices การทำหน้าที่ operator หรือ regulator ความคาดหวังที่ประชาชนหรือนักลงทุนมีต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้มีการพัฒนาตลาดเงินทุนในประเทศไทยให้นำมาซึ่งความเจริญและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

เทียบเคียงคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ในกระบวนการยุติธรรม

การที่ต้องเทียบเคียงกับคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ในกระบวนการยุติธรรม เพราะกฎหมายเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นเนื้อหาสาระของกฎหมาย จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้กฎหมายคงอยู่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงนำกระบวนการมาเทียบเคียงกับการดำเนินการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ด้วย

ในกระบวนการยุติธรรมนั้น การพิจารณาตัดสินคดีโดยใช้ดุลพินิจ ในเบื้องต้น ผู้พิพากษาต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์สอดคล้องของระบบกฎหมายในภาพรวมทั้งหมด (Judges should look to the coherence of the legal system as a whole.) และดุลพินิจจะต้องสนับสนุนความสัมพันธ์สอดคล้องนี้ด้วย (A decision which promotes

that coherence is.) กล่าวคือ จะต้องใช้ดุลพินิจให้ดียิ่งกว่า โดยไม่อาจลดค่าหรือมาตรฐานได้ (Better than one which detracts from it) หากมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในคดีพิเศษเฉพาะคดีใดคดีหนึ่งในการตัดสินใจและวินิจฉัย ในท้ายที่สุดแล้วผู้พิพากษาต้องเชื่อมั่นในการตัดสินใจนั้นว่าถูกต้อง ไม่ใช่เพราะเชื่อโดยอัตโนมัติว่า คำตัดสินนั้นถูกต้อง แต่เพราะเพื่อไม่ให้ผู้ใดต้องมีคำถามหรือมีข้อสงสัยอีก โดยจะต้องให้เกิดความเชื่อมั่นว่าคำตัดสินของเขาเป็นความเชื่อในการใช้ดุลพินิจที่ถูกต้องที่สุด (Must rely on his own judgment... not because he thinks opinions are automatically right, but because no one can properly answer any question except by relying at the deepest level on what he himself believes.)

ประเด็นสำคัญที่ผู้พิพากษาต้องดำเนินการมี ๓ ประเด็น^{๑๐} ดังนี้

๑. ผู้พิพากษาต้องพัฒนาเรียนรู้เพื่อให้ตนเองซึมซับถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เป็นธรรม จนถึงขั้นเป็นสัญชาตญาณยิ่งกว่าต้องอาศัยการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการพิจารณาตัดสินคดี (Any judge will develop... a fairly individualized working conception of law on which he will rely... in making... judgments... and the judgments will then be, for him, a matter of feel or instinct rather than analysis.)

๒. ผู้พิพากษาทั้งหลายส่วนใหญ่จะมีความนึกคิด อุดมคติที่แตกต่างกัน เพราะผู้พิพากษาส่วนใหญ่ก็มีความรู้สึกนึกคิด อุดมคติเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ (However, judges' beliefs are unlikely to be highly idiosyncratic because most judges will be like other people in their community)

๓. แม้ผู้พิพากษาทั้งหลายจะมีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันหรือมีความรู้สึกนึกคิดของตนที่ฝังใจหรือแน่วแน่ แต่ภายใต้หน้าที่ของชุมชนในแวดวงกระบวนการยุติธรรม จะต้องแสดงออกถึงการบันทึกคำตัดสินในสิ่งที่เป็นธรรมที่สุดเทียบได้กับแสงสว่างที่สุด ยิ่งกว่าการแสดงออกถึงความนึกคิด อุดมคติของตนเอง (Even judges with unusually eccentric or radical opinions are under a duty to adopt solutions which will show the community's record in the best light rather than pursuing their own idiosyncrasies.)

^{๑๐} ข้อเดือนใจในการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการบริษัทจดทะเบียน, สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, ๒๕๕๓, น. ๒ - ๑๐.

เหตุผลในการนำจริยธรรมมาใช้กับการแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน

เนื่องจากการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรม เข้าใจยาก มีความซับซ้อน กฎหมายยังเชื่อมโยงไม่ถึงนัก กระบวนการล่าช้า ผู้เสียหายไม่มีกำลัง หรือศักยภาพเพียงพอที่จะเรียกร้องชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือนำผู้กระทำความผิด มาลงโทษ บทความนี้จึงพยายามนำเรื่องของจริยธรรมซึ่งพัฒนามาจากศีลธรรม (Morality) แต่ไม่ถึงขั้นการบังคับใช้เป็นกฎหมาย (Law) โดยอาจเป็นเพียงกฎ (Soft Law) เพื่อให้ตระหนักถึงการปฏิบัติตาม หากถึงขั้นร้ายแรงหรือจำเป็นเพื่อเยียวยาสังคม หรือผู้เสียหายแล้ว ก็อาจพัฒนาจริยธรรมนี้เป็นกฎหมายได้ จึงนำหลักการแนวคิดมาเป็น กรอบเบื้องต้น เพื่อพัฒนาให้เกิดความเป็นธรรมในการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ต่อไป ดังนี้

ความยุติธรรมและศีลธรรม (Justice and Morality)^{๑๐}

การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม (Social control) จำเป็นต้อง แยกแยะระหว่างกฎหลัก (Primary rule) เช่น หน้าที่ และกฎรอง (secondary rule) เช่น การยอมรับ (recognition) การเปลี่ยนแปลง (change) และการพิจารณาตัดสิน (adjudication) ออกจากกัน แต่กฎทั้งสองประการมีความเหมือนกันประการหนึ่งคือ “เนื้อหาสาระ” (Essence) ระหว่างคำว่า กฎหมาย และศีลธรรมนั้น มีความเชื่อมโยง เกี่ยวพันกันคือ “ความจำเป็น” (necessary connection) ๒ ประการ ดังนี้^{๑๑}

๑. หลักการว่าด้วยศีลธรรมหรือความยุติธรรมอย่างแท้จริงซึ่งเกิดขึ้นจากหลัก เหตุผลที่มนุษย์ค้นพบได้เอง แม้ว่าจะมีต้นกำเนิดมาจากพระเจ้า (first, that there are certain principles of true morality or justice, discoverable by human reason without the aid of revelation even though they have a divine origin.)

๒. กฎหมายที่กำหนดขึ้นโดยมนุษย์เองซึ่งหากขัดแย้งกับหลักการแรกแล้ว ก็ไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ (Secondly, that man-made laws which conflict with these principles are not valid law, “Lex iniusta non est lex.”) บางคนเห็นว่าศีลธรรมนั้น

^{๑๐}Ian Mcleod, *Legal Theory : Policies, principles, rights and interpretation : Dworkin’s theory of adjudication*, palgrave Macmillan law masters, (Third Edition), 2005, p.74 - 75.

^{๑๑}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p.155.

เป็นการแสดงออกทางทัศนคติของมนุษย์ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม และความขัดแย้งระหว่างกฎหมายกับศีลธรรมนั้นไม่อาจกระทบกระเทือนสถานะทางกฎหมายได้ (Conflict between law and even the most fundamental requirement of morality is not sufficient to deprive a rule of its status as law.) ดังนั้น เพื่อให้ระบบกฎหมายนั้นเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ ควรจะกำหนดให้หน้าที่ทางศีลธรรมจะต้องกระทำตามกฎหมาย (For a legal system to exist, recognition of a moral obligation to obey the law,) ซึ่งแม้ไม่ถึงขั้นบังคับใช้เป็นกฎหมาย ต่อมาก็ได้พัฒนาเป็นเรื่องของจริยธรรมและจรรยาบรรณ และการไม่กระทำให้ถูกต้องตามจริยธรรมหรือจรรยาบรรณก็ถึงขั้นเป็นการกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของกฎหมาย และศีลธรรมด้วย

หลักความยุติธรรม (Principles of Justice)^{๔๓}

พิจารณาคำที่ใช้ในแวดวงนักกฎหมายคือ คำว่า “ยุติธรรม (Just)” และ “ไม่ยุติธรรม (Unjust)” หลักการทั่วไปที่สำคัญคือ การที่บุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกันหรือไม่ ดังนั้น ความยุติธรรมคือ การรักษาความสมดุล หรือสัดส่วน (balance or proportion) ตามสุภาษิตที่ว่า เรื่องที่คล้ายกันให้ตัดสินเหมือนกัน เรื่องที่ต่างก็ให้ตัดสินต่างกัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของหลักความยุติธรรม และจำเป็นต้องรู้ว่าคดีใดมีข้อเท็จจริงที่ถือว่าเหมือนกันหรือคดีใดถือว่าต่างกัน จึงจะพิจารณาได้ว่ากฎหมายเป็นธรรมหรือไม่อย่างไรก็ตาม ความต้องการให้มีความยุติธรรมโดยได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันนั้น อาจถูกยกเว้นได้โดยข้ออ้างที่ว่า จะต้องกระทำเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิ่งที่มีค่ามากกว่า ความต้องการให้มีความยุติธรรมอาจขัดแย้งกับคุณค่าทางสังคมอื่นก็ได้ เช่น การที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดบางคนที่กระทำความผิดทางอาญาที่กระทำกันอย่างแพร่หลายหนักกว่าผู้กระทำความผิดคนอื่นในข้อหาเดียวกัน โดยถือว่าเป็นการเตือนผู้กระทำความผิดคนอื่น ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการยกเว้นหลักการปฏิบัติในเรื่องเดียวกันอย่างเดียวกัน เพื่อประโยชน์ทางสังคม ในกรณีที่ต้องเลือกระหว่างของสองสิ่งที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันต้องใช้หลักเพื่อประโยชน์สาธารณะในการพิจารณา

^{๔๓}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p.155.

ศีลธรรม และหน้าที่ตามกฎหมาย (Moral and Legal Obligation)^{๔๔}

โดยทั่วไปกฎหมายอาจถูกกล่าวหาว่าผิดศีลธรรม ถ้ากำหนดให้คนกระทำการที่ต้องห้ามในทางศีลธรรม หรือห้ามคนเข้ากระทำการตามหลักนิติธรรม (Laws may be condemned as morally bad simply because they require men to do particular actions which morality forbids individuals to do, or because they require men to abstain from doing those which are morally obligatory.)

คำว่า ศีลธรรมนั้น มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า จริยธรรม หรือหลักการอื่นใดที่อยู่ในลำดับเดียวกับคำว่าศีลธรรม (The word “morality” and all other associated or nearly synonymous terms like “ethics”, have their own considerable area of vagueness or “open texture”. There are certain forms of principle or rule which some would rank as moral and which others would not.)

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่เรียกว่า ศีลธรรมในสังคมใด หรือที่ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งถือเป็นการกระทำมาตรฐานในสังคมนั้น ๆ เรียกว่า หน้าที่ตามกฎหมาย เกิดจากการกดดันทางสังคม และการเสียสละผลประโยชน์ของบุคคลที่ต้องปฏิบัติตามกฎดังกล่าว (The social phenomenon often referred to as ‘the morality’ of a given society or the ‘accepted’ or ‘conventional’ morality of an actual social group. These phrases refer to standards of conduct which are widely shared in a particular society, and are to be contrasted with the moral principles or moral ideals which may govern an individual’s life, but which he does not share with any considerable number of those with whom he lives.)^{๔๕}

ข้อแตกต่างคือ กฎบางกฎอาจต้องใช้การบังคับ หรือการลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม แต่กฎบางกฎมีขึ้นเพื่อให้รู้สึกผิด หรือเสียใจที่ได้กระทำผิดกฎดังกล่าว (In more developed societies, between legal and moral rules, possibly some embryonic form of this distinction might be present if there were some rules which were primarily maintained by threats of punishment for disobedience, and others maintained by appeals to presumed respect for the rules or to feelings of guilt or remorse.)^{๔๖}

^{๔๔}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 167.

^{๔๕}*Ibid.*, p. 167.

^{๔๖}*Ibid.*, p. 169.

มีกฎหมายที่อยู่นอกเหนือจากระบบกฎหมายซึ่งนักกฎหมายใช้คำว่า ศีลธรรม ให้หมายรวมถึงกฎที่มีใช้กฎหมาย (In fact in our own, and indeed in all communities which reach this stage, there are many types of social rule and standard lying outside the legal system ; only some of these are usually thought and spoken of as moral, though certain legal theorists have used the word 'moral' to designate all non-legal rules.)^{๔๓}

ในสังคมที่มีการพัฒนา ระบบกฎหมายมักจะใช้คำว่า สิทธิ หน้าที่ ในการแสดง ให้เห็นถึงความจำเป็นของกฎหมายดังกล่าวที่มีศีลธรรมมากำกับเพิ่มขึ้น เนื้อหาของกฎหมาย และ ศีลธรรมก็ซับซ้อนกันบางส่วน แม้ว่าความจำเป็นตามกฎหมายจะมีความเฉพาะเจาะจงกว่า และมีข้อยกเว้นมากกว่าศีลธรรม (In all societies which have developed a legal system there are, among its non-legal rules, some to which supreme importance is attached, and which in spite of crucial differences have many similarities to its law. Very often the vocabulary of 'rights', 'obligations', and 'duties' used to express the requirements of legal rules is used with the addition of 'moral', to express the acts or forbearances required by these rules. In all communities there is a partial overlap in content between legal and moral obligation ; though the requirements of legal rules are more specific and are hedged round with more detailed exceptions than their moral counterparts.)^{๔๔}

หน้าที่ตามศีลธรรมนี้เช่นเดียวกับกฎหมาย กล่าวคือ หน้าที่ตามศีลธรรมนั้น เป็นเรื่องการกระทำ หรือไม่กระทำที่เกิดขึ้นอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคม หรือแตกต่างกันไปตามกาลเวลาโดยทั่ว ๆ ไปในสังคม ซึ่งการกระทำตามศีลธรรมไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะพิเศษ ใด ๆ และเป็นความสามารถของคนโดยทั่วไป (Characteristically, moral obligation and duty, like many legal rules, concern what is to be done or not to be done in circumstances constantly recurring in the life of the group, rather than in rare or intermittent activities on deliberately selected occasions. What such rules require

^{๔๓}H.L.A. Hart, **The Concept of Law**, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 169 - 170.

^{๔๔}Ibid., p. 170.

are either forbearances, or actions which are simple in the sense that no special skill or intellect is required for their performance.)^{๕๙}

ศีลธรรมและหน้าที่ตามกฎหมายนั้นมีความเหมือนกันคือ ผูกพันคนในสังคม เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากความกดดันทางสังคมให้ประพฤติปฏิบัติเป็นอย่างเดียวกัน และการปฏิบัติตามศีลธรรม และหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวเป็นการเสียสละขั้นต่ำให้แก่สังคม (Moral obligations, like most legal obligations, are within the capacity of any normal adult. Compliance with these moral rules, as with legal rules, is taken as a matter of course, so that while breach attracts serious censure, conformity to moral obligation, again, like obedience to the law, is not a matter for praise except when marked by exceptional conscientiousness, endurance, or resistance to special temptation. Various classifications of moral obligations and duties may be made. Some belong to relatively distinct, enduring functions or roles, which not all members of society occupy.)^{๕๐}

นอกจากนี้ ทั้งกฎหมายและศีลธรรมเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวันของบุคคลดังกล่าว อันมิใช่การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว และทำให้เป็นที่พอใจของกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (Moral and legal rules of obligation and duty have therefore certain striking similarities enough to show that their common vocabulary is no accident. These may be summarized as follows. They are alike in that they are conceived as binding independently of the consent of the individual bound and are supported by serious social pressure for conformity ; compliance with both legal and moral obligations is regarded not as a matter for praise but as a minimum contribution to social life to be taken as a matter of course. Further both law and morals include rules governing the behaviour of individuals in situations constantly recurring throughout life rather than special activities or occasions, and though both may include much that is peculiar to the real or fancied

^{๕๙}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 170 - 171.

^{๕๐}Ibid., p. 171.

BID	OFFER	PRICE	STATUS	TIME	PRICE	STATUS	TIME
9.50	70.00	3,817,600	EC	+	779,400	3.24	3,048,200
0.75	0.76	9,285,200	TOP	+	471,000	8.00	8,814,200
9.20	19.30	898,800	PTT	+ N	1,415,400	2.52	300,000
11.00	91.50	168,800	VNT	+ N	521,400	10.00	39,200
15.10	15.20	79,100	CITY	+	107,100	2.78	431,000
3.80	3.82	85,600	MID	+	20,800	4.40	157,000
1.31	1.32	1,527,500	LVT	+	259,600	2.50	126,000
2.18	2.20	83,000	KIT	+	3,762,000	12.40	1,777,000
15.10	15.20	12,000	ITD	-	923,800	7.65	426,200
70.00	70.50	2,012,900	SCC	+	306,700	2.44	5,822,600
69.00	69.50	1,735,000	IN-PARK	+	159,500	0.64	1,575,500

needs of a particular society, both make demands which must obviously be satisfied by any group of human beings who are to succeed in living together. Hence some forms of prohibition of violence to person or property, and some requirements of honesty and truthfulness will be found in both alike.)^{๕๑}

ความแตกต่างประการสำคัญระหว่างศีลธรรมและหน้าที่ตามกฎหมาย มีดังนี้

กฎหมายต้องการแต่การกระทำภายนอกเท่านั้น ไม่สนใจแรงจูงใจ หรือเจตนา แต่ศีลธรรมไม่ได้ต้องการการกระทำภายนอก แต่ต้องการเจตนาดี หรือเจตนาที่เหมาะสม หรือแรงจูงใจ จึงทำให้ศีลธรรมและกฎหมายแตกต่างกัน ดังนั้น หากคนใดคนหนึ่งกระทำการต้องห้ามตามหลักศีลธรรมแล้ว แม้จะอ้างว่าไม่ได้ตั้งใจก็ไม่อาจนำมาเป็นเหตุยกเว้นได้ในขณะที่กฎหมายนั้นมีความเคร่งครัดกว่า เพราะแม้ว่าจะกระทำผิดโดยไม่ตั้งใจก็ต้องรับโทษตามกฎหมาย (The most famous attempt to convey in summary fashion their essential difference is the theory which asserts that, while legal rules only require 'external' behaviour and are indifferent to the motives, intentions, or other 'internal' accompaniments of conduct, morals on the other hand do not require any specific external actions but only a good will or proper intentions or motive.)^{๕๒}

ศีลธรรม มีหลักสำคัญที่แตกต่างจากกฎหมาย^{๕๓} มี ๔ ประการ ดังนี้

๑. ความสำคัญ (Importance)^{๕๔}

ต้องมีการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามผลประโยชน์ส่วนใหญ่ (In the simple fact that moral standards are maintained against the drive of strong passions which they restrict, and at the cost of sacrificing considerable personal interest in the serious forms of social pressure exerted not only to obtain conformity in individual cases, but to secure that moral standards are taught or

^{๕๑}H.L.A. Hart, **The Concept of Law**, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 171.

^{๕๒}Ibid., p. 172.

^{๕๓}Ibid., p. 172 - 173.

^{๕๔}Ibid., p. 173.

communicated as a matter of course to all in society. In the general recognition that, if moral standards were not generally accepted, far-reaching and distasteful changes in the life of individuals would occur.) แต่กฎหมายนั้นมีความสำคัญมิใช่หลักการสำคัญ เนื่องจากกฎหมายอาจถูกเพิกถอนได้ ตามหลักการที่ว่ากฎหมายจะมีผลบังคับอยู่จนกว่าจะถูกยกเลิกเพิกถอน (Legal rules, as we have seen, may correspond with moral rules in the sense of requiring or forbidding the same behaviour. Those that do so are no doubt felt to be as important as their moral counterparts. Yet importance is not essential to the status of all legal rules as it is to that of morals. A legal rule may be generally thought quite unimportant to maintain ; indeed it may generally be agreed that it should be repealed : yet it remains a legal rule until it is repealed.)

๒. ไม่อาจถูกเปลี่ยนแปลงโดยเจตนา (Immunity from deliberate change)^{๕๕}

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของศีลธรรมจะมีลักษณะค่อย ๆ เติบโตขึ้น ถูกนำมาปฏิบัติหรือยกเลิกการประพฤติปฏิบัติ และค่อย ๆ เสื่อมสลายลงไป ไม่อาจถูกยกเลิกโดยการออกกฎหมายได้ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายที่อาจถูกเปลี่ยนแปลงได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่า (It is characteristic of a legal system that new legal rules can be introduced and old ones changed or repealed by deliberate enactment, even though some laws may be protected from change by a written constitution limiting the competence of the supreme legislature. By contrast moral rules or principles cannot be brought into being or changed or eliminated in this way. To assert that this ‘cannot’ be is not, however, to deny that some conceivable state of affairs is actually the case, as the assertion that human beings ‘cannot’ alter the climate would be.)

^{๕๕}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 173 - 174.

BID	OFFER	VOLUME	STOCK	CHANGES	LAST	PREV	PRICE
9.50	70.00	3,817,600	IEC	+	779,400	3.24	3.26 515,600
0.75	0.76	9,265,200	TOP	+	471,500	69.50	70.00 3,817,600
9.20	19.30	898,800	PTT	+ N	1,415,400	252	254 300,000
01.00	91.50	168,800	VNT	+ N	521,400	10.00	10.10 89,200
15.10	15.20	79,100	CITY	-	107,100	2.78	2.80 431,000
3.80	3.82	85,600	MAJOR-WI	-	20,800	4.40	4.42 157,000
1.31	1.32	1,527,500	KTG	+	259,600	2.08	2.10 223,600
2.18	2.20	83,900	ITD	-	923,600	7.66	7.68 425,200
15.10	15.20	12,000	SCC	-	306,700	244	246 5,622,600
70.00	70.50	2,012,900	IN-PARK	+	159,500	0.64	0.65

๓. ลักษณะพิเศษของความผิดทางศีลธรรม (Voluntary character of moral offences) กล่าวคือ หากเป็นการกระทำโดยไม่ตั้งใจแล้วก็ได้รับการยกเว้นไม่เป็นความผิดทางศีลธรรม (Voluntary character of moral offences)^{๕๖} (It is most often treated as a reference to certain prominent characteristics of moral responsibility and moral blame. If a person whose action, judged ab extra, has offended against moral rules or principles, succeeds in establishing that he did this unintentionally and in spite of every precaution that it was possible for him to take, he is excused from moral responsibility, and to blame him in these circumstances would itself be considered morally objectionable. Moral blame is therefore excluded because he has done all that he could do.)

๔. ความกดดันทางศีลธรรม (The form of moral pressure) มิใช่ การได้รับโทษตามกฎหมาย การไม่ปฏิบัติตามศีลธรรมจะถูกปฏิเสธจากสังคม เช่น ถูกประณาม (The form of moral pressure)^{๕๗} (The typical form of pressure consists in appeals to the respect for the rules, as things important in themselves, which is presumed to be shared by those addressed. So moral pressure is characteristically, though not exclusively, exerted not by threats or by appeals to fear or interest, but by reminders of the moral character of the action contemplated and of the demands of morality. Emphatic reminders of what the rules demand, appeals to conscience, and reliance on the operation of guilt and remorse, are the characteristic and most prominent forms of pressure used for the support of social morality.)

ศีลธรรมในอุดมคติ และการวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคม (Moral Ideals and Social Criticism)^{๕๘}

การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนนั้นเป็นการจำเป็น เพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้ และเพื่อได้รับการคุ้มครองในการเข้าร่วมในสังคมกับคนอื่น ๆ นั้น จำเป็นตามหลักกฎหมายธรรมชาติ (Moral obligation and duty are the bedrock of social morality)

^{๕๖}H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Clarendon Law series, (Second Edition), 1994, p. 175.

^{๕๗}*Ibid.*, p. 178.

^{๕๘}*Ibid.*, p. 179 - 180.

การเปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหา

ในสังคมสมัยใหม่จะมีสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า มารยาท ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดภาระหน้าที่หรือระบบ แต่เป็นการควบคุมทางสังคม social standard or rule ซึ่งต่างกับกฎที่มีสภาพบังคับโดยมีมาตรฐานความประพฤติและสนับสนุนโดยความกดดันทางสังคม

ความยุติธรรมไม่ใช่การคุ้มครองเฉพาะพฤติกรรมเฉพาะปัจเจกชนคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นการคุ้มครองปัจเจกบุคคลทั้งหมด (With individual conduct classes of individuals) การที่กฎเกณฑ์ใดจะมีผลบังคับได้ กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับ

รากฐานความคิดของหลักสุจริต^{๕๔}

หลักสุจริตเริ่มวิวัฒนาการขึ้นมาเพื่อใช้เยียวยาสังคมกรณีที่สังคมมีปัญหาความแตกแยกขัดแย้งเกิดขึ้น หลักการนี้มีขึ้นมาพร้อมกับการมีสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์ต้องการการอยู่ร่วมกันในสังคม และสมาชิกในสังคมถูกคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ปฏิบัติต่อตนเอง เป็นความไว้วางใจที่ให้อภัยกันเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อย สงบสุข

หลักสุจริตได้เริ่มมีบทบาทและพัฒนาขึ้นในระบบกฎหมายโรมัน ในระยะเริ่มแรกฐานะของหลักสุจริตมิได้ถึงขนาดเป็นกฎหมายที่จะบังคับได้ ความสุจริตในช่วงแรกนี้เป็นที่รับรู้กันทั่วไปว่ามีอยู่จริง แต่ว่าเป็นลักษณะของความสุจริตตามธรรมชาติ โดยแท้จริงยังไม่มีผลเป็นกฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งช่วงแรกในกฎหมายโรมัน หลักสุจริตนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรักษาคำพูด (Fides : to be bound by one's word : lit quod dicitur) เมื่อบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามคำสัตย์ที่ให้ไว้ ย่อมถือว่าทำผิดหลักปฏิบัติต่อกัน แม้จะมีได้ถือเป็นกฎหมายที่จะบังคับได้เสียทีเดียว แต่การไม่รักษาคำสัตย์ในสมัยนั้นก็ถือว่ามีมลทินในสังคม (social blot) แต่เนื่องจากคำว่า การรักษาสัตย์ (fidelity) และความซื่อสัตย์ (honesty) มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ต่อมาจึงใช้คำว่า bona fide เพื่อความหมายครอบคลุมถึงความซื่อสัตย์ไปด้วย ดังนั้น ต่อมาคำว่า bona fide จึงมิได้มีความหมายเพียงการรักษาคำพูดอีกต่อไป แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติตนในฐานะบุคคลผู้สุจริตควรจะทำ (to act as honest person do) คือการปฏิบัติตามความสัตย์ และปฏิบัติให้สอดคล้องกับปกติ

^{๕๔}พินิต เหล่าจรุงเกสัชกร, “หลักสุจริตของผู้ขายในสัญญาซื้อขาย” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙), น. ๖-๑๑.

ประเพณีปฏิบัติของโรมัน (to keep fairly and in accordance with custom) ในระยะต่อมาหลักสุจริตนั้นมีบทบาทต่อกฎหมายโรมันอย่างมาก แต่ก็มีได้มีการกำหนดคำจำกัดความของคำว่า “หลักสุจริต” เอาไว้ ดังนั้นเรื่องของความหมายและขอบเขตของหลักสุจริตจึงเป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของคนในสังคมมากกว่าที่จะเป็นผลโดยกฎหมายอย่างแท้จริง โดยหลักสุจริตนั้นเป็นหลักกฎหมายทั่วไปของกฎหมายโรมันที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติซึ่งต่อมาภายหลังได้ปรากฏในกฎหมายสิบสองโต๊ะตั้งแต่ ๔๕๐ ปีก่อนคริสตกาล จนต่อมามีการพัฒนาหลักสุจริตมาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายโรมัน

เจตนารมณ์และความสำคัญของหลักสุจริต แบ่งเป็น ๒ ประการ ดังนี้

๑. เจตนารมณ์ของหลักสุจริต

จุดมุ่งหมายของหลักสุจริตตั้งแต่เริ่มแรกในประวัติศาสตร์กฎหมายโรมันกำเนิดขึ้นเพื่อบรรเทาแก้ไขความกระด้างของบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งหากบังคับใช้ตามบทบัญญัติของกฎหมายเช่นนั้นจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณี กฎหมายยุติธรรมจึงถูกนำมาบรรจุในรูปคดีสุจริต เพื่อให้ผู้พิพากษาชาวโรมันมีอำนาจวินิจฉัยคดีตามหลักความเป็นธรรมเพื่อมุ่งหมายให้เกิดความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมที่แท้จริง หลักสุจริตจึงเปรียบเหมือนสัญลักษณ์แห่งการค้นหาความเป็นธรรมในสมัยยุคโรมัน เพราะในสมัยโรมันนั้นเชื่อว่ากฎหมายที่แท้จริงนั้นคือเหตุผลที่ถูกต้อง กฎหมายต้องเป็นธรรมอยู่เสมอ หากเกิดกรณีกฎหมายไม่เป็นธรรมก็ต้องหาวิธีทำให้กฎหมายมีความเป็นธรรม ซึ่งเป็นปรัชญาความเชื่อของปรัชญา stoicism ของกรีก

หลักสุจริตมุ่งให้เกิดความยุติธรรมที่แท้จริง ในกฎหมายนี้โรมันการปฏิบัติตามสัญญาที่ตกลงกันนั้น ไม่เพียงแต่พิจารณาถ้อยคำตามตัวอักษรที่เคร่งครัดเท่านั้น หากแต่พิจารณาตามหลักสุจริต ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงเจตนาอันแท้จริงของคู่สัญญา เป็นการทำให้หลักการรักษาสัญญามีความหมายทางจริยธรรมมากขึ้น และช่วยยับยั้งปฏิเสธการคดโกง ความไม่ซื่อสัตย์ ความไม่เป็นธรรม รวมทั้งการกระทำที่ไม่สมเหตุสมผล (unreasonable conduct) ต่าง ๆ ในสังคม ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมโรมันอย่างแท้จริง ด้วยบทบาทสำคัญของหลักสุจริตเช่นนี้ นักกฎหมายโรมันจึงได้ทำให้หลักสุจริตเป็นที่รวมแห่งความยุติธรรม การรักษาสัจย์ ความไว้วางใจ

ระบบกฎหมายโรมันนี่เองที่เป็นต้นแบบของระบบกฎหมายแบบ Civil Law ในปัจจุบันจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักการพื้นฐานของกฎหมายสัญญาในปัจจุบัน ซึ่งในกฎหมายระบบ Civil law ถือว่าหลักสุจริตเป็นพื้นฐานหลักฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบเลยทีเดียว

หลักสุจริต (good faith) เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งนานาประเทศยอมรับว่าเป็นพื้นฐานของระบบกฎหมายแพ่งทั้งระบบ ถือเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สำคัญที่นักกฎหมายโรมันพัฒนาขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กฎหมายที่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดตามตัวอักษรและแบบพิธี สามารถที่จะมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้กับข้อเท็จจริงในสถานการณ์ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แท้จริง นั่นคือการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่สังคม ด้วยเหตุนี้เองหลักสุจริตจึงเน้นที่เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ เป็นหลักตามนิติวิธี (Juristic Method) คือพิจารณาถึงแนวความคิด ทศนคติ ของนักกฎหมายที่มีต่อบ่อเกิดของกฎหมายและวิธีศึกษาวิธีใช้ และบทบาทบัญญัติของกฎหมาย

ในระบบกฎหมาย Civil law นักกฎหมายมีความเชื่อว่า บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายมีฐานะเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ครอบคลุมไปถึงบรรดากรณีต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ประกอบด้วยเหตุผลและความเป็นธรรม โดยปกติการใช้กฎหมายจะเป็นการใช้กฎหมายตามตัวบทกฎหมาย แต่หากมีกรณีที่ตัวบทกฎหมายนั้นฝ่าฝืนต่อความเป็นธรรม ก็มีใช้จุดมุ่งหมายของกฎหมาย ถือเป็นช่องว่างของกฎหมาย ถือว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติเอาไว้โดยตรง ซึ่งนักกฎหมายต้องมีหน้าที่อุดช่องว่างของกฎหมายนี้ด้วยหลักความเป็นธรรม

ประเทศเยอรมันเป็นประเทศแรกที่บัญญัติรับรองหลักสุจริตเอาไว้ในกฎหมาย คำว่า “สุจริต” เป็นคำแปลมาจากศัพท์ภาษาลาตินว่า “bona fide” โดยภาษาอังกฤษเรียกว่า “good faith” ภาษาเยอรมันเรียกว่า “Treu and Glauben” แปลเป็นภาษาไทยว่า หลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ ประเทศเยอรมันถือว่าหลักสุจริตเป็นบทครอบจักรวาล (General Clause) ทำหน้าที่เป็นเครื่องวัดมาตรฐานควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมทุก ๆ เรื่อง เป็นมาตรฐานทางศีลธรรมในสังคม อันเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความไว้วางใจ และซื่อสัตย์ต่อกันรวมทั้งปกติประเพณีในสังคม เป็นการคาดหมายว่าคุณกรณีอีกฝ่ายที่ร่วมกันในสังคมเดียวกันควรปฏิบัติอย่างไร ความคาดหมายเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคล

ประเทศเยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ และออสเตรีย เห็นพ้องต้องกันว่า แนวคิดหลักสุจริตใช้ได้กับสังคมทุกแขนง การที่กฎหมายยอมรับและนำหลักสุจริตนี้มาปรับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวางเช่นนี้ ทำให้หลักสุจริตมีความศักดิ์สิทธิ์ (sacrosanct) มากที่สุด เช่น กฎหมายหนึ่งของประเทศเยอรมัน แม้กระทั่งหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (pacta sunt servanda) ซึ่งมีการนำหลักนี้มาใช้กันมากเพราะการบังคับสิทธิตามสัญญาต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้หลักการรักษาสัญญานี้เสมอ เพื่อให้สัญญามีความศักดิ์สิทธิ์บังคับกันตามที่ตกลงเอาไว้ได้ แต่หลักสัญญาต้องมีความศักดิ์สิทธิ์น้อยกว่าบังคับหลักสุจริตหมายความว่าตามระบบเรื่องหนึ่งของกฎหมายเยอรมันนั้น การบังคับใช้สิทธิตามสัญญาซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาต่าง ๆ ตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญานั้น หากฝ่าฝืนต่อหลักสุจริตแล้วการบังคับสิทธิให้เป็นไปตามสัญญาเป็นอันใช้ไม่ได้ เพราะถือว่าหลักสุจริตใหญ่กว่าหลักเสรีภาพในการทำสัญญานั้นเอง

๒. ความสำคัญของหลักสุจริต^{๖๐}

หลักสุจริตใช้เป็นมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม มุ่งเน้นผลประโยชน์ของส่วนรวม ความสำคัญของหลักทั่วไปนี้จำแนกได้ ดังนี้

๑. หลักสุจริตถือเป็นหลักทั่วไปที่เป็นรากฐานของกฎหมายแห่งทั้งระบบ เป็นการคาดหมายว่าคู่กรณีอีกฝ่ายที่รวมกันในสังคมเดียวกันควรปฏิบัติอย่างไร ความคาดหมายเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของบุคคลต่อบุคคล

๒. เป็นหลักสำคัญที่ให้ดุลพินิจแก่ศาลวินิจฉัยตามหลักความเป็นธรรม เพื่อกำหนดเป็นบรรทัดฐานของสังคม

หลักสุจริตจัดเป็นกฎหมายยุติธรรม อันนำมาซึ่งอำนาจการให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษาที่จะวินิจฉัยตัดสินว่าความเป็นธรรม แม้คู่ความจะไม่ยกขึ้นมาอ้าง ก็ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจนำความคิดทางศีลธรรมของสังคมเข้ามามีส่วนให้ความยุติธรรมนี้

๓. เป็นหลักที่ทำให้กระบวนการใช้กฎหมายปรับตัวเข้ากับสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง โดยมุ่งความยุติธรรมที่แท้จริงเป็นจุดมุ่งหมายก่อให้เกิดการพัฒนากฎหมายเฉพาะเรื่องนั้น

^{๖๐}www.geocities.com/toplegal2003/goodfaithsection1381.html.

หลักสุจริตมีส่วนพัฒนากฎหมาย เพราะกฎหมายต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้น การนำหลักสุจริตมาเสริมสร้างและอุดช่องว่างของกฎหมาย เป็นการพัฒนากฎหมายที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

ลักษณะทั่วไปของหลักสุจริตที่ปรากฏเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย

ลักษณะทั่วไปของหลักสุจริตเมื่อนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายมีดังนี้

๑. เป็นบทกฎหมายยุติธรรม

การปรับใช้บทบัญญัติของหลักสุจริตนี้ ผู้พิพากษาย่อมมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการหยิบยกขึ้นมาปรับใช้ได้เอง ทำให้ผู้พิพากษาพิจารณาพฤติการณ์เฉพาะเป็นกรณี ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่พิพาทมากที่สุด

๒. มีลักษณะเพื่อความไม่ชัดเจนและบัญญัติเป็นหลักทั่วไป

เป็นมาตรฐานทั่วไปที่ใช้เป็นเครื่องวัดความประพฤติของมนุษย์ในสังคมทุก ๆ กรณี

๓. ลักษณะการปรับใช้ตามเหตุผลของเรื่อง

การปรับใช้ลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์สภาพแวดล้อมของแต่ละคดี เป็นหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายต้องใช้วิจารณญาณ และดุลพินิจในการไตร่ตรองเพื่อให้ได้ความเป็นธรรม

๔. เป็นหลักกฎหมายที่มีมาตรฐานทางศีลธรรมสูง

หลักสุจริตนั้นเป็นเรื่องของความไว้วางใจของคนที่อยู่ร่วมกัน จึงเป็นมาตรฐานที่สูงกว่าหลักศีลธรรมอันดี มีมาตรฐานทางศีลธรรมสูง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของมหาชน ในระบบกฎหมายโรมัน แนวคิดของ Stoic มีอิทธิพลสำคัญต่อหลักสุจริตในกฎหมายโรมัน ต่อมาได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายของประเทศในภาคพื้นยุโรป แนวคิดและเจตนารมณ์ดังกล่าวก็ยังมีได้เปลี่ยนแปลงไป

๕. เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่เป็นมาตรฐานความเป็นธรรมในสังคม

การบังคับใช้กฎหมาย

การกระทำทุจริต และการกระทำไม่ทุจริต แต่ไม่สุจริต

ดังที่กล่าวมาแล้ว การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำทุจริต ไม่ทุจริต แต่ไม่สุจริต มีแนวคิดอย่างไร ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ขอบเขตแนวความหมายการใช้สิทธิโดยสุจริตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

บทบัญญัติของหลักสุจริตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายแพ่งของไทย โดยบัญญัติไว้ในบรรพทั่วไป กรณีการใช้สิทธิของบุคคลไม่ว่าเป็นการใช้สิทธิตามกฎหมายแพ่งหรือสิทธิตามสัญญา ซึ่งเป็นสิทธิที่มีกฎหมายรับรอง ล้วนต้องกระทำโดยสุจริต โดยต้นแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สวิส มาตรา ๕ และมาตรา ๔๒๑ ซึ่งถือเป็นแม่บทของหลักสุจริตในประมวลแพ่งและพาณิชย์ของไทย

“มาตรา ๕ การใช้สิทธิแห่งตนเองก็ดี การชำระหนี้ก็ดี บุคคลต้องกระทำโดยสุจริต”

“มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

มาตรา ๕ ของไทยมีเนื้อความเช่นเดียวกับมาตรา ๒ วรรคหนึ่ง ของประมวลกฎหมายแพ่งสวิสฯ ส่วนการใช้สิทธิโดยมิชอบ มาตรา ๔๒๑ มีเนื้อความเช่นเดียวกับมาตรา ๒ วรรคสอง ของประมวลกฎหมายแพ่งสวิสฯ

การใช้สิทธิโดยสุจริตในทางศาล

สิทธิ คือ ความชอบธรรมที่บุคคลสามารถใช้ยันกับผู้อื่นเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่พึงมีพึงได้ของบุคคลนั้น^{๑๐} กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิคือ ประโยชน์ที่บุคคลมีความชอบธรรมที่จะได้รับ ซึ่งกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ แยกพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิได้ ดังนี้

๑. สิทธิจะต้องเป็นความชอบธรรม คือถือว่าเป็นเรื่องของความถูกต้อง

สิทธิ ภาษาอังกฤษเรียกว่า “right” ภาษาเยอรมันเรียกว่า “Recht” และ “jus” ในภาษาลาติน ซึ่งหมายถึงความรับผิดชอบ หรือความถูกต้อง ถ้าคนอังกฤษบอกว่า “It is right.” หมายความว่า เป็นความถูกต้องที่จะทำ คำว่าสิทธิของเขากับความถูกต้องเป็นคำเดียวกัน

^{๑๐}สมยศ เชื้อไทย, รองศาสตราจารย์, ความรู้กฎหมายทั่วไป, คำอธิบายกฎหมาย วิชา
กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, อ้างถึงใน ปรีดี เกษมทรัพย์, กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ ๕, ๒๕๒๖,
น. ๘๓ - ๘๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด, ๒๕๔๘, น. ๑๓๐ - ๑๓๓.

กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว สิทธิไม่ใช่เพียงอำนาจ แต่จะต้องมีส่วนความถูกต้องในตัวเองด้วย จึงจะเรียกว่าสิทธิได้ ระบบกฎหมายเกือบทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า “สิทธิคือความชอบธรรมหรือความถูกต้อง” นอกจากในบางกรณีที่เป็นข้อยกเว้นเท่านั้น

๒. สิทธิจะต้องมีบุคคลเป็นผู้ถือสิทธิ ที่เรียกว่า “ผู้ทรงสิทธิ” ผู้ทรงสิทธิอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

๓. สิทธินั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ยันกับบุคคลอื่นได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีบุคคลอีกฝ่ายซึ่งตรงข้ามกับผู้ถือสิทธิ คือผู้มีหน้าที่

๔. สิทธิจะต้องมีเนื้อหา หมายความว่า จะต้องมีความที่เป็นประโยชน์ที่จะยืนยันคุ้มครองรักษา อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางทรัพย์สินที่เป็นสิ่งที่มีรูปร่าง หรือผลประโยชน์ในทางจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มรูปร่างก็ได้

ขอบเขตของการใช้สิทธิ

การใช้สิทธิในทางที่ผิด (abuse of right)^{๖๒}

ตามความคิดตั้งแต่เดิมจนกระทั่งปลายศตวรรษที่ ๑๙ เห็นว่าการใช้สิทธิ คือการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่เป็นการทำความเสียหายแก่ผู้อื่น

ในประเทศไทย พระยาเทพวิชูร กรรมการร่างประมวลกฎหมายคนสำคัญท่านหนึ่ง ได้อธิบายความหมายมาตรา ๕ นี้ เป็นหลักทั่วไปสำหรับผดุงความยุติธรรมในการที่คู่กรณีจะปฏิบัติต่อกันและกัน หรือในกรณีที่บุคคลจะใช้สิทธิของตน ในเมื่อกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างเขามีได้แสดงโดยละเอียดลอบถึงการปฏิบัติหรือทำกิจการใด ๆ บทนี้บัญญัติว่าให้ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้งเช่นเดียวกัน ศาสตราจารย์ Stammer นักปราชญ์ชาวเยอรมัน อธิบายว่า “กฎหมายจะต้องถืออุดมคติของสังคมเป็นมาตรฐาน หลักสุจริตก็คือ อุดมคติของสังคมนั้นเอง”^{๖๓}

สมยศ เชื้อไทย, รองศาสตราจารย์, ความรู้กฎหมายทั่วไป, คำอธิบายกฎหมาย วิชา
กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, อ้างถึงใน ปรีดี เกษมทรัพย์, กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ ๕, ๒๕๒๖,
น. ๘๓ - ๘๕, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด, ๒๕๔๘, น. ๑๕๐.
^{๖๓} เพิ่งอ้าง, น. ๑๕๔ - ๑๕๕.

วิเคราะห์แนวทางการปรับใช้บทบัญญัติการใช้สิทธิโดยสุจริตตามแนวศาลฎีกาไทย

ศาลฎีกาไทยยอมรับหลักเกณฑ์ทั่วไปคือ การใช้สิทธิหรืออ้างสิทธิตามที่กฎหมายรับรองตามปกติ เป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตเว้นแต่มีพฤติการณ์เจตนาหรือจงใจกลั่นแกล้งทำให้บุคคลอื่นเสียหาย (มาตรา ๔๒๑) เห็นได้ว่าศาลฎีกาถือเอาหลักสุจริตตามมาตรา ๕ เป็นแม่บทหลัก โดยมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๔๒๑ ขยายความประกอบ ความหมายของคำว่า “สุจริต” ยังถือตามหลักกฎหมายปิดปากตามหลักกฎหมายโรมันที่ว่า “ไม่มีผู้ใดถือเอาประโยชน์จากการกระทำที่ขัดแย้งกับการประพฤติดของตนที่ทำไว้ในอดีต” และหลักกฎหมายโรมันที่ว่า “ไม่มีผู้ใดถือเอาประโยชน์จากการกระทำผิดหรือไม่ชอบของตนเองได้” เป็นหลักวินิจฉัยโดยอาศัยบทบัญญัติการใช้สิทธิโดยสุจริต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวล้วนมีวัตถุประสงค์และลักษณะสำคัญพื้นฐานสอดคล้องไปในทางเดียวกัน และได้ปรากฏเป็นรูปธรรมตามหลักสุจริตในมาตรา ๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับเรื่องสุจริต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๐/๒๕๔๐ ในคดีอาญาศาลพิพากษาว่าคดีโจทก์ไม่พอฟังว่าจำเลยได้รู้เห็นสมคบในการรับโอนที่ดินโดยสุจริต และจำเลยก็นำสืบได้สมว่า ซื้อไว้โดยสุจริตใจแล้วชี้ขาดว่า หลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยเกี่ยวข้องกับการทุจริตนั้น ย่อมหมายความแต่เพียงว่าจำเลยมิได้มีเจตนาทุจริตอันเป็นความผิดในคดีอาญาเท่านั้น จะฟังว่าจำเลยได้รับโอนที่ดินนั้นโดยสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้

คำว่าทุจริตตามกฎหมายลักษณะอาญาต่างกับคำว่าสุจริตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น ในเรื่องได้ทรัพย์มา สำหรับตามกฎหมายลักษณะอาญาหมายความเพียงว่าไม่รู้สึกรู้ว่าทำการติดต่อกับผู้ร้าย ส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หมายความว่าไม่รู้หรือไม่ควรจะรู้สึกถึงความบกพร่องแห่งกรรมสิทธิ์ที่มีมาในอดีต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๐๙/๒๕๔๙

จำเลยซึ่งเป็นพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องบริษัท ส. และ ป. ที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโจทก์ ทั้งที่หนังสือพิมพ์ ด. ซึ่งบริษัท ส. เป็นเจ้าของและ ป. เป็นบรรณาธิการ ลงข้อความในหนังสือพิมพ์เป็นความเท็จ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ เป็นการใช้ดุลพินิจที่มีได้อยู่บนรากฐานของความสมเหตุสมผล แต่เป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ จึงเกินล้าออกนอกขอบเขตของความชอบด้วยกฎหมายและในฐานะที่จำเลยเป็นข้าราชการอัยการชั้นสูง จำเลยย่อมทราบดีถึงเกณฑ์วินิจฉัยมูลความผิดของพนักงานอัยการ การใช้ดุลพินิจผิดกฎหมายในกรณีนี้ จำเลย

เห็นได้อยู่ในตัวแล้วว่าเป็นการมิชอบและมีเจตนาเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหาย อีกทั้งเพื่อจะช่วยบริษัท ส. และ ป. มิให้ต้องโทษจากการกระทำความผิดของตนอีกด้วย จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคหนึ่ง

การกระทำของจำเลยที่เป็นความผิดคือการใช้อำนาจในฐานะพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโจทก์ ผลของการกระทำของจำเลยคือ โจทก์ในฐานะผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาตามกฎหมาย ดังนั้น โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดของจำเลยโดยตรง โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย

ตามฟ้องข้อ ๑ (ก) แม้ข้อความว่า “เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์” จะอยู่ต่อจากและติดข้อความว่า “...ผู้ต้องหาทั้งสองมีเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์” กล่าวคือเมื่ออ่านรวมกันมีข้อความว่า “...ผู้ต้องหาทั้งสองมีเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์” แต่การทำความเข้าใจข้อความในคำฟ้อง ต้องทำความเข้าใจในข้อความดังกล่าวประกอบข้อความส่วนอื่น ๆ ของคำฟ้องด้วย ซึ่งเห็นได้ว่าข้อความดังกล่าวเป็นข้อความสืบเนื่องจากการสั่งไม่ฟ้องคดีของจำเลยตั้งที่โจทก์บรรยายไว้อย่างชัดเจนในตอนต้น จึงเข้าใจได้อยู่ในตัวว่า ในการอ้างว่าจำเลยมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ โจทก์หมายถึงเจตนาที่สืบเนื่องจากการใช้อำนาจสั่งฟ้องคดีของจำเลย ฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ แล้ว

แนวทางการแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรม

ประเทศไทยได้มีแนวความคิดในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องคดีเกี่ยวกับหลักทรัพย์เพื่อคุ้มครองผู้ถือหุ้นรายย่อยมาใช้ในประเทศไทย โดยมีความเป็นมาและการดำเนินการ ดังนี้

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ของประเทศไทย

กระทรวงการคลังได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการดำเนินคดีแบบกลุ่มในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ พ.ศ.^{๖๔} มาเพื่อให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีดำเนินการ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

^{๖๔} หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค.๑๐๑๒/๓๔๒๐ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.

ในคราวประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๘ (ฝ่ายกฎหมาย) เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ ได้พิจารณาแล้วมีประเด็นอภิปรายและมติ ดังนี้^๕

ประเด็นอภิปราย

๑. การกำหนดให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ จะเป็นมาตรการหนึ่งในการเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ลงทุนรายย่อยในตลาดหลักทรัพย์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีเอง เนื่องจากผลของคำพิพากษาจะผูกพันสมาชิกของกลุ่มที่มีสิทธิเรียกร้องอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างเดียวกันที่มีได้เข้ามาในคดีด้วย

๒. ในปัจจุบันได้มีการนำหลักการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้ในการฟ้องคดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น จึงควรที่จะให้มีการนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินคดีตามกฎหมายอื่นที่มีผู้เสียหายจำนวนมากด้วย เช่น ความผิดตามกฎหมาย เรื่องละเมิดและผิดสัญญา กฎหมายแรงงาน กฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายการแข่งขันทางการค้า และกฎหมายที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ ซึ่งขณะนี้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากำลังดำเนินการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยรวมการดำเนินคดีแบบกลุ่มในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ไว้กับการดำเนินคดีแบบกลุ่มในกรณีอื่น ๆ ด้วย เพื่อมิให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มอยู่กระจัดกระจายตามกฎหมายต่าง ๆ

๓. ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ทนายความจะมีบทบาทสำคัญมากเพราะผลของคดีจะกระทบต่อสมาชิกจำนวนมาก จึงควรให้ศาลมีอำนาจตรวจสอบและถอดถอนทนายความที่ดำเนินการไม่เหมาะสมหรือขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ตามความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรม

มติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ

เห็นควรอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการดำเนินคดีแบบกลุ่มในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ พ.ศ. ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการ

^๕หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๒๔๓๕ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๓ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการดำเนินคดีแบบกลุ่มในการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ พ.ศ.

กฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งรวมพิจารณา ทั้งนี้ ได้รับความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประเด็นอภิปรายตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ไปประกอบการพิจารณาด้วย และส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๓ อนุมัติตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีคณะที่ ๘ (ฝ่ายกฎหมาย) และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดำเนินการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไป

การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้กำหนดแผนพัฒนากฎหมายประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้มีการเสนอร่างกฎหมายตามแผนพัฒนากฎหมายดังกล่าว โดยมีร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตามแผนดังกล่าวและจัดทำรายละเอียดตามตารางสรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนพัฒนากฎหมาย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รวมทั้งได้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อประกอบการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายด้วย^{๖๖}

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม) เสร็จแล้ว โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ยืนยันความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วยแล้ว

ต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่าตามที่ได้ส่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม) ไปเพื่อคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไปแล้วนั้น คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๔ ลงมติรับทราบผลการ

^{๖๖}หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๑๓๙๒ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔ และที่ นร ๐๙๐๑/๓๙๔๔ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เรื่อง เสนอร่างกฎหมายตามแผนพัฒนากฎหมาย ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๘.

ประชุมคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร วันพุธที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๔ ซึ่งให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม) ต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อบรรจุระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน ทั้งนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปเพื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไปแล้วในขณะนี้

ประวัติความเป็นมา (History)

ผู้พิพากษา Kathryn Werdegar ของ The Supreme Court ของแคลิฟอร์เนีย (Justice Kathryn Werdegar of the Supreme Court) บันทึกไว้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๙ ว่า Class action ปรากฏขึ้นในศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา (The U.S. State Courts) จากทฤษฎีความเป็นธรรมโดยผู้ทำหน้าที่เสมือนตัวแทน (The equitable doctrine of virtual representation) ที่ว่าบุคคลที่ไม่ใช่คู่สัญญาจากการกระทำที่เกิดขึ้น แต่สมควรที่จะได้กระทำการเสมือนเป็นตัวแทน และจะผูกพันด้วยคำพิพากษาเช่นกัน ถ้าเขาจะได้รับผลประโยชน์เพียงพอกจากคู่สัญญา (A person who was not a party to an action was deemed to have virtually represented, and thus bound by the judgment if his or her interests had received adequate representation by a party.)

ทฤษฎีนี้เริ่มต้นพัฒนาจากการให้ศาล equity มีคำพิพากษาถึงที่สุดถึงผลประโยชน์ด้านทรัพย์สินของผู้ตาย ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น หรือที่ซึ่งแม้ศาลจะไม่มีเขตอำนาจศาลเหนือผู้ถือหุ้นในผลประโยชน์ต่าง ๆ (The doctrine was originally developed to enable courts of equity to make a final resolution of all party interests in a deceased person's estate, including contingent interests, even where the court did not have or could not obtain jurisdiction over all the potential holders of the contingent interests.)

Class Action ของรัฐบาลกลาง มีการพัฒนาแยกออกจากกฎของ The Federal equity rules ที่ปรับปรุงใหม่ คำพิพากษาในตอนต้นของศาล Equity เช่น คดี West v. Randall ๑๘๒๐ วินิจฉัยว่าต้องให้บุคคลทุกคนทั้งหมดที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง จึงจะเป็นคู่ความนำคดีมาฟ้องร้อง (Required all materially interested persons to be made parties to the suit) กฎเก่าแก่ที่สุดของ Class Action คือ Equity Rule 48 แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. ๑๘๓๓ ซึ่งอนุญาตให้ฟ้องคดีโดยผู้กระทำการแทน ในกรณีที่มีปัจเจกบุคคลเป็นคู่ความจำนวนมาก และปัจจุบันถือเป็นลักษณะรูปแบบแรกของการฟ้องคดีแบบ Class Action ในเรื่องจำนวน (numerosity) อย่างไรก็ตาม กฎนี้ไม่ได้อนุญาตให้คดีมีผลผูกพันถึงคู่ความที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันที่ไม่ได้

ปรากฏตัวด้วย (This rule did not allow such suits to bind similarly situated absent parties.) ภายใน ๑๐ ปี The Supreme Court ได้ตีความว่า กฎนี้สามารถใช้กับคู่ความที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันที่ไม่ได้ปรากฏตัวด้วย (The Supreme Court interpreted the rule in such a way so that it could apply to absent parties under certain circumstances.) ในต้นศตวรรษที่ ๒๐ Equity Rule 48 ได้ถูกแทนที่ด้วย Equity Rule 38 ในส่วนของการแก้ไขปรับปรุงครั้งใหญ่ของ The Equity Rules และในปี ค.ศ. ๑๙๓๘ เมื่อศาลของรัฐบาลกลางได้รวมระบบวิธีพิจารณากฎหมายและความเป็นธรรม (merged legal and equitable procedural system in 1938) Equity Rule 38 ได้กลายเป็น Rule 23 ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของรัฐบาลกลาง (Equity Rule 38 became Rule 23 of The Federal Rules of Civil Procedure.)

การแก้ไขปรับปรุงครั้งใหญ่อีกครั้งในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ได้เปลี่ยนแปลงถึงระดับลงรากลึก (radically transformed) Rule 23 และสร้างรูปแบบการแสดงเจตนาเลือกออกจากกลุ่มเป็นมาตรฐานของทางเลือก (made the Opt – out class action the standard option) สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เห็นแตกต่างที่สุดและมีชื่อเสียงที่สุดในรูปแบบของการฟ้องคดีแบบ Class Action ด้วยกันของสหรัฐอเมริกา (This is the most unique and well – known feature of contemporary U.S. Class Actions.) และผูกพันสมาชิกทุกคนที่ไม่ได้ปรากฏตัว ยกเว้นบุคคลเหล่านั้นมาปรากฏตัวต่อศาล และแสดงให้ปรากฏชัดเจนว่าไม่ต้องการผูกพันกับผลของคำพิพากษา (where they generally bind all absent members of the class unless those persons appear before the court and expressly indicate their desire not to be bound by it outcomes.) ส่วนใหญ่ Class Action จะถือว่าการแสดงเจตนาเลือกขอเข้ามาในกลุ่มเป็นสิ่งที่มาก่อน และการแสดงเจตนาเลือกออกจากกลุ่มเป็นข้อยกเว้น (Most class actions prior to that point were Opt – in class actions, and opt – out was the exception.) แต่ไม่ถือว่าเป็นกฎ (not the rule)

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ The Supreme Court ของสหรัฐอเมริกาได้สะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลกลางที่เน้นการอนุญาโตตุลาการ (The Federal policy favoring arbitration) นักกฎหมายได้ตอบสนองนโยบายดังกล่าว โดยเพิ่มบทบัญญัติการดำเนินคดีแบบ Class Action ไว้ในสัญญาคุ้มครองผู้บริโภค เรียกว่า ผู้สละการกระทำร่วมกันที่เกิดขึ้น (Collective action waivers) ในปี ค.ศ. ๑๙๙๙ เวทีอนุญาโตตุลาการแห่งชาติ (The National Arbitration Forum) ได้เริ่มให้คำปรึกษาว่า สัญญาได้สละสิทธิให้แก่กลุ่มโดยสมบูรณ์

(The contracts waive the right to a class action completely.) และบทบัญญัติดังกล่าวแพรวหลายมาก ในขณะที่เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๐๓ สถานะทางกฎหมายของสัญญาเหล่านี้ยังไม่ชัดเจน และศาลได้ผสมผสานความคิดเห็นนี้ และบางครั้งก็ไม่เห็นด้วยกับความเห็นนี้ด้วย (The legal status of these contracts is unclear, and courts have rendered mixed and sometimes contradictory opinions.)

ข้อดีและข้อเสียของ Class Action (Advantages and criticisms of class actions)

ข้อดีของ Class Action (Advantages of class actions)

มีข้อดีหลายประการ เนื่องจากจะรวมข้อเรียกร้องของปัจเจกบุคคลจำนวนมากมาเป็นการฟ้องคดีเพียงคดีเดียว โดยการกระทำแทน (Aggregate a large number of individualized claims into one representational lawsuit.) ดังนี้

๑. การรวมตัวดังกล่าว จะเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการทางกฎหมาย เพราะเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีที่ต่ำกว่า (Aggregation can increase the efficiency of the legal process, and lower the costs of litigation.) ในคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงร่วมกัน การรวมข้อเรียกร้องเข้าสู่กลุ่มจะหลีกเลี่ยงความจำเป็นและการสูญเสียเวลาในการสืบพยานเดียวกันซ้ำ ๆ ซึ่งสามารถเปิดเผยและใช้ได้กับประเด็นของแต่ละคดี (In cases with common questions of law and fact, aggregation of claims into a class action may avoid the necessity of repeating “days of the same witnesses, exhibits and issues from trial to trial.”)

๒. Class Action จะแก้ไขปัญหาการชดเชยเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ปัจเจกบุคคลไม่อาจจัดหาค่าใช้จ่ายมาดำเนินการโดยลำพังเพื่อฟ้องเรียกร้องสิทธิ (A Class Action may overcome the problem that small recoveries do not provides the incentive for any individual to bring a solo action prosecuting his or her rights.) และทำให้เชื่อมั่นว่า จำเลยซึ่งกระทำความเสียหายขยายเป็นวงกว้าง แต่ความเสียหายที่เกิดกับโจทก์ ซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลแต่ละคนเป็นจำนวนน้อย โจทก์ทุกคนจะได้รับชดเชยค่าเสียหาย เช่น ผู้ถือหุ้นเป็นพัน ๆ รายในบริษัทมหาชน อาจจะเสียหายเป็นจำนวนเล็กน้อยมากสำหรับการแยกฟ้องคดี แต่ Class Action มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานในนามของผู้ถือหุ้น บางครั้ง Class Action มีความสำคัญยิ่งกว่าการชดเชยค่าเสียหาย

ก็คือ การดูแลข้อเรียกร้องของกลุ่มซึ่งเป็นหนทางเดียวในการบังคับเรียกค่าใช้จ่ายในการกระทำผิดจากผู้กระทำผิดเพื่อยับยั้งการกระทำผิดในอนาคต (Perhaps even more important than compensation is that class treatment of claims may be the only way to impose the costs of wrongdoing on the wrongdoer, thus deterring future wrongdoing.)

๓. ทูทที่จำกัด (Limited Fund) Class Action ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าโจทก์ จะได้รับการเยียวยา และโจทก์ที่ฟ้องร้องก่อนจะไม่ทำลายทุนของทรัพย์สินทั้งหมดจนกว่าโจทก์ อื่น ๆ จะได้รับชดใช้ค่าเสียหาย (A Class Action ensures that all plaintiffs receive relief and that early – filing plaintiffs do not raid the fund of all its assets before other plaintiffs may be compensated.)

๔. Class Action หลีกเสี่ยงสถานการณ์ที่ศาลจะกำหนดกฎเกณฑ์ที่ แตกต่างกัน อันจะก่อให้เกิดมาตรการที่ไม่สอดคล้องกันแก่จำเลยในการปฏิบัติตามคำพิพากษา (A Class action avoids the situation where different court rulings could create “incompatible standards” of conduct for the defendant to follow.)

แม้ว่า Class Action จะมีผลเหนือกว่าการฟ้องคดีโดยปัจเจกบุคคล แต่ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละคดี และการพิจารณาของศาลในการรับรองกลุ่มสมาชิก คณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับ Rule 23 (The Advisory Committee Note to Rule 23) ให้ความเห็นเห็นว่า โดยทั่วไปการละเมิดต่อคนหมู่มากไม่เหมาะสมที่คำพิพากษาจะดูแลกลุ่มได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง (Mass torts are ordinary “not appropriate” for class treatment.) เนื่องจากข้อเรียกร้องจากการละเมิดโดยมากจะเกี่ยวกับการกระทำละเมิด และความเสียหายต่อปัจเจกบุคคลเป็นพื้นฐาน ผู้ที่ไม่ปรากฏตัวจะไม่ถูกขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวให้สามารถเรียกร้องความยุติธรรมด้วยตนเอง

สำหรับคำนำของพระราชบัญญัติ The Class Action Fairness 2005 ที่ผ่าน โดยสภาองเกรสของสหรัฐอเมริกา ดังนี้ การฟ้องคดีแบบ Class Action เป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าของระบบกฎหมาย โดยอนุญาตให้มีการฟ้องร้องที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพแก่คู่ความจำนวนมาก และเป็นกรรวมข้อเรียกร้องทั้งหลายให้เป็นการดำเนินการหนึ่งเดียว เพื่อฟ้องร้องจำเลยที่เป็นต้นเหตุทำให้เกิดความเสียหาย (Class Action lawsuits are an important and valuable part of the legal system when they permit the fair and efficient resolution

of legitimate claims of numerous parties by allowing the claims to be aggregated into a single action against a defendant that has allegedly caused harm.)

ข้อเสียของ Class Action (Criticism of class actions)

มีข้อเสียจำนวนมากในการฟ้องคดีแบบ Class Action คำนำของ The Class Action Fairness Act กล่าวว่า การฟ้องคดี Class Action ที่ไม่ถูกต้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะเป็นโทษต่อสมาชิกกลุ่ม หรือความรับผิดชอบของจำเลย และมีผลกระทบต่อวงการธุรกิจและความเชื่อมั่นของระบบกระบวนการยุติธรรมในประเทศ (The Preamble to the Class Action stated that some abusive class actions harmed class members with legitimate claims and defendants that have acted responsibly ; adversely affected interstate commerce ; and undermined public respect for the country's judicial system.)

การที่สมาชิกกลุ่มได้รับประโยชน์น้อยมากหรือไม่ได้รับประโยชน์เลย (Class members often receive little or no benefit from class actions.) เช่น การต้องจ่ายค่าใช้จ่ายจำนวนมากศาลให้แก่ทนายความในขณะที่ออกจากสมาชิกกลุ่ม หรือการได้รับผลตอบแทนที่ไม่เป็นธรรมจากการต้องเสียค่าใช้จ่ายแก่สมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ และความสับสนจากการเผยแพร่ข่าวสาร ทำให้สมาชิกกลุ่มไม่เข้าใจเพียงพอและไม่สามารถใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา การฟ้องคดี Class Action บางครั้งผูกพันสมาชิกกลุ่มทั้งหมดด้วย ข้อเรียกร้องที่เล็กน้อย (a low settlement) โดยวิธีการจ่ายคูปองข้อเรียกร้อง (Coupon settlement) ซึ่งอนุญาตให้โจทก์ได้รับประโยชน์จำนวนเล็กน้อย เช่น จ่ายเช็คจำนวนเล็กน้อย หรือจ่ายคูปองสำหรับการให้บริการในอนาคต หรือสินค้าจากบริษัทของจำเลย ซึ่งเป็นวิธีการที่จำเลยจะกำหนดความรับผิดชอบล่วงหน้า โดยการแยกประชาชนจำนวนมากโดยการแยกการฟ้องร้องคดี โดยเห็นว่าได้มีการกำหนดการชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสมแล้ว อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่บังคับให้อำนาจศาลรับรองข้อเรียกร้องของกลุ่มและคดีส่วนใหญ่ให้ออกาสสมาชิกกลุ่มที่จะแสดงเจตนาเลือกออกจากกลุ่ม ทั้ง ๆ ที่การแจ้งให้แสดงเจตนาเลือกออกจากกลุ่มอาจจะไม่ได้รับการตระหนักถึงสิทธิดังกล่าว เพราะบุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับการแจ้ง ไม่ได้อ่าน หรือไม่เข้าใจ (Existing law requires judicial approval of all class action settlements, and in most cases class members are given a chance to Opt - out of class settlement, though Class members, despite opt - out notices, may be unaware of their right to Opt - out because they did not receive the notice, did not read it, or did not understand it.)

The Class Action Fairness Act 2005 ได้ตระหนักถึงข้อนี้ จึงได้บัญญัติให้มีผู้เชี่ยวชาญอิสระที่จะตรวจสอบการรับรองต่าง ๆ ก่อนที่ศาลจะให้การรับรอง เพื่อให้เชื่อมั่นว่าข้อเรียกร้องนี้จะมีคุณค่าต่อสมาชิกกลุ่ม ยิ่งกว่านั้น ถ้ามีการกำหนดวิธีการเรียกร้องไว้ในคูปอง นักกฎหมายก็จะนำค่าใช้จ่ายรวมไว้ในคูปอง เพื่อเรียกร้องจากผู้ต้องชดใช้ค่าเสียหายด้วย

Class Action โดยฝ่ายจำเลย (Defendant Class action)

โดยปกติแม้ว่าโจทก์จะฟ้องคดีเป็นกลุ่ม แต่กรณีที่จำเลยต่อสู้คดีเป็นกลุ่มก็มีเช่นกัน (Although normally plaintiffs are the class, defendant class actions are also possible.) เช่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ พระระดับสมณศักดิ์เป็นพระคาทอลิกของ Portland ถูกฟ้องว่าล่วงละเมิดทางเพศอย่างอื้อฉาว พระระดับต่ำกว่าสมณศักดิ์ทั้งหมดได้เข้าเป็นกลุ่มจำเลยเพื่อรับรองข้อต่อสู้ กรณีนี้ทั้งโจทก์และจำเลยได้รวมตัวกันพิสูจน์ความจริงในศาล การดำเนินการเช่นนี้ ทั้งโจทก์และจำเลยต่างดำเนินคดีแบบ Class Action เรียกว่า การดำเนินคดีแบบ Class Action ทั้ง ๒ ฝ่าย (a bilateral class action)

Class Actions กับ Mass actions

ในการดำเนินการแบบ Class Action โจทก์ต้องดำเนินการให้ศาลได้รับรองคดีในนามของกลุ่มที่มีสถานการณ์เดียวกัน ไม่ใช่โจทก์ในทุกคดีจะได้รับการยอมรับหรือรับรองดังกล่าว ในกระบวนการนี้ทนายความจะพยายามให้บุคคลต่าง ๆ ที่มีสถานการณ์เดียวกันลงนามเป็นลูกความ ทนายความจะรวมข้อเรียกร้องของบุคคลเหล่านี้เป็นข้อเรียกร้องเดียวซึ่งเรียกว่า mass action (Plaintiff's counsel can then join the claims of all of these persons in one complaint, a so – called “mass action”.) Mass Action จะดำเนินการในรายละเอียดนอกเหนือจาก Class Action โดยสามารถเสนอวิธีการที่ซับซ้อนยุ่งยากทั้งฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย หรือศาล เช่น ข้อเรียกร้องอาจกำหนดให้มีการประนีประนอมกับทนายความหรือผู้กระทำการแทนการตรวจสอบของศาล และการบอกกล่าว (Mass Action operate outside the detailed procedures laid out for class actions, they can pose special difficulties for both plaintiffs, defendants, and the courts.) แต่อาจจะไม่สามารถดำเนินการได้ทุกเรื่องโดย Mass Action บางรัฐอนุญาตให้ทนายความโจทก์ดำเนินการได้โดยคะแนนเสียงข้างมาก บางรัฐ เช่น New Jersey ต้องการให้โจทก์รับรองข้อเรียกร้อง โดยให้โจทก์สามารถเรียกร้องในส่วนของผู้เสียหายบุคคลได้ด้วย

Class Action ในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี อินเดีย เนเธอร์แลนด์ สเปน และสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น

การเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อมรับกฎหมายใหม่ในแวดวงที่เกี่ยวข้องที่จะมีขึ้นเพื่อประชาชนทั่วไป ซึ่งรวมถึงผู้ลงทุนในตลาดทุนด้วย^{๓๓} ได้แก่

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม หรือ Class Action มีใช้อยู่ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย โดยการฟ้องแบบ Class Action คือ การฟ้องร้องของผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะเป็นเพียงคนเดียวหรือหลายคนฟ้องคดีเพื่อประโยชน์ของบุคคลจำนวนมาก ที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเดียวกัน (Common law & Common fact) ดังนั้น เฉพาะธุรกรรมในตลาดทุน การฟ้องร้องแบบ Class Action จะเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยสามารถจะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายหลักทรัพย์ เพื่อตนเองและผู้ลงทุนคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าระบบการฟ้องร้องที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องร้องบริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ที่ปกปิดหรือบิดเบือนข้อมูล ตกแต่ง งบการเงิน หรือฟ้องร้องบุคคลที่สร้างราคาหรือเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่ทำให้ผู้ลงทุนเสียหาย

อย่างไรก็ดี ความสำเร็จของคดี Class Action ไม่ใช่เพียงมีกฎหมายขึ้นมารองรับเป็นการเฉพาะเท่านั้น หากแต่ยังต้องมีปัจจัยอื่นควบคู่ด้วย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจและเตรียมพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. การพิสูจน์หลักการทั่วไป ผู้ถือหุ้นที่จะฟ้องคดีต้องพิสูจน์ต่อศาลได้ว่าตนและบุคคลในกลุ่มได้รับความเสียหายจากการกระทำของกิจการจริง เช่น เมื่อกิจการตกแต่งงบการเงิน ผู้ถือหุ้นที่จะเป็นโจทก์ฟ้องกิจการต้องแสดงได้ว่า ตนซื้อหรือขายหุ้นจากข้อมูลที่เป็นเท็จในงบการเงินนั้น แล้วทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งการพิสูจน์เรื่องเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะโดยทั่วไปผู้ลงทุนมักตัดสินใจซื้อหรือขายหุ้นด้วยปัจจัยต่าง ๆ นานา ดังนั้น การจัดเก็บหลักฐานที่ใช้ในการตัดสินใจและหลักฐานการซื้อขายจึงเป็นเรื่องสำคัญ

^{๓๓}Class Action : อีกหนึ่งตัวช่วยของผู้ลงทุน, sgoffice@sec.or.th

๒. ระบบทนายความ ทนายความจะเป็นฟันเฟืองที่สำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จของการฟ้องร้องแบบ Class Action อย่างยิ่ง เช่น ในสหรัฐอเมริกา คดี Class Action มักจะเกิดจากการริเริ่มของทนายความ ซึ่งทนายความจะถือว่าการทำงานนี้คือ การลงทุนประเภทหนึ่ง โดยทนายความออกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ล่วงหน้าแทนโจทก์ไปก่อน รวมถึงต้องรวบรวมจำนวนผู้เสียหายให้มากพอที่ศาลจะเห็นว่าเป็นคดีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นในวงกว้าง จึงจะยอมรับให้เป็นคดี Class Action ได้ สำหรับผลตอบแทนของทนายความนอกเหนือจากค่าความตามปกติแล้ว ในต่างประเทศศาลจะกำหนดค่าตอบแทนพิเศษ (Court Award Fee) ให้แก่ทนายความด้วย ซึ่งคิดเป็นประมาณ ๑ ใน ๓ ของเงินที่เรียกจากจำเลย ค่าตอบแทนดังกล่าวจึงถือเป็นแรงจูงใจแก่ทนายความในการดำเนินคดีประเภทนี้

๓. การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การฟ้องคดี Class Action ผู้เสียหายที่มีข้อเท็จจริงภายใต้ข้อกฎหมายเดียวกันจะถูกนับรวมเป็นสมาชิกกลุ่มโดยอัตโนมัติ และหากผู้เสียหายรายใดไม่ต้องการฟ้องหรือต้องการแยกฟ้องเอง จะต้องแสดงสิทธิขอลออกจากกลุ่ม (Opt-out) ในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้น ทนายความจึงมีอีกหน้าที่ที่จะต้องกระจายข่าวการฟ้องร้องให้รู้โดยทั่วถึงกัน เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับทราบข่าวเกี่ยวกับการฟ้องคดีและสิทธิในการขอลออกจากกลุ่ม

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม Class Action^{๖๔} หมายถึง บุคคลผู้กระทำการแทน และเพื่อประโยชน์ของบุคคลอีกคนหนึ่ง บุคคลผู้ดูแลการดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมายของบุคคลอีกคนหนึ่ง การดำเนินคดีแบบกลุ่มใช้สำหรับคดีที่มีผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก โดยที่ศาลอนุญาตให้ผู้เสียหายคนใดคนหนึ่งเป็นผู้เสียหายที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้น สามารถที่จะดำเนินคดีแทนกลุ่มได้

สาระสำคัญของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

๑. ต้องมีสมาชิกกลุ่ม คือ กลุ่มบุคคลซึ่งจะเป็นผู้เสียหายอย่างเดียวกัน แล้วก็ปัญหาสิทธิต่าง ๆ หรือว่าปัญหาข้อกฎหมายทำนองเดียวกัน หรืออย่างเดียวกัน เป็นจำนวนมาก

๒. ศาลอนุญาตให้สมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินคดีแทน

๓. ผลของคำพิพากษาจะผูกพันสมาชิกกลุ่มทั้งหมด ศาลยกฟ้องว่าแพ้กี้แพ้วด้วยกัน ชนงะก็ชนงะด้วยกัน

^{๖๔}<http://www.thaijustice.com/webboard.asp?sub=o&id=1377038>, วันที่ ๒/๓/๒๕๕๓.

หลักเกณฑ์การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของ Class Action

ประเทศที่ใช้ Class Action จะมีการดำเนินคดีกับ Class Action ๒ ระบบ ดังนี้

๑. การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งเพื่อขอเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม Option-in : หลักการนี้ สมาชิกต้องแสดงเจตนาเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มถึงจะมีผลผูกพัน คนที่ไม่เข้า ไม่เกี่ยวข้อง คนที่ไม่ได้แสดงเจตนาเข้ามา จะไม่เกี่ยวข้อง เรียกว่า Option-in : ซึ่งผลของคำพิพากษาจะผูกพัน เฉพาะคนที่แสดงเจตนาเข้ามาเท่านั้น

๒. การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มโดยผลของกฎหมาย Option-out : หลักการนี้ สมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่งมายื่นคำร้องต่อศาลว่าจะดำเนินคดีแบบ Class Action แทนกลุ่ม สมาชิกทั้งหมด โดยที่คนที่มีผลประโยชน์ได้เสียในกลุ่มอย่างเดียวกันไม่ต้องทำอะไรเลย ก็ต้องผูกพันไปตามผลของคำพิพากษา แพ้ก็ต้องแพ้ด้วย ชนะก็ชนะด้วย แต่ถ้าไม่ต้องการให้ผูกพัน ก็ต้องมาแสดงเจตนา ก่อน เรียกว่า Option - out จะเห็นว่า กรณีแรกต้องแสดงเจตนาเข้า แต่กรณีหลังไม่ต้องแสดงเจตนา ถ้าไม่ต้องการให้ผูกพันก็ต้องแสดงเจตนาออก ซึ่งประเทศไทย ใช้ระบบ Option-out

หลักเกณฑ์ที่ศาลจะอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

๑. จะต้องสมาชิกของกลุ่มเป็นจำนวนมาก เช่น คดีสิ่งแวดล้อม คดีแรงงาน คดีละเมิด คดีสัญญาที่มีคนกลุ่มบุคคลจำนวนมากมีสมาชิกเป็นจำนวนมาก

๒. มีปัญหาข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน เช่น แรงงาน โรงงาน มีพนักงาน ๑๐,๐๐๐ คน เรียกร้องโบนัสอย่างเดียวกันก็ฟ้องแบบ Class Action ได้ หรือว่าการละเมิดสิ่งแวดล้อมรวมกันมีประชาชนเสียหายเป็นจำนวนมากฟ้องคดีแบบ Class Action ได้

๓. ข้อเรียกร้อง หรือข้อต่อสู้ของคุณซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่มจะต้องเป็นข้อเรียกร้อง หรือข้อต่อสู้ประเภทเดียวกันกับสมาชิกกลุ่ม

๔. คุณความซึ่งจะมาเป็นผู้แทนกลุ่มต้องแสดงให้ศาลเห็นว่าสามารถที่จะปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มได้

๒. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒

นอกจากนี้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่เป็นรัฐวิสาหกิจ กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ จึงมีข้อกำหนดที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“พนักงาน” หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้นอกจากผู้เป็นเจ้าของพนักงานอยู่แล้วตามมากฎหมาย

มาตรา ๔ ผู้ใดเป็นพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสียต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๕ ผู้ใดเป็นพนักงาน ใช้อำนาจในหน้าที่โดยมิชอบ ช่มชู้ใจหรือจงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

มาตรา ๖ ผู้ใดเป็นพนักงาน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือประหารชีวิต

มาตรา ๗ ผู้ใดเป็นพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในหน้าที่โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งตนได้เรียก รับหรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นพนักงานในหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๘ ผู้ใดเป็นพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในหน้าที่โดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่องค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา ๙ ผู้ใดเป็นพนักงาน มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสีย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๐ ผู้ใดเป็นพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่าย เพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

มาตรา ๑๑ ผู้ใดเป็นพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐได้ลงทุนจัดตั้งองค์การและหน่วยงานอื่น และในบางกรณีได้เข้าถือหุ้นในบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ที่ลงทุนได้ลงไปหรือหุ้นที่รัฐได้ถือไว้เป็นทรัพย์สินของชาติ และเนื่องด้วยองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และหน่วยงานดังกล่าวไม่ต้องถูกผูกมัดให้ปฏิบัติตามระเบียบราชการโดยเคร่งครัด หากผู้ปฏิบัติงานไม่อยู่ในข่ายการควบคุมหรือถูกลงโทษอย่างหนักเมื่อกระทำความผิดแล้ว อาจทำให้การดำเนินงานขององค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และหน่วยงานประสบความล้มเหลว และเกิดความเสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง จึงสมควรมีกฎหมายกำหนดโทษสำหรับพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงโทษทางอาญาของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว มีโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิต แต่ในความเป็นจริง กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ระดับบริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หาได้เกรงกลัวความผิดที่รุนแรงดังกล่าวไม่ ทั้งนี้ เพราะการขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานในการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันของภาครัฐที่มีผลงานน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ได้ก่อขึ้น รวมทั้งความล่าช้าในการทำงานของกระบวนการยุติธรรม (กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้) จึงไม่สามารถยับยั้งการทุจริตคอร์รัปชันได้ ดังนั้น หนทางการแก้ไขปัญหานี้ จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานการปราบปรามทุจริตภาครัฐให้ได้

แนวทางการแก้ไขปรับปรุงประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงาน ปราบปรามทุจริตภาครัฐ

๑. ความจริงใจในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเหตุที่บทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์
และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดโทษไว้ครอบคลุมและรุนแรงอยู่แล้ว แต่การบังคับใช้
ยังไม่ปรากฏประสิทธิผลและประสิทธิภาพเท่าใดนัก ดังนั้น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์
และตลาดหลักทรัพย์ที่มีหน้าที่โดยตรงตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
พ.ศ. ๒๕๓๕ จะต้องทำหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์อย่างเข้มงวด และดำเนินคดีให้รวดเร็ว ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น
ต่อนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ว่าเป็นแหล่งลงทุนที่แท้จริง ไม่ใช่แหล่งของการเก็งกำไรที่ได้มา
โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. การไม่เลือกปฏิบัติของเจ้าพนักงาน โดยต้องตั้งมั่นอยู่ในหลักนิติธรรม (Rules
of law) อย่างเคร่งครัด

๓. การไม่ทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการปราบปรามการคอร์รัปชัน

๔. การดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ของกระบวนการยุติธรรมที่มี
อำนาจหน้าที่ในการปราบปรามคอร์รัปชันทุกองค์กร กำหนดกรอบระยะเวลาของการพิจารณา
ดำเนินการ เช่น การดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษผู้กระทำความผิดจนถึงชั้นฟ้องร้องไม่ควร
เกิน ๖ เดือน การฟ้องร้องจนถึงตัดสินคดีไม่ควรเกิน ๖ เดือน เป็นต้น

๕. การเสริมสร้างความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้รู้เท่าถึงการทุจริตคอร์รัปชัน
ในรูปแบบที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น จนยากที่จะปราบปรามได้ หากไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

๖. รัฐต้องจริงจังในการสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่
ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเพียงพอ

๗. หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันจะต้องสร้าง
ความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนให้ได้ว่า สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนในการปราบปรามการ
ทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมั่นดังกล่าวจะกระทำได้โดยสร้าง
ผลงานการปราบปรามคอร์รัปชันรายใหญ่ที่มีความเสียหายมากให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน

๘. ผลักดันให้นำเรื่อง Class Action ให้มีการบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่าง
เป็นรูปธรรม เพื่อความเข้มแข็งของภาคประชาชนอันเป็นพลังในการตรวจสอบและปกป้อง
ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อารยคุณพินิจ : คุณพินิจบนฐานปรัชญาอารยยะ

ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์*

ความสุขของบ้านเมืองเราจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับความร่วมแรงร่วมใจจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างพร้อมเพรียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่กฎหมายได้มอบอำนาจให้ใช้ดุลพินิจในการมีสิทธิเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดหรือไม่กระทำการสิ่งใด เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม อาทิ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา ตำรวจ ข้าราชการ ด้วยว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้

*นักวิชาการอาวุโส ศูนย์ศึกษาธุรกิจและรัฐบาล มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

เป็นกลไกสำคัญต่อการจรรโลงสรรค์สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจของตนเองตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและอยู่ภายใต้กรอบครรลองครองธรรมที่ดีของสังคม

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการใช้ดุลพินิจผิดพลาดของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเหล่านี้ก็ยังคงมีให้เห็นและเกิดขึ้นอยู่เสมอในสังคมไทย สาเหตุสำคัญเกิดจากการที่กฎหมายมิได้ระบุดูแลครอบคลุมในทุกเรื่อง ทุกกรณี ทุกสถานการณ์ แต่ให้กรอบอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้ดุลพินิจสามารถเลือกตัดสินใจกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด โดยใช้วิจารณญาณอย่างมีเหตุมีผล มีอิสระในการพิจารณาเลือกตัดสินใจตามความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในแต่ละกรณี ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเลือกใช้ดุลพินิจอย่างไรก็ถือว่าถูกต้อง หากการใช้ดุลพินิจนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ตรงตามความมุ่งหมาย หรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย และชอบด้วยเหตุด้วยผล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวม

การที่กฎหมายเปิดช่องให้ผู้ใช้ดุลพินิจสามารถใช้ดุลพินิจได้โดยที่มิได้มีกฎหมายระบุดูแลครอบคลุมทุกเรื่องในรายละเอียดนี้เอง ทำให้บางครั้งเป็นเหตุให้ผู้ใช้ดุลพินิจปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจของตนเองผิดพลาด หรือกฎหมายเรียกว่าการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน อาทิ การขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายที่ดีพอ การมีอคติลำเอียง ตัดสินบน ถูกแทรกแซง หรือความเกรงกลัวอิทธิพลมืด

การใช้ดุลพินิจที่ผิดพลาดเหล่านี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ยกตัวอย่าง การใช้ดุลพินิจพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่เป็นธรรม ทำให้ได้ข้าราชการที่ขาดความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งระดับสูง ส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติบ้านเมืองโดยรวม หรือการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการอย่างมีอคติ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้คนทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ คนทำดีขาดขวัญและกำลังใจ สังคมวุ่นวาย ขาดความสงบสุขเรียบร้อย

ดังนั้น หากสังคมไทยต้องการพัฒนาตนเองให้เจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานขององค์ประกอบหลักสำคัญประการหนึ่ง คือ กลุ่มบุคคลที่กฎหมายได้มอบอำนาจให้ใช้ดุลพินิจในการมีสิทธิเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมนี้ ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการ

ใช้ดุลพินิจของตนเองตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้อย่างถูกต้อง ดังาม สามารถนำความสุขสงบ มาสู่ประเทศชาติบ้านเมืองและประชาชนได้อย่างแท้จริง นั่นคือ ต้องไปสู่คำที่ผมขอบัญญัติขึ้นว่า อารยดุลพินิจ^๑

จากดุลพินิจสู่อารยดุลพินิจ

ก่อนอื่นผมขอนิยามความหมายของคำว่า อารยดุลพินิจ ในความหมายที่ผมขอใช้เองว่า หมายถึง การใช้วิจรรณญาณในการเลือก ตัดสิน ประเมินว่าจะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด โดยตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาอารยะ อันประกอบด้วย ปรัชญาปัจเจกอารยะ^๒ ได้แก่ ความดีแท้ ความงามแท้ ความจริงแท้ และปรัชญาสังคมอารยะ ได้แก่ เสรีภาพที่พึงประสงค์ เสมอภาคที่พึงประสงค์ และภราดรภาพที่พึงประสงค์

หากพิจารณาตามนิยามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ อารยดุลพินิจ จึงให้ความหมายในมิติที่กว้างและไปไกลกว่ามิติของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ แต่ครอบคลุมไปถึงคนทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ทุกหมู่เหล่า ทุกเพศ ทุกวัย ในสังคมที่ต้องใช้ดุลพินิจเลือกตัดสินใจว่าจะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

คนขับรถสองแถว ต้องใช้ดุลพินิจในระหว่างขับขี่ หากขับรถเร็วเกินสมควร อาจถูกตำรวจจับ ผู้โดยสารเลิกใช้บริการ แต่หากขับรถสุภาพ คำนึงถึงความปลอดภัย สนใจเอาใจใส่ ผู้โดยสาร ย่อมทำให้ผู้โดยสารอยากใช้บริการมากขึ้น

อาจารย์ ต้องใช้ดุลพินิจในการสั่งสอนลูกศิษย์ หากอาจารย์รับเงินลูกศิษย์เพื่อแลกเกรด ถูกจับได้อาจถูกลงโทษทางวินัย ลูกศิษย์ขาดความเคารพนับถือ ตรงกันข้ามหากอาจารย์สั่งสอนลูกศิษย์ด้วยแรงจูงใจสุจริต ลูกศิษย์ย่อมรักและเคารพนับถือ

แพทย์ หากใช้ดุลพินิจในการรักษาผู้ป่วยอย่างดีที่สุด คำนึงถึงความปลอดภัยและใส่ใจในชีวิตผู้ป่วย ไม่เห็นแก่เงิน ย่อมเป็นที่รักใคร่และไว้วางใจของผู้ป่วย

ตำรวจ ต้องใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจ ตั้งข้อหาพอสมควรแก่พฤติการณ์ที่ผู้ต้องหาทำขึ้น

^๑แนวคิดเรื่องอารยดุลพินิจ นำเสนออย่างเป็นทางการครั้งแรกในการประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันอาทิตย์ที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

^๒แนวคิดเรื่องปรัชญาปัจเจกอารยะ ผมคิดมาหลายทศวรรษแต่นำเสนอสาธารณะครั้งแรกในการประชุมสมัชชาสยามอารยะ วันศุกร์ที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้าราชการ ใช้ดุลพินิจตัดสินใจในโครงการหนึ่งโครงการใด หรือแนวทางหนึ่งแนวทางใด ผลลัพธ์ของการเลือกตัดสินใจต้องส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม

ทนายความ ต้องใช้ดุลพินิจในการช่วยเหลือลูกความในคดีต่าง ๆ เพื่อให้ลูกความได้รับความเป็นธรรม มิใช่ทำให้ผิดเป็นถูก

พนักงานอัยการ ต้องพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไปตามพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่ปรากฏ เพื่อมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และต้องมีบรรทัดฐานทางกฎหมาย

ศาล มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท การใช้ดุลพินิจของศาลจึงต้องใช้ด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง การใช้ดุลพินิจของศาลจึงต้องหาความเหมาะสมไม่ขาด ไม่เกิน ไม่ถึง ไม่หย่อน เกิดความเป็นธรรมต่อคู่ความทุกฝ่าย และสังคมโดยรวมได้ประโยชน์

หรือแม้กระทั่ง **พ่อแม่ผู้ปกครอง** ต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสมตามบริบทในแต่ละวัย เป็นต้น

หากทุกภาคส่วนในสังคมนำ**อารยดุลพินิจ**นี้ไปประยุกต์ใช้ก็จะเกื้อหนุนให้ประเทศชาติและสังคมโดยรวมเกิดความสงบสุข เรียบร้อย การดำเนินงานของรัฐบาลใช้ความถูกต้องเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวนำ ประชาชนเลือกตัวแทนบนฐานของคุณธรรมความดี ความเก่ง ความกล้า ไม่ได้เลือกบนพื้นฐานของผลประโยชน์ ผู้นำประเทศมีความเที่ยงธรรม เพราะมีฐานคุณงามความดีกำกับในการตัดสินใจ กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ใช้มาตรฐานความดี ความถูกต้อง กำกับการทำงาน สังคมเกิดความ เป็นธรรม ประชาชนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง เท่าเทียม ไม่มีใครถูกทอดทิ้ง

จากที่กล่าวมา **อารยดุลพินิจ** จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักอยู่ ๒ ประการด้วยกัน คือ ดุลพินิจที่ตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาปัจเจกอารยะ อันได้แก่ ความดีแท้ ความงามแท้ ความจริงแท้ และดุลพินิจที่ตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาสังคมอารยะ อันได้แก่ เสรีภาพที่พึงประสงค์ เสมอภาคที่พึงประสงค์ ภราดรภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งทั้ง ๒ องค์ประกอบนี้มีหลักที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในประเทศชาติและสังคมโดยรวมได้ ดังนี้

อารยดุลพินิจ : ดุลพินิจบนฐานปรัชญาปัจเจกอารยะ

เป็นดุลพินิจที่ตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาปัจเจกอารยะ อันได้แก่ ความดีแท้ ความงามแท้ และความจริงแท้ ที่พึงปรารถนา หากกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจ ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้และคนในสังคมคนส่วนใหญ่มีสิ่งนี้ จะทำให้ภาพรวมของสังคม เป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ การใช้ดุลพินิจมีความถูกต้อง เป็นธรรม มีบรรทัดฐานที่ทำให้ สังคมไม่คลางแคลงใจ ดุลพินิจบนฐานปรัชญาปัจเจกอารยะประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่

ความดี อารยดุลพินิจต้องมีความดี ความถูกต้อง เป็นตัวกำกับ ใช้ความดี ความถูกต้อง เป็นมาตรฐาน เป็นตัวชี้วัด เป็นตัวตัดสินการใช้ดุลพินิจนั้น ไม่ใช่ผิดนอกกรอบวัตถุประสงค์ เจตนารมณ์ของกฎหมายหรือด้วยแรงจูงใจทุจริต

การใช้ดุลพินิจใดก็ตามที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความดี ความถูกต้องย่อมนำไปสู่ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ข้าราชการใช้ดุลพินิจในทางที่ไม่สนองตอบต่อนโยบายหรือเป้าหมายของรัฐ โดยตรง แม้ว่าจะจะเป็นนโยบายที่ดี เนื่องจากขัดต่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ทำให้ ละเอียดหรือเพิกเฉยต่อโครงการหรือนโยบายที่เสนอมารโดยฝ่ายการเมือง เก็บโครงการใส่ลิ้นชักไว้ ทหารวิธีการโยกโย้ โดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาใหม่ ใช้เทคนิคในการจัดตั้งกรรมการ จำนวนมาก และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่เสนอมาร ต่อต้านหรือแสดงตนเป็น ปรีกัษ์ต่อนโยบายของรัฐที่ตนเองไม่พึงพอใจ สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศชาติ และสังคมโดยรวม ทำให้โครงการหรือนโยบายที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ไม่ถูกผลักดัน ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

ความงาม อารยดุลพินิจต้องมีความงามเป็นตัวกำกับ เป็นดุลพินิจที่ได้ สัดส่วนเหมาะสมตามความจำเป็น ตามข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในแต่ละกรณี มีความถูกต้อง ตามระเบียบขั้นตอน หรือวิธีการที่กำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น ศาลต้องดำเนินกระบวนการ พิเคราะห์คดีไปตามขั้นตอนของกฎหมาย หรือพ่อแม่ผู้ปกครองต้องจัดสรรการใช้เวลากับลูก อย่างเหมาะสม

การใช้ดุลพินิจใดก็ตามที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความงามนี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ผู้บริหารองค์กรใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ผลตอบแทนกับพนักงานสูงจนเกิน ความจำเป็น เกินบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อกกระตุ้นให้เกิดผลงาน ในขณะที่ องค์กรยังมีสภาพทางการเงินหรือผลกำไรย่ำแย่ เป็นเหตุให้องค์กรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่าย ทางการเงินโดยไม่จำเป็น แทนที่จะนำเงินดังกล่าวไปพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการ แข่งขันในด้านอื่น ๆ ดำรวจแจ้งข้อหาผู้ต้องหาร้ายแรงเกินกว่าที่จะเป็น เช่น ทำร้ายร่างกายกัน

แต่ตั้งข้อหาพยายามฆ่า ครูทำโทษนักเรียนที่ไม่ส่งการบ้านตามกำหนดเวลา โดยการเขียนตีรุนแรงหน้าเสาธง หรือผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษทางวินัยผู้ใต้บังคับบัญชาก่อนที่จะมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง

ความจริง อารยดุลพินิจต้องมีความจริงเป็นตัวกำกับ เป็นดุลพินิจที่ไม่เชื่อง่าย ๆ แต่สืบค้นหาความจริงแบบวิทยาศาสตร์ ใช้ตรรกะ เหตุผล มุ่งแสวงหาความจริงมากกว่าการใช้อารมณ์เข้าตัดสินใจ ยกตัวอย่างเช่น ศาลตัดสินชี้ขาดคดีโดยชั่งน้ำหนักจากพยานหลักฐาน ทั้งปวงอย่างเที่ยงธรรม เหมาะสม และละเอียดรอบคอบ พ่อแม่ผู้ปกครองพิจารณาลงโทษลูกตามสัดส่วนความผิดของลูก มิใช่ด้วยอารมณ์หรือตามความรู้สึกของพ่อแม่

การใช้ดุลพินิจใดก็ตามที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความจริงนี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ทนายความบางคนค้าความโดยการยุยงส่งเสริมให้ตัวลูกความฟ้องคดี ทั้งที่รู้อยู่แก่ใจว่าคดีจะต้องแพ้อย่างแน่นอน แต่เหตุที่ยุให้ฟ้องเพียงเพื่อความสะใจหรือเพียงหวังอยากได้ค่าจ้างเท่านั้น การใช้ดุลพินิจเช่นนี้ทำให้เกิดศรัทธาโรงรศศาล สังคม โดยส่วนรวมไม่ได้ประโยชน์ พนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้งที่น้ำหนักพยานไม่น่าเชื่อถือ แต่คดีที่พยานหลักฐานพอมีน้ำหนักอยู่บ้างกลับสั่งไม่ฟ้อง หรือข้าราชการใช้ดุลพินิจที่ก่อปรด้วยข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติความเชื่อส่วนตัวของข้าราชการเอง ผสมปนเปกัน ทำให้ผลของการประเมินออกมาในรูปแบบใดก็ได้ที่ผู้ประเมินผลต้องการประเมินผลภายในองค์กรเอง

อารยดุลพินิจ : ดุลพินิจบนฐานปรัชญาสังคมอารยะ

เป็นดุลพินิจที่ตั้งอยู่บนรากฐานปรัชญาสังคมอารยะ อันได้แก่ เสรีภาพที่พึงประสงค์ เสมอภาคที่พึงประสงค์ และภราดรภาพที่พึงประสงค์ หากกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้และคนในสังคมส่วนใหญ่นำมาใช้อย่างสมดุล สมเหตุสมผล จะทำให้ภาพรวมของสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประชาชนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงเท่าเทียม พร้อมได้รับความยุติธรรมอยู่ตลอดเวลา มีเสรีภาพที่แท้จริงที่จะกระทำการใดก็ได้ตามใจปรารถนา ตราบเท่าที่ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และใช้เสรีภาพนั้นโดยคำนึงถึงความถูกต้อง ดีงาม ดุลพินิจบนฐานปรัชญาสังคมอารยะประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ดังนี้

เสรีภาพที่พึงประสงค์ อารยดุลพินิจต้องมีเสรีภาพที่พึงประสงค์เป็นตัวกำกับ เป็นดุลพินิจที่ผู้ใช้สามารถเลือกตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใดได้อย่างอิสระบนพื้นฐานของความถูกต้อง ตรงตามความมุ่งหมาย หรือเจตนารมณ์

ของกฎหมาย และชอบด้วยเหตุด้วยผล ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมส่วนรวม โดยปราศจากอิทธิพลครอบงำ การบีบบังคับทั้งทางตรงทางอ้อม หรือจำใจต้องใช้ดุลพินิจตัดสินใจกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดไปเพราะความเกรงกลัวผลกระทบที่มาจากการใช้ดุลพินิจนั้น

การใช้ดุลพินิจใดก็ตามที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานเสรีภาพที่พึงประสงค์นี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น พนักงานอัยการทำความเห็นไม่สั่งฟ้อง แม้ว่าเป็นคดีที่พยานหลักฐานพอฟังได้ เพราะเกรงกลัวอิทธิพลมืดของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ หรือข้าราชการประจำถูกครอบงำจากฝ่ายการเมือง ทำให้ไม่มีอิสระในการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการในสังกัด และการจัดหางบประมาณ เป็นต้น

เสมอภาคที่พึงประสงค์ อารยดุลพินิจต้องมีความเสมอภาคที่พึงประสงค์เป็นตัวกำกับ เป็นดุลพินิจที่ผู้ใช้เลือกตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใด โดยปราศจากอคติลำเอียงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง อาทิ เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เพศ อุดมการณ์ทางการเมือง หรือเพราะความรัก ความโกรธ ความเกลียด แต่ยืนอยู่บนหลักของความยุติธรรม ทัวถึง เท่าเทียม เหมาะสมกับความต้องการ

การใช้ดุลพินิจที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานความเสมอภาคที่พึงประสงค์นี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม ยกตัวอย่างเช่น ตำรวจจราจรจับผู้กระทำความผิดกฎจราจร ๒ คน มีความผิดเหมือนกัน แต่ปรากฏว่าชายคนแรกเป็นคนขับแท็กซี่หาเช้ากินค่ำ ชายคนที่สองเป็นญาติพี่น้องกับผู้บังคับบัญชา จึงอะลุ่มอล่วยกับชายคนที่สอง ปล่อยไป ไม่จับ ส่วนคนขับแท็กซี่ถูกจับในฐานะทำผิดกฎจราจร หรือคณะกรรมการอัยการมีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย โดยใช้ดุลพินิจวินิจฉัยว่าผู้ฟ้องคดีมีร่างกายที่ไม่เหมาะสมจะเป็นข้าราชการอัยการ มิได้พิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติงานของผู้ฟ้องคดี

ภราดรภาพที่พึงประสงค์ อารยดุลพินิจต้องมีภราดรภาพที่พึงประสงค์เป็นตัวกำกับ เป็นดุลพินิจที่ผู้ใช้เลือกตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใด โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมองว่าทุกคนเป็นพี่น้องกัน ปฏิบัติต่อกันและกันเหมือนเป็นพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคี สมานฉันท์ ไม่ปฏิบัติต่อกันเหมือนเป็นศัตรู การใช้ดุลพินิจที่คำนึงถึงภราดรภาพที่พึงประสงค์นี้ย่อมส่งผลให้สังคมโดยรวมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เกิดบรรยากาศของการถ้อยทีถ้อยอาศัย มีน้ำจิตน้ำใจต่อกัน

การใช้ดุลพินิจใดก็ตามที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนฐานภราดรภาพที่พึงประสงค์นี้ย่อมนำไปสู่ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น ข้าราชการใช้ดุลพินิจปฏิบัติหน้าที่ให้บริการกับประชาชนไปในทางที่ไม่เอาใจใส่ ปล่อยปละละเลย เพิกเฉย ไม่สนใจที่จะให้บริการที่ดี หรือตำรวจบางคนใช้ดุลพินิจ

ปฏิบัติต่อผู้ต้องหา ช่มชู้ ใช้ความรุนแรง ไร้ความเมตตา ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้ผู้ต้องหาเกิดความเคียดแค้น

ทั้งหมดนี้ เป็นอารยคุณพินิจที่สังคมไทยต้องร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เป็นคุณพินิจที่ตั้งอยู่บนฐานหลักปรัชญาปัจเจกอารยะ อันได้แก่ ความดีแท้ ความงามแท้ ความจริงแท้ และหลักปรัชญาสังคมอารยะ อันได้แก่ เสรีภาพที่พึงประสงค์ เสมอภาคที่พึงประสงค์ ภราดรภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับคนทุกกลุ่ม ทุกเรื่อง ทุกกรณี ทุกสถานการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยสรรค์สร้างและจรรโลงสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อสังเกตบางประการ

เกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาตามกฎหมายสุขภาพจิต^๑

ศลทร คงหวาน^๒

วีรศักดิ์ พลาทิวานนท์^๓

การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานทางการแพทย์ในปัจจุบันมิได้เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาอาการป่วยเพียงอย่างเดียว แต่บางครั้งต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งทำให้แพทย์มีฐานะเป็นเจ้าของพนักงาน ซึ่งหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้น

^๑คำว่า “กฎหมายสุขภาพจิต” ในบทความนี้ผู้เขียนมีเจตนาหมายถึง “พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑”

^๒อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ (หลักสูตรปริญญาตรี) วิทยาลัยตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี นิติศาสตรบัณฑิต, นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, เนติบัณฑิตไทย

^๓อาจารย์พิเศษคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาเอก ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนดไว้ แพทย์ก็อาจถูกฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๓ ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ ซึ่งมีระวางอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ^๔ ซึ่งในปัจจุบันเห็นได้ชัดว่ามีการฟ้องร้องบุคลากรทางการแพทย์มากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบุคคลบางคนได้รับความเสียหายจากกระบวนการบำบัดรักษา ซึ่งการป้องกันการฟ้องร้องบุคลากรทางการแพทย์จากบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการให้บริการทางการแพทย์ประการหนึ่งก็คือ การที่แพทย์ให้ผู้ป่วยลงชื่อใน “หนังสือยินยอมรับการรักษา” (consent form) ซึ่งเกิดจากการที่แพทย์เกิดความวิตกกังวลว่ามีโอกาสถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ปัญหาลักษณะนี้เรียกว่า “การแพทย์แบบป้องกันตัว” (defensive medicine)^๕ แต่การให้ความยินยอมนั้นต้องพิจารณาต่อไปอีกว่าผู้ให้ความยินยอมเข้าใจและทราบความหมายของหนังสือยินยอมนั้นเพียงไรและมีความสามารถตามกฎหมายในการให้ความยินยอมได้หรือไม่ เพราะบุคคลบางประเภท เช่น ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ กฎหมายได้จำกัดความสามารถของการแสดงเจตนาผูกพันนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลเหล่านี้มีความคิดและการตัดสินใจต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป ซึ่งตามกฎหมายการแสดงเจตนาของผู้หย่อนความสามารถต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ เป็นผู้ให้ความยินยอมหรือเป็นผู้ทำการแทนเท่านั้น จึงจะถือได้ว่าการแสดงเจตนาอันนั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย^๖

๑. การให้ความยินยอมกับความสามารถของบุคคล

ความสามารถของบุคคล หมายถึง ความสามารถในการมีสิทธิหรือใช้สิทธิตามกฎหมาย ซึ่งโดยปกติบุคคลทุกคนย่อมมีความสามารถในการใช้สิทธิได้ทัดเทียมกัน แต่มีบางกรณีเพื่อคุ้มครองบุคคลบางประเภท กฎหมายจึงได้จำกัดหรือตัดทอนความสามารถของบุคคลประเภทนั้นเสีย^๗ ความสามารถในการใช้สิทธินั้นต้องพิจารณาเบื้องต้นก่อนว่าบุคคล

^๔รายละเอียดดูเพิ่มเติมจาก สุรินทร์ ทองมา (ธันวาคม ๒๕๕๑) “แพทย์กับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๓” วารสารบทบัณฑิต. เล่มที่ ๖๔ ตอนที่ ๔, หน้า ๑๖๒-๑๖๖

^๕ไพศาล ลิ้มสถิต (สิงหาคม ๒๕๕๓) “วัตถุประสงค์การทำหนังสือยินยอมรับการรักษา” วารสารหมอชาวบ้าน. เล่มที่ ๓๓๖. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, หน้า ๒๔

^๖รายละเอียดศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑, ๒๘, ๓๔

^๗นัยนา เกิดวิชัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ ๕. นครปฐม : นิตินิย. ๒๕๔๕,

ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในนิติกรรมนั้น ซึ่งไม่อาจจะทราบได้ว่า คนที่ทำนิติกรรมกับตนนั้นเป็นคนวิกลจริตและดูแลผลประโยชน์ของตนเองไม่ได้ในความเป็นจริง^{๑๐} แต่ก็มีข้อยกเว้นเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลวิกลจริตไว้ด้วยว่า ถ้าบุคคลวิกลจริตได้กระทำ ลงไปในขณะที่จิตวิกลอยู่และคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกลจริต การแสดง เจตนาของบุคคลวิกลจริตนั้นเป็นโมฆียะ^{๑๑} ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียอาจบอกล้างเพื่อยกเลิกการแสดง เจตนาของผู้วิกลจริตในภายหลังได้

๑.๓ คนไร้ความสามารถ คือ คนวิกลจริตที่มีผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่าเป็น คนไร้ความสามารถและให้อยู่ในความดูแลของผู้อนุบาล^{๑๒} คนไร้ความสามารถกฎหมายจำกัด ความสามารถไว้ว่า “การใด ๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำลง การนั้นเป็นโมฆียะ”^{๑๓} ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไร้ความสามารถไม่สามารถแสดงเจตนาทำนิติสัมพันธ์ ใด ๆ กับคู่สัญญาได้เลย การกระทำนิติกรรมใด ๆ ของผู้ไร้ความสามารถต้องให้ผู้อนุบาล เป็นผู้ทำการแทน

๑.๔ คนเสมือนไร้ความสามารถ คือ บุคคลที่ไม่สามารถจัดการงานของตนเอง เพราะกายพิการ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ความประพฤติดุร้ายสุรุ่ยสุร่ายเสเพลเป็นอาจิน หรือ เป็นคนติดสุรายาเมา และบุคคลนั้นถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ^{๑๔} โดยปกติแล้ว คนเสมือนไร้ความสามารถสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้เอง เว้นแต่นิติกรรมบางประเภทที่ กฎหมายกำหนดไว้ เช่น กู้ยืม นำทรัพย์สินไปลงทุน ฯลฯ ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถจะทำได้ ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน มิฉะนั้น นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ^{๑๕} และอาจถูก ผู้พิทักษ์ของผู้ไร้ความสามารถบอกล้างเพื่อยกเลิกนิติกรรมหรือให้สัตยาบันเพื่อให้นิติกรรมนั้น สมบูรณ์ก็ได้

^{๑๐}จำปี ไสถติพันธ์. คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : วิทยุชน. ๒๕๔๕, หน้า ๕๒

^{๑๑}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐

^{๑๒}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๘

^{๑๓}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๙

^{๑๔}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒

^{๑๕}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔

๒. การให้ความยินยอมกับความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา

กฎหมายเครพในการตัดสินใจของบุคคลหากการแสดงเจตนาไม่มีได้กระทำได้ โดยการแสดงเจตนาวิปริต^{๑๖} ก็ย่อมมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายใช้บังคับได้ การให้ความยินยอมก็ถือเป็นการแสดงเจตนาประการหนึ่งที่กฎหมายเครพต่อกรให้ความยินยอมนั้น และถือว่าผู้ให้ความยินยอมผูกพันตนตามที่ได้ให้ความยินยอมไว้และยอมสละสิทธิที่ตนมีอยู่แต่เดิม

๒.๑ การให้ความยินยอมกับความรับผิดชอบทางแพ่ง

ความรับผิดชอบทางแพ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจจะเกิดมาจากสาเหตุที่มีความแตกต่างกันไป เช่น อาจเกิดจากสัญญาหรือการทำละเมิด และด้วยเหตุที่กฎหมายแพ่งมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิของเอกชน ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งที่จะบำบัดความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนคนหนึ่งคนใดโดยเฉพาะเท่านั้น

๒.๑.๑ ความรับผิดตามสัญญา เป็นการแสดงเจตนาตกลงกันระหว่างบุคคล ๒ ฝ่ายหรือหลายฝ่ายและมีผลผูกพันตามกฎหมาย โดยผู้แสดงเจตนาจะต้องไม่บกพร่องในเรื่องความสามารถ ความสัมพันธ์ในทางสัญญาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งของบุคคลากรทางการแพทย์นั้นเกิดจากการรับผู้ป่วยเข้ารักษา โดยผู้ป่วยก็ได้แสดงเจตนาเข้ารับรักษาที่แพทย์หรือสถานพยาบาลนั้น ๆ ในกรณีเช่นนี้ถือว่าสัญญาเกิดแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่มีการแสดงเจตนาเข้ารับรักษา ถ้าเป็นสถานการณ์ปกติที่ไม่มีความจำเป็นเร่งด่วน แพทย์มีสิทธิที่จะรับการรักษาหรือไม่ก็ได้ ถือว่ายังไม่มีสัญญาเกิดขึ้น แต่ในกรณีแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งจะต้องให้บริการกับประชาชนทุกคนโดยไม่เลือกกว่าเป็นใคร แม้จะไม่สามารถรับไว้รักษาได้ เนื่องจากเตียงเต็ม ขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญขาดเครื่องมือหรือเหตุผลอื่นใดก็ตาม ก็จะต้องรับผิดชอบในการพยาบาลเบื้องต้นและทำการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลที่สามารถดำเนินการดูแลรักษาผู้ป่วยได้^{๑๗}

๒.๑.๒ ความรับผิดจากการละเมิด เป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนผู้อื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน^{๑๘} ความเสียหายที่เกิดขึ้นกฎหมายมุ่งหมายที่จะให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนทำให้คืนฐานะเดิมเหมือนเมื่อยังไม่มีการทำละเมิดหรือมิฉะนั้นก็พยายามจะให้ใกล้เคียงมากที่สุด

^{๑๖}เหตุที่ทำให้การแสดงเจตนาวิปริตอาจเกิดจากความสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือการข่มขู่

^{๑๗}แสวง บุญเฉลิมวิภาส. กฎหมายและข้อควรระวังของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์พยาบาล.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. ๒๕๔๕, หน้า ๓๐

^{๑๘}ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐

ความยินยอมอันเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งนั้นมีหลักกฎหมายทั่วไปมีอยู่ว่า “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด” หรือภาษาลาตินที่ว่า “Volenti non fit injuria” (that of which a man consents cannot be considered an injury) หลักที่ว่าความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิดมีความหมายว่า บุคคลซึ่งยอมต่อการกระทำอย่างหนึ่งหรือบุคคลซึ่งเข้าเสี่ยงภัยยอมรับความเสียหาย จะฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำหรือความเสียหายนั้นมิได้และจำเลยยกเป็นข้อต่อสู้ได้ ในกรณีที่มีการฟ้องคดีเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือทรัพย์สินให้ได้รับความเสียหาย ความยินยอมของผู้ที่ได้รับความเสียหายทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือทรัพย์สินและถือว่าไม่มีการละเมิดเกิดขึ้นเลยที่เดียว^{๙๙} แต่หากเป็นการกระทำโดยได้รับความยินยอมที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การกระทำนั้นย่อมเป็นละเมิด

ประเด็นที่น่าสนใจมีว่า ถ้าเป็นการกระทำโดยได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายที่ไม่ต้องห้ามดังกล่าวข้างต้น ผลจะเป็นอย่างไร เช่น โรงพยาบาลให้คนไข้ทำความตกลงหรือยินยอมว่าการรักษาเป็นเหตุให้คนไข้เป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยด้วยความประมาทเลินเล่อ คนไข้จะไม่เอาความ จะอ้างความตกลงหรือยินยอมนี้ได้หรือไม่ เกี่ยวกับเรื่องนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘ ว่า “ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่น ซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบด้วย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบในกรณีอื่น นอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งซึ่งไม่เป็นโมฆะให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” ทางโรงพยาบาลจึงต้องห้ามมิให้นำมาอ้างเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบได้ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง^{๑๐๐}

^{๙๙}ไพจิตร ปุญญพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ. ๒๕๔๔, หน้า ๒๑

^{๑๐๐}เพ็ง เพ็งนิตติ. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ศิริบรรณกิจนัท สเตชันนารี. ๒๕๔๕, หน้า ๑๐๕-๑๐๖

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าความยินยอมของผู้เสียหายทำให้การกระทำของจำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๓๓/๒๕๑๐ (ประชุมใหญ่) การที่โจทก์ทำให้จำเลยพันเพื่อทดลองคาถาอาคมซึ่งตนเชื่อถือและอวดอ้างว่าตนอยู่คงนั้น เป็นการที่โจทก์ได้ยอมหรือสมัครใจให้จำเลยทำต่อร่างกาย เป็นการยอมรับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ตามกฎหมายจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงฟ้องจำเลยให้รับผิดชำระค่าเสียหายแก่โจทก์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๓/๒๕๑๒ โจทก์ยินยอมหรือสมัครใจให้จำเลยปิดกั้นลำรางพิพาทเท่ากับโจทก์เต็มใจยอมรับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนในอนาคต จะถือว่าจำเลยละเมิดต่อโจทก์ไม่ได้ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย และไม่มีอำนาจฟ้องให้ศาลบังคับจำเลยเปิดลำรางพิพาท ลำรางพิพาทจะเป็นลำรางสาธารณะหรือไม่ก็ตาม จำเลยไม่ต้องรับผิดต่อโจทก์

๒.๒ การให้ความยินยอมกับความรับผิดทางอาญา

กฎหมายไทยแยกความรับผิดทางแพ่งกับความรับผิดทางอาญาออกต่างหากจากกัน เพราะบทบัญญัติให้รับผิดทางแพ่งกับทางอาญานั้นมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นการที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่ต้องรับผิดทางแพ่งอาจไม่มีความผิดทางอาญาได้^{๒๑} การพิจารณาเรื่องความยินยอมกับความรับผิดทางอาญานั้นสามารถพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้^{๒๒}

(ก) หากความยินยอมนั้นเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของความผิดฐานนั้น ๆ ถ้าผู้ถูกกระทำให้ความยินยอมแก่การกระทำนั้น ความผิดเช่นนั้นย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น หากผู้ถูกกระทำให้ผู้อื่นเอาไปซึ่งทรัพย์สินของตนหรือยินยอมให้ผู้อื่นทำลายทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินของตน ความผิดฐานลักทรัพย์และทำให้เสียทรัพย์ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้^{๒๓}

(ข) หากความยินยอมนั้นอยู่ในส่วนโครงสร้างของความผิดซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้การกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย การที่ผู้ถูกกระทำยินยอมให้กระทำเท่ากับว่าผู้ถูกกระทำได้สละ

^{๒๑}การกระทำที่มีผลทำให้ผู้กระทำมีความรับผิดทางแพ่งแต่ไม่มีความผิดทางอาญา เช่น การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายโดยประมาทเล็กน้อย ผู้กระทำต้องรับผิดทางแพ่ง (ป.พ.พ. ม.๔๒๐) แต่ไม่ต้องรับผิดทางอาญาเพราะประมาททำให้เสียทรัพย์ ไม่มีกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนี้เป็นความผิด (ป.อ. ม.๓๕๘)

^{๒๒}แสวง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. ๒๕๔๔, หน้า ๘๖-๘๘

^{๒๓}ดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๓๔, ๒๗๖, ๒๗๘, ๒๘๓, ๒๘๖, ๓๐๙

สิ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองหรือเรียกว่าการสละคุณธรรมตามกฎหมาย และถ้าสิ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองนั้นเป็นเรื่องผลประโยชน์เฉพาะบุคคล (individualrechtsgut) แล้วบุคคลนั้นอาจจะสละการคุ้มครองนั้นเสียก็ได้ เว้นแต่ความผิดฐานนั้นประสงค์จะคุ้มครองสิ่งที่เป็นส่วนรวมอยู่ด้วย^{๒๔}

(ค) หากความยินยอมของการกระทำความผิดนั้นกฎหมายต้องการคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวม (universalrechtsgut) เช่น ความผิดต่อชีวิต แม้ผู้ถูกกระทำจะให้ความยินยอม การกระทำนั้นก็ยังคงเป็นความผิด เพราะเป็นกรณีที่ไม้อาจให้ความยินยอมได้^{๒๕}

ความผิดต่อร่างกายนั้นแม้ว่าสิ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองจะมีลักษณะเป็นเอกชน (individualrechtsgut) แต่ก็ใช้ว่าบุคคลหนึ่งจะให้ความยินยอมได้ทั้งหมดเหมือนกับความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์หรือการครอบครอง ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าบทบัญญัติในความผิดต่อร่างกายนั้น นอกจากบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของร่างกายแล้วยังคุ้มครองป้องกันมิให้ความชั่วร้ายที่มีต่อสังคมโดยรวมด้วย ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องความยินยอมทางอาญาไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๓/๒๕๐๘ ว่า “ความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้ใดกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดีและมีอยู่ขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแล้ว ความยินยอมนั้นเป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้” อันหมายถึงถ้าความยินยอมเกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้เสียหายและความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีแล้ว ก็ถือได้ว่าความยินยอมนั้นนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อยกเว้นการกระทำอันเป็นความผิดต่อกฎหมายได้

๓. กระบวนการในการรักษาผู้มีความผิดปกติทางจิตตามกฎหมายสุขภาพจิต

กฎหมายสุขภาพจิตกำหนดขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในคุ้มครองสังคมจากอันตรายที่เกิดขึ้นจากผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตและมีภาวะอันตราย ไม่ว่าจะป็นอันตรายต่อสังคมหรือ

^{๒๔}ดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๗๗, ๒๗๙, ๒๘๒, ๓๐๑, ๓๐๒, ๓๑๙

^{๒๕}คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๓/๒๕๑๐ วินิจฉัยว่า การที่โจทก์ยอมหรือสมัครใจให้จำเลยทำร้ายร่างกายนั้นเป็นการที่โจทก์ยอมรับความเสียหายที่จะเกิดขึ้น โจทก์จึงไม่อาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชำระค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้นั้น เหตุผลที่ศาลวินิจฉัยเช่นนี้เป็นกรณีที่เมื่อโจทก์ให้ความยินยอมจึงถือไม่ได้ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น จึงฟ้องให้จำเลยรับผิดทางแพ่งไม่ได้ แต่ความรับผิดทางอาญาสำหรับจำเลยนั้นยังคงมีอยู่ การให้ความยินยอมของโจทก์ไม่มีผลในทางอาญา จำเลยจึงต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาอยู่

หนังสือแนะตัวแพทย์

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ต่อตัวผู้ป่วยเองก็ตาม และในขณะเดียวกันเป็นการคุ้มครองผู้มีความผิดปกติทางจิตให้ได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องและเหมาะสมกับอาการป่วยเหล่านั้น รวมทั้งกำหนดกระบวนการในการบำบัดรักษาบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งอยู่ระหว่างการสอบสวน^{๒๖} การไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณาหรือภายหลังศาลมีคำพิพากษาในคดีอาญา อย่างไรก็ตาม การนำผู้มีความผิดปกติทางจิตมาบำบัดรักษานั้นเป็นมาตรการเพื่อคุ้มครองสังคมและช่วยเหลือผู้ให้ได้รับการดูแลจากหน่วยงานของรัฐ แต่ในขณะเดียวกันสิ่งที่ลี้ภัยไม่ได้เลยก็คือ การดำเนินการนำตัวมานั้นเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ป่วยประการหนึ่ง ผู้ดำเนินการจึงสมควรใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการ โดยถือว่าผู้ที่จะต้องถูกนำตัวมาบำบัดรักษานั้นเป็นผู้ป่วย มิใช่ผู้ต้องหาเพราะเขายังไม่ได้กระทำความผิด ด้วยหลักการเช่นนี้การบำบัดรักษาจึงต้องคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ^{๒๗}

กฎหมายสุขภาพจิตได้กำหนดกระบวนการเกี่ยวกับการรักษาไว้เบื้องต้นว่า ผู้ใดพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีความผิดปกติทางจิตและมีสภาวะอันตรายหรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กล่าวมาข้างต้นได้รับแจ้งเรื่องให้นำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐโดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น^{๒๘}

เมื่อผู้ป่วยมาถึงสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาทางสุขภาพจิต ให้แพทย์หนึ่งคนและพยาบาลหนึ่งคน มีหน้าที่ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นภายใน ๔๘ ชั่วโมง โดยใช้แบบรายงานผลการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น (ตจ.๑) และบำบัดรักษาเพียงเท่าที่จำเป็นตามความรุนแรงของอาการเพื่อประโยชน์แก่สุขภาพของบุคคลนั้น^{๒๙} และให้สถานบำบัดรักษา^{๓๐} ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการอย่างละเอียดภายใน ๓๐ วัน

^{๒๖}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

^{๒๗}แสวง บุญเฉลิมวิภาส (กันยายน ๒๕๔๙) “กฎหมายสุขภาพจิต มาตรการบังคับรักษาผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต” วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓, หน้า ๒๐๓

^{๒๘}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔

^{๒๙}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๗

^{๓๐}สถานบำบัดรักษาทางสุขภาพจิต ต้องมีคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาซึ่งประกอบด้วยบุคลากร ดังนี้ จิตแพทย์ประจำสถานบำบัดรักษา แพทย์ พยาบาลจิตเวช นักกฎหมาย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ อย่างละ ๑ คน

นับตั้งแต่วันที่รับตัวบุคคลนั้นไว้ โดยให้คณะกรรมการบำบัดรักษาออกคำสั่งดังต่อไปนี้^{๑๑}

(๑) สั่งให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาล

(๒) สั่งให้บุคคลต้องเข้ารับการรักษา ณ สถานที่อื่น เมื่อบุคคลนั้นไม่มีสภาวะอันตราย ทั้งนี้จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการบำบัดรักษาให้บุคคลนั้น หรือผู้ดูแลบุคคลนั้นต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

เมื่อแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่าผู้ป่วยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือทุเลาและผู้ป่วยไม่มีภาวะอันตรายแล้ว ให้แพทย์จำหน่ายผู้ป่วยดังกล่าวออกจากสถานพยาบาลและรายงานผลการบำบัดรักษาและการจำหน่ายผู้ป่วยให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้แพทย์ติดตามผลการบำบัดรักษาเป็นระยะ^{๑๒}

๔. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการบำบัดรักษาของผู้มีความผิดปกติทางจิตตามกฎหมายสุขภาพจิต

กระบวนการรักษาผู้มีความผิดปกติทางจิตนั้น บุคคลากรทางการแพทย์จะทำได้ต่อเมื่อได้อธิบายเหตุผลและความจำเป็นในการบำบัดรักษา รายละเอียดและประโยชน์ของการบำบัดรักษาโดยได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นเสียก่อน เว้นเสียแต่ว่าบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตนั้นมีสภาวะอันตรายหรือมีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา การให้ความยินยอมในการรักษาเช่นนี้ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ป่วยเป็นสำคัญ ถ้าได้ความว่าผู้ป่วยทางจิตเวชนั้นมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์หรือขาดความสามารถในการตัดสินใจในการที่จะให้ความยินยอมในการรักษาก็ให้คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นแล้วแต่กรณีเป็นผู้ให้ความยินยอมแทน^{๑๓}

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาของผู้มีความผิดปกติทางจิตคือ การที่กฎหมายสุขภาพจิตยอมให้ผู้มีความผิดปกติทางจิตสามารถลงลายมือชื่อในหนังสือให้การยินยอมในการรักษาได้โดยลำพังโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ดูแลหรือผู้ซึ่งปกครองดูแลผู้นั้นเลย ซึ่งอาจทำให้การให้ความยินยอมนั้นมีผลเป็นโมฆะได้หากได้ความว่าผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมรับการรักษานั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตและได้ให้ความ

^{๑๑}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๔

^{๑๒}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๑

^{๑๓}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ (๘) มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒

หนังสือและสื่อเผยแพร่

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ยินยอมไว้ในขณะจริตวิกลและคูกรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต^{๓๔} ซึ่งผู้เขียนขอตั้งข้อสังเกตว่า ความบกพร่องทางจิตของผู้มีความผิดปกติทางจิตนั้น เราต้องเข้าใจในเบื้องต้นเสียก่อนว่า บุคคลเหล่านี้โดยสภาพความรู้สึกนึกคิดหรือความสามารถในการตัดสินใจ ย่อมต่ำกว่าคนปกติทั่ว ๆ ไป เพียงแต่จะมากน้อยเพียงไรเท่านั้นเอง ซึ่งหากการแสดงเจตนา ลงลายมือชื่อในหนังสือให้ความยินยอมในการรักษาเกิดขึ้นจากความผิดปกติทางจิต การแสดงเจตนาในหนังสือยินยอมรับการรักษาเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวผู้ป่วยทางจิตเองหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงควรที่จะให้การแสดงเจตนาของผู้ป่วยทางจิตอยู่ในความควบคุมดูแลของบุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้^{๓๕}

ดังที่กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า ความสามารถในการตัดสินใจของผู้มีความผิดปกติทางจิตนั้นที่มีต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป เห็นได้ชัดจากการให้ความหมายไว้ในกฎหมายสุขภาพจิต ซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่าความผิดปกติทางจิตไว้ว่า เป็นอาการผิดปกติของจิตใจที่แสดงออกทางพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด ความจำ สติปัญญา ประสาทการรับรู้หรือการรู้เวลา สถานที่หรือบุคคล^{๓๖} จากการให้ความหมายเกี่ยวกับความผิดปกติทางจิตของผู้ให้ความยินยอมในการรักษาข้างต้นเห็นได้ว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้หย่อนความสามารถในการตัดสินใจ การที่กฎหมายสุขภาพจิตกำหนดให้การบำบัดรักษาต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ป่วยทางจิตนั้น เป็นการไม่สมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลวิกลจริต ถ้าหากได้ความว่าการบำบัดรักษานั้นมิใช่เรื่องเร่งด่วนจนขนาดเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้มีความผิดปกติทางจิตแล้ว แพทย์ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ซึ่งปกครองดูแลผู้นั้นเสียก่อน

อนึ่งแม้กฎหมายสุขภาพจิตจะได้กำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับเรื่องการให้ความยินยอมในการบำบัดรักษาไว้ในกรณีที่ผู้ป่วยทางจิตมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์หรือขาดความสามารถในการตัดสินใจ การให้ความยินยอมในการบำบัดรักษาเช่นนี้ก็ให้คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นแล้วแต่กรณีเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนไว้ก็ตาม^{๓๗} แต่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นแล้วว่า บุคคลผู้มีความผิดปกติทางจิตเหล่านี้มีความสามารถในการตัดสินใจต่ำกว่าบุคคลปกติทั่ว ๆ ไป อีกทั้งการประเมินความสามารถในการตัดสินใจของบุคคลวิกลจริตนั้นยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่

^{๓๔} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐

^{๓๕} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๘

^{๓๖} พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓

^{๓๗} พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๑ วรรคสาม

แน่นอน เป็นเพียงลักษณะการคาดคะเนอาการทางจิตเพียงอย่างเดียว ไม่อาจยืนยันได้ว่าผู้้นขาดความสามารถในการตัดสินใจหรือไม่ ทั้งนี้เพราะอาการป่วยทางจิตนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจซึ่งกระทบต่อพฤติกรรมการแสดงออก รวมถึงบุคลิกภาพและการปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น ดังนั้นกฎหมายจึงไม่ควรกำหนดเป็นหลักว่าผู้ป่วยทางจิตสามารถให้ความยินยอมในหนังสือรับการรักษาได้โดยลำพังและกำหนดหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นข้อยกเว้นไว้ เพราะจะมีผลกระทบต่อการแสดงเจตนาที่ผู้ป่วยทางจิตได้ให้ไว้ในหนังสือยอมรับการรักษา

ดังนั้นหากมิใช่ความจำเป็นเร่งด่วนในการบำบัดรักษาก็ควรที่จะให้ผู้ปกครองผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ที่ดูแลบุคคลผู้มีความผิดปกติทางจิตนั้นเป็นผู้ลงชื่อในหนังสือให้ความยินยอมในการบำบัดรักษา และหากได้ความว่าบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นไม่ให้ความยินยอมและแพทย์เห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้มีความผิดปกติทางจิตเองก็อาจบำบัดรักษาได้ไม่จำเป็นต้องมีหนังสือยินยอม แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบำบัดรักษาของสถานบำบัดรักษานั้น ๆ

๕. บทส่งท้าย

ประเด็นที่น่าสนใจบางประการเกี่ยวกับกฎหมายสุขภาพจิตคือ กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติบางมาตราเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน^{๓๘} ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติไว้ว่า หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองนั้นไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติกฎหมายและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้^{๓๙} จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมายสุขภาพจิตเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย^{๔๐}ให้อำนาจทำได้ แม้บางมาตราเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่กล่าวมาข้างต้นก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลผู้มีความผิดปกติดังกล่าวให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด และเพื่อที่ผู้มีความผิดปกติทางจิตจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป

^{๓๘}พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙

^{๓๙}สิทธิกร ศักดิ์แสง. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ : นิติธรรม. ๒๕๕๔, หน้า ๒๐๓-๒๐๔

^{๔๐}รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ และ

บรรณานุกรม

หนังสือ

โกเมศ ขวัญเมืองและสิทธิกร ศักดิ์แสง. การศึกษาแนวใหม่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป.

กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน, ๒๕๔๙.

จำปี โสถติพันธ์. คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ :

วิทยุชุมชน, ๒๕๔๕.

นัยนา เกิดวิชัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ ๕. นครปฐม : นิตินัย,

๒๕๔๕.

เพ็ง เพ็งนิตติ. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :

ศิริบรรจุกัณฑ์ สเตชั่นนารี, ๒๕๔๕.

ไพจิตร ปุณฺณพันธ์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ ๙.

กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ, ๒๕๔๔.

สิทธิกร ศักดิ์แสง. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๕๔.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. กฎหมายและข้อควรระวังของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์พยาบาล.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน, ๒๕๔๕.

_____ . หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน, ๒๕๔๔.

บทความ

ไพศาล ลิ้มสถิต “วัตถุประสงค์การทำหนังสือยินยอมรับการรักษา” วารสารหมอชาวบ้าน.

เล่มที่ ๓๗๖ สิงหาคม ๒๕๕๓

สุรินทร์ ทองมา “แพทย์กับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๓” วารสารบทบัณฑิต.

เล่มที่ ๖๔ ตอนที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

แสวง บุญเฉลิมวิภาส “กฎหมายสุขภาพจิต มาตรการบังคับรักษาผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต”

วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๔

ใบสมัคร / ต่ออายุสมาชิก “รัฐสภาสาร”

อัตราค่าสมัครสมาชิก ปีละ ๕๐๐ บาท รวมค่าจัดส่ง (ราคาปลีกเล่มละ ๕๐ บาท)

ข้าพเจ้า..... มีความประสงค์จะสมัคร / ต่ออายุ
สมาชิกรัฐสภาสาร เริ่มตั้งแต่ฉบับเดือน พ.ศ. ถึงฉบับเดือน
..... พ.ศ.

ทั้งนี้ ขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม โดยส่งวารสาร
“รัฐสภาสาร” ถึงข้าพเจ้าที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย
ถนน แขวง / ตำบล
เขต / อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์ โทรสาร

การชำระเงิน

เงินสด ที่กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตั๋วแลกเงิน หรือ ธนาณัติ สั่งจ่ายไปรษณีย์รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๕๐ ในนาม **ผู้จัดการ**

รัฐสภาสาร กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ จำนวนเงิน บาท

กิจการรัฐสภา

รายการโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียมออกอากาศทุกวัน

ทางช่อง NBT 15 และสามารถรับชมผ่าน จานรับสัญญาณดาวเทียมระบบ KU-BAND ไทยคม 5

ผังรายการโทรทัศน์รัฐสภาผ่านดาวเทียม ๒๕๕๓ (เปิดสมัยประชุมสภา)								
เวลา	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เวลา	เสาร์	อาทิตย์
๐๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ					๐๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ	
๐๘.๐๑น.	ข่าวรัฐสภา (๕)					๐๘.๐๑น.	ศาลาภิรมย์ประชานิยม (๖๐)	
๐๘.๐๖น.	ศาลาภิรมย์ประชานิยม ตอนที่ * (๒๕)	ศาลาภิรมย์ประชานิยม ตอนที่ ** (๒๕)	ศาลาภิรมย์ประชานิยม ตอนที่ *** (๒๕)	บันทึกคนดี ตอนที่ * (๒๕)	บันทึกคนดี ตอนที่ ** (๒๕)			
๐๘.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ (๓๐)		รัฐสภาต่างประเทศ(๒๕)	รัฐสภาต่างประเทศ** (๒๕)				
๐๘.๔๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)					๐๘.๔๐น.	สมาคิดส์คลับ (๖๐)	
๐๘.๕๐น.	มองรัฐสภา (สค) (๒๕)	มองรัฐสภา (สค) (๕๐)	มองรัฐสภา (สค) (๒๕)	มองรัฐสภา (สค) (๒๕)	รัฐสภาของประชาชน (สค) (๕๐)	๐๘.๕๐น.		
๐๙.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)		ข่าวรัฐสภา (๕)	๐๙.๐๐น.	สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (๑๕)	สรุปข่าวรอบสัปดาห์ (๑๕)
๑๐.๐๕น.	สมาคิดส์คลับ ๑ (๖๐)	รัฐสภาพาที่ (๑,๒/ค) รักรัษประค. (๓,๔/ค) (๖๐)	วิถีประชาธิปไตย (๓๐)	สนทนาวาไรตี้ ๑ (๓๐)	ภาษาจากข่าว (๓๐)	ภาษาจากข่าว (๓๐)	เส้นทางประชาธิปไตย(๕)+สรุปสัปดาห์ต่าง ๆ	นาฬิกากฎหมาย ๑ (๓๐)
			ภาษาจากข่าว ๑ (๓๐)	กรรมวิธีการประชารชน ๑ (๓๐)	นาฬิกากฎหมาย (๓๐)		๑๐.๑๕น.	
๑๐.๓๐น.						๑๐.๓๐น.	เด็กบินได้ ๑ (ช.ที่ ๔ / ค.)	นาฬิกากฎหมาย ๑ (๓๐)
๑๑.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)		ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๑.๐๐น.	ชิงช้าสวรรค์ ๑ (๒๕)	วารสารสมาใจ ๑ (๖๐)
๑๑.๐๕น.	เส้นทางสู่สภา ๑ (๒๕)	บทบาท กับการเมือง (๖๐)	เวทีออกเสียงประชามติ (๖๐)	สัมมนาวิชาการ (๖๐)	สุรกายสบายใจ (๖๐)	๑๑.๓๐น.	บันทึกคนดี ๑ (๓๐)	
๑๑.๓๐น.	วิถีประชาธิปไตย ๑ (๒๕)					๑๑.๓๐น.		
๑๒.๐๐น.	รับสัญญาณข่าว สทท.		รับสัญญาณข่าว สทท.			๑๒.๐๐น.	รับสัญญาณข่าว สทท.	
๑๓.๐๐น.	เศรษฐกิจเพื่อไทย (๒๕) + สารคดีสั้น (๑๐)		เศรษฐกิจเพื่อไทย (๒๕) + สารคดีสั้น (๑๐)			๑๓.๐๐น.	สารคดีเศรษฐกิจเพื่อไทย (๒๕) + สารคดีสั้น (๑๐)	
๑๓.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ ๑ (๓๐)	ชิงช้าสวรรค์ (๓๐)	คุยกันวันใหม่ ๑ (๓๐)	กฎหมายใกล้ตัว ๑ (๒๕)	กรรมวิธีการประชารชน (๓๐)	๑๓.๓๐น.	บทบาท กับการเมือง ๑ (๖๐)	สัมมนาวิชาการ ๑ (๖๐)
๑๔.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)		ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๔.๓๐น.	วิถีประชาน่าแฟลต ๑ (๒๕)	กฎหมายใกล้ตัว ๑ (๒๕)
๑๔.๐๕น.	มองรัฐสภา ๑ (๕๐)	มองรัฐสภา ๑ (๕๐)	มองรัฐสภา ๑ (๕๐)		รัฐสภาของประชาชน ๑ (๕๐)			
๑๕.๐๐น.	สมาคิดส์คลับ ๑ (๖๐)	รัฐสภาพาที่ (๑,๒/ค) รักรัษประค. (๓,๔/ค) ๑ (๖๐)	วิถีประชาน่าแฟลต ๑ (๖๐)	ชิงช้าสวรรค์ ๑ (๓๐)	เกมประชาธิปไตย (๖๐)	๑๕.๐๐น.	เกมประชาธิปไตย ๑ (๕๕)	รัฐสภาพาที่ (๑,๒/ค) รักรัษประค. (๓,๔/ค) (๕๕)
๑๕.๓๐น.			ภาษาจากข่าว ๑ (๓๐)	กรรมวิธีการประชารชน ๑ (๓๐)		๑๖.๐๐น.	เส้นทางสู่สภา* ๑ (๒๕)	เส้นทางสู่สภา** ๑ (๒๕)
๑๖.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)	ข่าวรัฐสภา (๕)		ข่าวรัฐสภา (๕)	๑๖.๐๐น.		
๑๖.๐๕น.	เส้นทางสู่สภา ๑ (๒๕)	บทบาท กับการเมือง ๑ (๖๐)	เวทีออกเสียงประชามติ (๖๐)	สัมมนาวิชาการ ๑ (๖๐)	สุรกายสบายใจ ๑ (๖๐)	๑๖.๓๐น.	รัฐสภาต่างประเทศ ๑ (๒๕)	ภาษาจากข่าว ๑ (๓๐)
๑๖.๓๐น.	วิถีประชาธิปไตย ๑ (๒๕)							
๑๗.๐๐น.	ศาลาภิรมย์ประชานิยม ตอนที่ * ๑ (๒๕)	ภาษาสากล (๓๐) เด็กบินได้ (๕.ที่ ๔ / ค.)	ภาษาสากล ๑ (๕๐) เด็กบินได้ (๕.ที่ ๔ / ค.)	สนทนาวาไรตี้ ๑ (๓๐)	นาฬิกากฎหมาย ๑ (๓๐)	๑๗.๐๐น.	สรุปข่าว รอบสัปดาห์(๑๕) +รัฐสภาใจ (๕)+สปอตฯ	สรุปข่าว รอบสัปดาห์(๑๕) +รัฐสภาใจ (๕)+สปอตฯ
๑๗.๓๐น.	รับสัญญาณข่าวจาก NBT					๑๗.๓๐น.	คุยกันวันใหม่ ๑ (๓๐)	
๑๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ, รับสัญญาณข่าวจาก NBT					๑๘.๐๐น.	เคารพธงชาติ+ รับสัญญาณข่าวจาก NBT	
๒๐.๓๐น.	แผ่นดินพอเพียง (๒)					๒๐.๓๐น.	แผ่นดินพอเพียง (๒)	
๒๐.๓๕น.	คุยกันวันใหม่ ๑ (๓๐)		ภาษาจากข่าว ๑(๓๐)	สนทนาวาไรตี้ (๓๐)		๒๐.๓๕น.	สนทนาวาไรตี้ ๑ (๖๐)	กรรมวิธีการประชารชน ๑(๖๐)
๒๑.๐๐น.	ข่าวรัฐสภา (๕)							
๒๑.๐๕น.	มองรัฐสภา ๑ (๒๕)	มองรัฐสภา ๑ (๕๐)	มองรัฐสภา ๑ (๒๕)	มองรัฐสภา ๑ (๒๕)	รัฐสภาของประชาชน (๕๐)	๒๑.๓๐น.	มองรัฐสภา ๑ (๓๐)	รัฐสภาของประชาชน ๑ (๓๐)
	วิถีประชาธิปไตย (๒๕)		เส้นทางสู่สภา (๒๕)	กฎหมายใกล้ตัว (๒๕)	๑ (๕๐)			
๒๒.๐๐น.	ปิดสถานี					๒๒.๐๐น.	ปิดสถานี	

- หมายเหตุ ๑. ในวันที่มีการถ่ายทอดการประชุม จะงดรายการปกติ
- ประชุมวุฒิสภา ทุกวันจันทร์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นต้นไป
 - ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ทุกวันพุธ และ ทุกวันพฤหัสบดี ตั้งแต่ เวลา ๐๙.๐๐ น. ถึง เวลา ๑๗.๐๐ น.
๒. รายการที่เตรียมไว้เมื่อออกอากาศ ที่อยู่ในช่วงเวลาถ่ายทอดประชุมสภาทั้ง ๓ วัน เป็นที่ปรับรายการนั้นๆ
๓. การใส่สปอตและสารคดีสั้นระหว่างรายการและต้นชั่วโมง การเลือกสปอตให้เป็นเอกลักษณ์ของผู้จัดรายการ
- * วันอังคาร เวลา ๑๐.๐๐ น รายการ รัฐสภาพาที่ (ออกสัปดาห์ที่ ๑,๒ ของเดือน) , รักรัษประค. (ออกสัปดาห์ที่ ๓,๔ ของเดือน)
 - * วันอังคาร เวลา ๑๗.๐๐ น รายการภาษาสากล (ออกสัปดาห์ที่ ๑,๒,๓ ของเดือน) , เด็กบินได้ (ออกสัปดาห์ที่ ๓,๔ ของเดือน)

หนังสือโต๊ะและโต๊ะเผยแพร่

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

จัดทำโดย

กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th>

